د لوي څښتن په ستر نامه

پښتو کې ناسم ورځني شوي ویونه

د پښتو نړیوالې ورځې ته

لیکونکی

ډاکتر ماخان مېړی شینواری

Ketabton.com

:

:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوي ښتن په ستر نامه

د کتاب نوم:

په پښتو کې ناسم ورځني شوي ويونه

ليکونکی:

ډاکتر ماخان ميرزي شينواری

د خپرېدو کال:

ز ک ۲۰۲۰

خپرونکي:

ketabton.com

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیو لیک

لیکنه ځانګړې ده الف

سریزه ب

په ژبه کې باید انارشي نه وي ۱

سلمه څنګه سلنه شوه؟ ۲

ژبه قراردا د نه دی ۴

ستونځې په ټوله پوهنه کې ۷

په پیداښتي پوهنو کې وده ۸

.... زما کوخه د دې لیکنې سره ۹

زما سوال ۱۰

ژبه سوچه کېدنه نو څه؟ ۱۰

.....کې څېړنې په پښتو ۱۲

نوموني ۱۳

ژبه معیاري کړنه ۱۵

ناسم نومونه څنګه پېژنو؟ ۱۸

ئ ،، په پښتو تپل شوې ،، ۲۳

د ښاغلي خبیب غلي لیکنې ته ۲۵

بیا هم دا ،، ئ ،، تپ ل شوې ۳۰

کچه ۳۵

ولې اوبلن ۴۱

خوي وی ۴۸

د ستاینومونو درج،، ته ۵۶

سلمه او نه سلنه ۵۹

ترډېره برېده ۶۳

غبرګون ۶۶

...ایا موږ پیداښتي پوهنې ۶۹

... په نورو ژبو کې شته ۷۸

ستونځوبی ۸۳

..د پوهنیزه څه لیکلو ۸۶

تر ۸۸

د تر وزر شوي ۹۳

منځ کې، په منځ کې ۹۸

د واحد لاندې څه پوهیږو؟ ۱۰۴

نېکمرغه ۱۰۷

...سرکال تر ټولو ۱۱۰

..نسکرېټد پښتو ا سه .. ۱۱۲

... ژبه کې د تعجب یا ۱۱۸

د تل أه پاره، تل تر تله ۱۲۸

څه وکړو؟ ۱۳۳

،د،، په،، او ،، پر ۱۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

	پرتله کونه ۴۵
	لیونی یم !ناروغ یم، نه ۱۳۵
	پټ سړی کور ته نه ځي ۱۳۷
	...د پښتو سره د نورو ژبو ۱۴۰
	مورفیم ۱۴۶
	...ګڼونه په ګڼونو او ۱۴۷
	نه دئ که ندئ ۱۵۱
	....هغه لیکنې ۱۴۵
	یوه پای راوړنه ۱۵۶
	،،د ژبپوهانو ګواښنه،، ۱۵۹
	د ډاکتر ماخان مېړي شنواري
	ژباړې ا لیکنې ۱۶۸
	د ډاکتر م م شینواري ژوند ته
	لنډه کتنه ۱۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... الف ....

دا لیکنه سوچه بوچه ځانګړې ده، نو
له کینې به مخ ته نه ځو

اوس دوه .دا ناسمې لیکنې ته، ته او ته هم کوي
شونتیاوې دي

زه لیونی، زورواک او کلکسترګی او یا .لومړي
نادرنښت پورې درته برېښم، نو بیایې .... بل څه
مه لولې او که نه

ویې لولی، نو دوه امکانات شته :دویم:

زه ناسم یم، یا مې ستاسې د لیکنو ردونه :ومړی‌لـ
ناسمه کړې، نو په دې حالت کې دې ما ته بیا د
داکتر نوم ونه کارول شي، هغه تاسو له ما
او که .واخلی

که په سمه وم، نو زما دا کړنې او زیارونه :دویم
په ډاکترۍ ارزي، د پښتو ډاکتري را ته
راکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.... ب ....

سریزه

دا په خپله خټه کې یواځنۍ او ځانګړې لیکنه ده، دا نو څه مانا؟

دا یواځنۍ ځکه ده، چې بل چا تراوسه زموږ په ټولنه کې داسې په دې سویه او دې ډول انګړنوالی دا د ناخوښۍ وړ دنده لوي ځښتن ماته را په برخه کړه او دا ځ .لیکنه نه ده کړې یې هم په دې کې دي، چې زموږ د ټولو لیکوالانو او ژبپوهان د لیکلو په مخامخ کې ځای دا زما لیکنې ټولې د تاند او ځنې یې د دوعوت په درنو خپرونو کې خورې .په ځای شوې شوي، چې مننه ترې کوم.

دا به د لیکنې د خونډیونې زر تاسو ته روښانه شي.

دا نو په څه مانا؟

په دې مانا چې زه یا زورور، یا ځانپالی چې بې ځایه ځان منځ ته راوباسي او یا لیونی دا دا لومړي دوه خو باید له پوښتنې ځکه وباسم، چې زورور نه یم او باور وکړئ، چې .یم که داسې .ځانپالی هم نه یم، خو که لیونی مې څوک وبولي ورسره مخامخوالی به ونه لرم وړ لیکوالان او ادیبان باید ولري، چې‌وي، نو دوه لارې زمه

یا ورته بې ارزښته وبریښي او په اند وي، چې بس یو لیونی دئ او وي به او :لومړی یا

دا نیونې ورته ناسمې بریښي او زه هم ورته لیونی نه بریښم، نو په دې حال کې :دوېم زما د ټولو په مخامخ یو یې زما له پاره باید په دلایلو ولاړ ردونې راوړي او دا چې دا به پوره د کړنې وړ کار نه وي، چې په دې حالت کې باید محاکمه شم او د پوهنتون د استادانو په پرېکړهمې د ډاکترۍ را څخه واخستل شي او نوره کومه جزا چې راته ټاکي هم باید ویې کړي

او یا

ناسمونونه سم کړي او که زما لیکنې نه شي ردولی، نو په دې حال کې باید دا خپل :دریم په دا دومره کار او سمونونو بیا راته د پښتو ژبې ډاکترې راکړي او کارونه مې وستایل .دا نه زما له پاره، دا د پوهنې د چوپړ له امله .شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته به له هرڅه د مخه بخښنه کړی، چې په لیکنه کې بیا بیاه همغه څه ډېر راغلي، خو ما .مې ورته زړه دومره توان ورته نه لاره يې بله لار نه لرله یا

ډاکتر ماخان میرزی شینواری

په ژبه کې باید انارښي (ګډوډي) واکمنه نه وي

دا تر اوسه ماته تجربو ښوولې، چې ناسم څه ټولنه زر خپلوي، ځکه چې نوي وي اود دې په هکله بیا هرڅومره هلې ځلې چې وشی، ډېر يې ډېرې ستونځمنې بیرته سمیږي.

په پښتو لیکل اوکه پښتو سوچه کول:

هر څه چې په پښتو کې‌دونکې وي یا شونتیا لري، باید په پښتو شي او په انډوله پښتو، که نه د یو څه له پاره باید د پښتو یو نامناسب ناانډول وی پیدا نه کړو، چې دا کار مو په لیکنو کې ډېر کیږي او ما له همدې امله لیکنې هم پرې کړي.

زه په دې ډول لیکنوکې سوچبوچ ځانله یم اوپه دې اند کې هم ځانله یم، نو باید له دې د مخه ملامت وکڼل شم. خوکه زما دې لیکنوکې که بې ځایه د ژبلارې اوسم اند څخه لرې څه وو، نوتاسو په ما ځان مه ګوناه کاره کوئ، زه به ځان پخپله هغه د جاپانیانو په څیر هاراکیري وکړم. تاسوبه ماته زیاته بخښنه کوئ اوزما تیرې او تروې خبرې به هم راته بخښئ. راباندې ګران یاستئ اوپه رښتیا راباندې ګران یاستئ، له دې امله دا جرآت هم.

زه نه ځانپالی یم او نه په هرڅه ځان راته پوه بریښي، خو زما هسې په پښتو کې دې ناسمونونو ته را فکر شو.

ژبه کې انارښي یا ګډوډي واکمنه او ځواکمنه نه ده اونه باید وي. ژبه کې هم - لکه نوروپوهنوکې - د هر څڼګه ودې له پاره لارې (قوانین) شتون لري.

دا چې زموږټولنه وروسته پاتې ده، نوژبه مو هم ورسره کړیږي، موږ په خپله ژبه کې زیات وخت د نورو ژبو د هغو زیاتو مسلکي ویونو له پاره انډول په خپله ژبه کې نه پیژنو، داسې نه وایم، چې نه يې لرو، ځکه چې په هره ژبه کې هر وی چې په پیداښتې توګه په بله ژبه کې شته، هغه هرومرو په پښتو کې هم شتون لري. موږ په خپله ژبه کې ډېرلرودي ویونه پربښودي یا نوره هم ښه را څخه پاتې دي، ځکه چې پوهنه موپه بله ژبه زده کړې او هغه د خپلې ژبې ویونه راته اوس داسې هکپک کونکي بریښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ساده بیلګه یې همدلته راوړو:

:

.... ۲ ....

موږ غونډوسکه لرو، خودا چې په پوهنه کې موکره کارولې، دا نه منو، چې ګونډې د عربې د کرې انډول به په پښتو غونډوسکه وي. یعنې د کرې انډول مو، چې غونډوسکه ده شته، خوله یاده مو وېستل شوې او اوس چې چا ته ووایې در پورې خاندې هم، چې ګونډې کره څنګه غونډوسکه شي.

موږ چې تراوسه په ټولو پوهنو کې څه لوستي، نوهغه موپه نورو ژبو لوستي اود نورو ژبو ویونه مو په خپله ژبه کې راننباسلي او ان تردې چې دا مو منلي. موږ هغه څه چې لولو، په پيژند يې پوهيږو، خو لا تراوسه په خپله ژبه کې د هغه نوم په انډول نه پوهيږو، نو له دې امله اړتیا پيښيږي، چې د دې ویونو انډول په پښتو کې پیدا کړو.

ایا دا انډول شته او که پیدا کوو یې اوکه دا انډول ټاکو؟

پورته مو وویل، چې په ژبه کې ګډوډي واکمنه نه ده، په ژبه کې د هر څه له پاره لارې شته، نو له دې امله موږ د نه بللو یا په پوهنو کې پرېښودي د نورژبوانډول ویونه باید په پښتوکې پیدا کړو، ټاکل يې ناسم دي او تراوسه مو چې څه ټاکلي هغه هم ناسم دي، چې په لاندې کې به يې روښانه کړو.

موږ دا په ژبه اویا نوروپوهنو پوه کسان، موخانونه باید دومره غوره ونه ګڼو، چې په ژبه یا نوروڅه کې مو څه شي منځ ته راوړی اویا مود کومې بلې پرې پوهيدلي وی ، له پاره کوم بل وی منځ ته راوړی اوکه دا کار مو کړی وي، نوناسم به وي، چې دا به هم وروسته وګورو

په ډېره بخښنه: زموږ پخوانیو ژبپوهانو پښتو ته اړیین ډېر ښه نومونه هم ټاکلي، د خوي سره سم، چې موږ یې تل باید مننددوي وو.

سلمه به څنګه سلنه شوې وي؟

زموږځنې پښتوپوهان اوبیا چې دوی ژورنالستان هم وي، د خپل (نه) ابتکار له امله چې کړی یې وي، نو د شپې خوب وګوري اوپه فکر کې شي، چې راځه نن يوڅه وکړه او هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بې له دې چې په سم او ناسم یې پوه وي په ژبه خپل ګډوډ اند ورتپي اووايي، چې دا سلم خوماته ښه نه برېښي راځه دا سلن کړه. یو په ژبلار او سم انديز دليل خوورته نه لري او نه يې لرودی شي. دی خوژورنالست یا پښتو پوه دی، دا چې یوڅوکسان دا له راديو تلوېزيون څخه واوري، نو اندي، چې دا خوګوره چې څومره ښه یونوي وی زموږ ادیبانو

.... ۳ ....

او ژورنالستانو راپيدا کړی، چې په دې توګه ټوله ټولنه دا ناسم وی خپلوي اوهمداسې ناسم يې کاروي. دا ماته ښه روښانه دی، چې دا کار په دوه زرم کال کې شوی او زه له همغه وخته د دې په مخامخ ولاړ یم.

اويا

مايع ته د پښتو انډول پيداکول:

ځنې پښتو پوهان سره یوځای کيږي او وايي، چې مورډ مايع وی کاروو، چې عربي دی، نودې ته به په پښتوڅه ووايو. په دې ډول خبروکې ما هم کله کله شتون لروده، خپله خبره مې کړې، خوچا ورته غوږنه دی نيولی، وايي، چې دی خو څه ژبپوه نه دی. مخامخ يې تکيه شوی یم، خو لا تراوسه يې ګټه نه ده کړې او نه زه له خپله نيته تير شوی یم. دوي ډېر ناسم دا اوبلن بولي.

دوی خوپه عربي نه پوهيږي او ځنې زيات يې په بله کومه ژبه هم نه، نو له دې امله يې په پښتو انډول هم نه شي پيداکولی اوپه فزیک هم نه پوهيږي، چې دا مايع په پيژند وپوېږي، چې بيا يې د پښتو انډولساده کيده. دا چې دا په ختېه کې څه شی دی يعنې په دې نه پوهيږي، چې دا خو د تنونو د يوه ټولګي ګډ خوی دی اواوبلن خو لا تراوسه کلک دي پخپله هم لا مايع يعنې اوبه نه دی.

دوی داسې نه کوي، چې یوه کس ته دا دنده ورکړي، چې په هکله يې څېړنې وکړي او فزيکپوهان هم مرستې ته راوغواړي.

بله بيلګه: مستطيل په پښتو يعنې څه؟

ما د پوهنې وزارت نصاب کې له استادانو وپوښتل چې مسطيل به څه ته وايي، هر يوه پيژند ورکاوه، نوما ورته وويل، چې دا نوم يې نوڅه مانا لري، څوک پرې نه پوهيده، هلته يو مولوي صيب روان وو، چې ورڅخه ومې پوښتل ويې وی: د مستطيل مانا غزېدلې (څېره ده ځکه ښځينه) ده.

بله بيلګه دا په پښتوتپل شوې ،، ئ،، ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا يواځې د کړ له پاره اوبيا يواځې د مخاطب جمعي کړ له پاره، چې سړی ورته هکپک کيږي.

ولې ورته هکپک کيږي؟

.... ۴ ....

ځکه چې :

لومړی: مورږد غږلرونکوتورو له مخې نوم، فعل او خوي اوداسې نورنه ټاکو اوکه داسې وکړو، نوالله دې خير را پيښ کړي، چې بيا به نوپه همدې کې رابند يو.

دويم: که داسې وي، نو دا به بيا يوه لار (قانون) وي. چې دا لار وي، نوبيا د مخاطب يو، او ويونکو، اودريموله پاره هم بايد دا لار وي، چې بيا به نولړترلړه اته، که نه ۱۲ او.. بيگانې ولرو.

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

ژبه قرارداد دی او که څنګه؟

ځنې په پښتوکې ناسم ورځنې شوي ويونه چې له چا سره خبرو ته راواچوو اوناسمون ته يې گوته ونيسو، چې دا نومونه موخه ور نه ده، نو سملاسي اورو، چې ژبه خو قرارداد دی، دا په دې مانا، چې که موږ يو څه ناسم ووايو اودا خلک همداسې ناسم واخلي او ورځنې شي، نو هغه د قرارداد له مخې بيا منلي گڼل کيږي، چې بيانو بايد سم وي.

موږ خو لا تراوسه د ژبسمون له پاره کومه ژمنه ټولنه نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي اوکه وي هم، زمورږد ژبې د ځوانی له مخې کيدی شي ځنې ناسم ويونه موژبې ته راننوتي وي.

تر هغه ځايه چې زما تجربه ده، موږتراوسه ژبې ته کوم داسې وی نه دې راننباسلی، چې هغه دې د هغه وي غوښتونی خوي ورکړي.

زما تجربه – په ډيره خواشينی بايد ووايم – داسې ده، چې موږ په ژبه کې يوکره پيژند لرونکي يا پيژندل شوي وی د يوه بل کره پيژندلرونکي وي - چې پيژند يې هم کره روښانه وي - په ځای ناسم ځای په ځای کوو. دا نو قرار داد نه شي کيدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ دې موضوع ته داسې خپل پام رااړوو:

لومړی:

.

.... ۵ ....

هغه ویونه چې له پیداښته نوروژبو کې شته نږدې ټول یې موږ هم په خپله ژبه کې لرو، چې موږ یې باید په خپله ژبه کې راپیدا کړی شو او دا کار د مسلک اوپه ژبه پوهیدنې له امله شونی دی.

بیا: دا کار مسلکي کسان، چې د مسلک برسیره په یوه بله دباندنی ژبه هم ښه پوه وي.

که څوک داسې نومونوباندې د پښتو په انډول - د مسلک او ژبې له مخې – نه پوهیږي اودا بیا غواړي په پښتو انډول ونوموي، نو ناسمون ورسره لهپیله مل دی.

موږیې دلته یوه بیلګه راوړو:

د مایع اوبلن بلل. ایا دا به نو هم بیا قرارداد وي او که څنګه؟

یادونه له دې د مخه چې په دې بیلګه روښنایي اچوم، د فزیک له مخې د تنونو نومونه لنډ اخلم، چې په درې ټولګیو وېشل شوي، بې له زیاتې شننې:

۱ – د کلک تنونوټولګی، چې زرې یې یود بل څخه پخپله نه بیلیږي.

۲ - د تښتیدونکو تنونو یا غازونو ټولګی، چې څنګه ازاد شي یوې اوبلې لورته ځغلي.

۳ – د بهیدونکو تنونو ټولګی، چې بهیږي.

زموږژبپوهان، چې د مایع په پښتو انډول - د مسلک له مخې هم – نه پوهیدل، دا یې اوبلن وبلل، چې پوره ناسم اود مسلک څخه لرې دی.

اوبلن څه پیژند لري؟

ګوروچې اوبلن ځان ته کره پیژند لري. دا د د دوه هایدروژن اویوه اکسیجن خوي دی، چې لا اوبه هم نه دي او په کلکو بدنونوکې ګنډل کیږي.

اوبه واوره کیږي، چې کلک بدن یا تن دي، دا واوره بیا اوبلنه کیږي، چې نرمیږي،خولا تراوسه کلکه ده اواوبه شوې نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د دې تودوخي نوره هم جګه شي، نو دا اوبلنه واوره بیا اوبه کیږي.

.دې ته دې د ګرانو لوستونکو پوره پام وي، چې دا یواځې او یواځې د اوبو خوي دئ او د

:

.... ۶ ....

تنونو د کوم ټولګي خوي نه دئ، دا په دې مانا، چې شړومبې یا شیدې نه اوبلنیږي او نه کوم غاز یا تښتیدونکی اوبلنیږي. دا په دې مانا، چې اوبلن غازنه شته.

لنډ: ټول هغه تنونه چې بهیږي بهیدونکي تنونه دي او نه اوبلن. دا بهیدنه یې ګډ خوي دئ.

دا نوقرارداد نه دئ، چې نوم د بل نوم ځایناستی کیږي او ان د یوه ټولګي تر نوم پورې.

د پیداپښتي نومونویا ویونویوه بله بیلګه: سلم ته سلن ویل هم ناسم دئ، دا د ځنو کسانو د یوه ناسمې مینې په بنسټ همداسې بې له پرې پوهیدنې او کوم دلیله منځ ته راوړل شوي.

دا هم کوم قرارداد نه دئ او نه قرارداد کیدی شي.

دویم:

ځنې داسې نومونې لرو، چې د هغې له پاره له پیداپښته سم نوم، د نورو ژبوپه مرسته لرودی شو، خو دا چې زموږ د ژبې سمه وده له څه باندې شپیته کاله را په دې خوا ده، چې له دې امله ځنې ناسمونونه په کې راغلي، چې اوس ښه بریښي، خو د ناسمو نومه ونو په ډله کې باید راشي.

بیلګه ۱ :

روغتون ته په ټولو ژبوکې د پښتو انډول ناروغتون یا رغنتون یا رغنځی ویل کیږي، چې له خوي او ژبې له مخې یې همدا سمه نومه ونه هم ده.

دا هم قرارداد نه دئ، خو دا چې موږ ډیر یا له سره داسې بللی، اوس یې بله نومه ونه راته پردئ بریښي.

بیلګه ۲ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنيوچارو وزارت، چې بايد د دننيو چارو وزارت بلل شوى وي، خوموږداسې بللى.
د کورنيوچارو وزارت هم بايد ولرو، چې د کورنيو چارو سره سر اوکار لري.

يادونه: په دې ناسمونو کې دليل نه شي ويل کيدى، چې دا روحياتو له امله ښه يا بد برېښي، په ژبه کې هر څه شته، چې ځنې به په ځنو کسانوښه او په ځنو بد اغيز لري.

دا هم د قرارداد سره سر اوکار نه لري.

.... ٧ ....

دويم:

هغه نومونه چې د انساني ټولنې د ودې سره د پرتلې له امله منځ ته راغلي:

زه يې دلته يادونه کوم. زما په بله د مخه تيرې ليکنه کې شته اويوائې نومونه يې اخلم، کره پيژند لري او پر ځاى يې د يوه بل کره پيژند وى تاسم کارول کيږي.

بيلکه:

ستاندارد، سطحې، سويې، ... ته کچه ويل پوره ناسم دي.

زموږ په ژبه کې خودا ټول ناسم بلل شوي ويونه د يوه کس د شپې د چرت څخه راوتلي او سهار بيا دا نورو کسانوراخستلي او توليز شوي.

د ژبو د اسانتياو له پاره د نورو ژبو پوهان هم د ليک ښه بدلون اونورونوښتونو له باره کار کوي.

دا څو کاله دمخه د المان دولت له خوا پنځه ميليارده يورو وټاکل شو، ځنې بدلونونه په ژبه کې راغلل، چې د نوې ښې ليکنو له پاره پنځه کاله وخت ورکړشوى وو، چې په ښوونځيو او نورو دفترونو کې دا نوې ښه ورځنى شي. په دې کې ورسره سوېس اتريش او ليښتنشتاين هم ګډ وو.

ز ه يې يوه بيلګه راوړم:

پخوا دوي فيل Elephant ليکه او اوس يې Elefant ليکي.

که ګران لوستونکي مرسته کوي او د قرارداد په توګه سم نومونه غوره شوي وي، هيله ده، چې ويې ليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ ستونځې په ټولو پوهنوکې.

په هره پوهنه کې موږ دباندنیو ژبو ته اړتیا لرو او له هغو څخه زده کړه هم کوو. موږ په ژبه کې د ودې له پاره هم کوم داسې نوموتي ادبیات نه لرو او هغه څوک چې په ژبه کې

.

.... ۸ ....

لوړې زده کړې کړي او کوي یې ، هغوي هم په د دباندنیو هیوادونوکې دا کار یعنې زدکړې کړی، چې دا حال موپه ژبه کې هم دی.

ډېرو پښتنو او سترو پښتنو په پښتو ژبه کې هم پوره لیکنې کړي، خو دا د نورو ژبو سره د پرتله کیدو نه دي. که تاسووغواړی د بیلګې په توګه د پرېپوزېشنونو له پاره څه وګوری، دا ګوګل ته ورکړی، نو په لسګونو لیکنې به په دې هکله شوې وي.

ما په شمیرپوهنه کې نږدې پنځه دېرش کتابونه ژباړلي او لیکلي، خو دا په شمیر پوهنه کې ډېره وړه برخه ده او د پوهنیزو څیړنوله پاره خو په پوښتنه کې نه راځي، یواځې هغه لومړنۍ زده کړې ترې شونې دي یعنې د پوهنتون تر سویې پورې، چې هغه غوره یې پسې څېړنې دي، همداسې مو ټولې پوهنې.

په پیداېښتي پوهنو کې وده

په پوهنوکې او په ځانګړې توګه پیداېښتي پوهنو کې - چې زه ژبه هم یوه له پیداېښته پیدا پوهنه، ځکه بولم، چې له پیداېښته راسره ده اوله پیداېښته د اړتیاوو په بنسټ منځ ته راغلې - هره وده د نوښتونو او د نوو پرې ابادولو پوهنیزو کړنو او کارونو په بنسټ سره منځ ته راځې.

یعنې پرمختک یا وده او نوښتونه.

دا پرمختګ او پسې راتلنه یې نوښتونه څنګه منځ ته راځي؟

دا د نړۍ تر دې ځایه ټوله وده په نوښتونو اباده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وده داسې منځ ته راځي، چې د اړتياوله مخې د اړونده ريښې پوهان د دې اړتياو په هکله څېړنې کوي، چې دا ټولې څېړنې په دمخه تيرو او د اړونده پوهنوپه لارواو قوانينوابادې وي، چې د دې څېړنو لاس ته راوړنې بيا د ټولنې د پرمختګ له پاره کارولکيږي. دا څېړنې نوپه رښتيا ډېر ې پيچلې پروسه ده اود يوه اړتيا سره سمې موضوع په هکله کيدی شي په لسګونه ، که نه سلګونه کتابونه وکتل شي، وارزول شي، ټولې موخې ته رسيدونکې لارې او قوانين وکتل شي، چې اړونده لاس ته راوړنه ترې راوويستل شي.

.... ۹ ....

هغه څه، چې ورته په کلکه ګوته نيسم، هغه دا ده، چې هيڅ يو څه په پوهنوکې د کسانويا نوره هم ښه، دپوهانو د خوښې کارنه دی، يعنې دا چې په شميرپوهنه کی دوه زيات درې برابر پنځه کيږي، نو دا څوک په خپله خوښه شپږ کولی نه شي.

ډېره بخښنه، چې داسې يوه بيلګه راوړم، خووبه ګورو، چې ورته اړيم.

زما موخه د دې څېړنې يا ليکنې سره پښتوژبه ده:

زه په پښتوژبه کې ډېرد نوښتونو پلوی يم، خو هغه بايد د ژبې لار(قوانينو) اوسم اند په بنسټ وي. په ژبه کې نوښت د چا د خوښې کار نه دی.

نوښتونه په څه کې غواړو؟

ډېر زموږ پښتانه په دې اند دي، چې ژبه موسوچه شي.

ژبه يا ژبو کې څنګه ويونه لرو؟

زما په اند ټولې ژبې سره غبرګې پيدا دي، چې په لاندې ډول يې را لنډوم:

۱ – هغه ويونه يانومونه، چې د هغه څه منځ ته راوړل د کسانوکار وي اودا بيا د هغوي د نومونو پسې نومول شوي. دا نومونه لکه الځهايمر(الزايمر)، څلزيوس، ساديست او نور، همداسې نومول کيږي اوپه بله ژبه کې هم همدا دي.

۲ – هغه څه چې د يو څه د ودې يا پرتلونې په بنسټ منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې جملې څخه به ستاندارد راوړم، چې عربي يې معيارده. د دې له پاره هم په پښتو کې انډول نه لرو او له دې امله به يې همداسې ستاندارد يا معيار بولو.

٣ – د ژبو پيداښتي ويونه.

داسې ويونه د انسانانو د اړتياوسره منځ ته راغلي، په پيداښتي ډول. دا ويونه په ټولوژبوکې انډول لري، د ډېرو لږو ځانګړنو سره.

په دې هکله زياته ليکنه نه کوم. دا خبرې ما په خپل کتاب کې چې په کتابتون.کوم کې شته کتل کېدی شي.

.... ١٠ ....

زما سوال او هيله

هيله ده چې د يوې بلې ژبې وی له پاره چې په مانا يې نه پوهيږي د پښتو وی مه ليکۍ، دا همغه په دباندنۍ ژبه وبولۍ.

دا د چا يا زموږ د خوښې کار نه دی او دا هم سمه نه ده، چې ژبه د قرارداد خبره ده. اوس ژبه لرواوداسې څه هم نه شته، چې موږ يې په هکله قراردادوکړو. له دې امله دا ژبه نوره هم تخريبيږي، که پرته له پوره پوهنې ګوتې په کې ووهو.

لکه:

لومړی:د ستاندارد يا معيار، سطحې، سويې او ...له پاره کچه مه کاروي.

دا داسې برېښي، چې ګوندې موږ په کچه هم نه پوهيږو او ستاندارد ا، ...هم نه پوهيږو.

دويم: د مايع له پاره چې وی ګورۍ، نونورې ژبې هم وګورۍ، که په عربي ښه نه پوهيږي اويا د يوه کس څخه وپوښتۍ، چې په عربي پوهيږي. د خوي له مخې مايع د شيانويوه ټولګي ته وايي، چې بهيږي او نه اوبلنيږي.اوبلن لا اوبه نه دي، هغه لا تراوسه واوره ده.

هيله ده چې په پښتو د يوه لرودي څه له پاره يو بل لرودی، چې موخه يې بله وي، مه کاروي.

لکه غبرګون، چې د هغې له پاره اړوند د کاروني وړ مناسب ويونه شته. تاسو هغوغونډالو ته وګورۍ، وبه وينۍ، چې بل د همغه څه له پاره په کار وی شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیله ده چې په پښتوکې لرلی او سم څه بل ډول مه بولی او مه یې تخریبوئ.

دېرش سلمه چې څوک یې دېرش سلنه بولي، تخریب اوتیری دئ.

ژبه سوچه کیدنه.

زموږ پښتنولیکوالواو ژبپوهانو کې دا درې موضوعګانې په ډېره مینه د لیکنو اوویلو سرتکې ګرځیدلې، چې غواړم زه یې همدا اوس د خبروله پاره رامنځ ته کړم.

.... ۱۱ ....

لومړی: ژبه سوچه کیدنه (کونه).

دویم: ژبه معیاري کیدنه(کونه).

دریم: ژبه پوهنیزه کیدنه (کونه).

لومړي ته: ژبه سوچه کونه یا کیدنه.

دنړئ ژبې چې منځ ته راغلي، ټولې د اړتیاوپه بنسټ دي. غبرګې منځ ته راغلي اوله دې امله ټولې ژبې سوچه دي او د هرې ژبې وی په بلې ژبې کې انډول وی لري.

د ژبې سوچه کیدنې څخه به موخه دا وي، چې ګوندې موږ ټولې لیکنې باید په پښتو وکړی شو. دا کیدی شي، ځکه چې زموږد پښتو منځپانګه – لکه د بلې هرې ژبې هم- له پیداښته پوره ده.

د ژبې سوچه کیده نو څه دي؟

دا نور بل څه نه دې پرته له دې، چې ټولې پوهنې باید په پښتو ولیکلی شو، دا په دې مانا چې ژبه باید پوهنیزه شي.

ژبه په هغه وخت کې پوهنیزه ده، چې داسې لږ تر لږه دا لومړنیو ستونځو ته اوبی (ستونځوبی) پیداشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه: ګومان مې دئ، چې زموږزيات کسان به د لومړي ځل له پاره د ،،ستونځوبي،، سره مخامخ شوي وي او دا د مشکلاتو- يا ستونځو حل، له پاره موږ نه پيدا کوو، يعنې ما هم نه دئ پيدا کړی، زما ورته پام شوی، چې دا مو په ژبه کې شته.

لکه: ملګوبی، ګوړوبی، خړوبی او نور

موږ په پښتوکې – دا بايد په ډېره خواشينی سره ووايم- چې د هغه ساده اړتياوله پاره هم پوره مسلکې کسان نه لرو، موږ ان له هغه پيليزو پوهنو سره له پيله په پښتو څه نه لرو، موږ ان دا د ښوونځي پوهنې مو

.... ۱۲ ....ړ

لومړی: په پښتو نه دي او

دويم: موږ چې د ښوونځي له پاره څه ليکلي هغه هم ناسم دي او دا ناسمې مو هم لا تراوسه نه دي سمې کړي .

ما د شميرپوهنې يو کتاب ليکلی، چې Ketabton.com کې خپور دئ اوله اوم تر۱۲ ـم ټولګې پورې مود هر کتاب څخه يوه يوه برخه څيړلې، چې له څومره ناسمونونو ډکه ده. متأسفانه، چې ټول د شميرپوهنې يا رياضي کتابونه – چې ما لوستلي ـ همداسې ناسم دي. موږ په نورو برخو کې هم پوره ستونځې لرو.

په پښتو کې څيړنې څنګه شونې دي؟

زموږ ژبپوهانو، چې په پښتوکې يې تراوسه ماستري يا داکتري لروده يا لري او يا يې له دې وروسته لاسته راوړي، دا يې هم له نورو ژبو څخه لاس ته راوړي، دا په دې مانا چې دپښتو د اکاديمکزده کړوله پاره هم د نورو ژبو څخه ګټه پ،رته کوو او او س هم په خپل هيواد کې ورته د جګو زده کړو ادبيات نه لرو. نو زما په اند که څوک غواړي، په پښتو کې – لکه څنګه په نورو ريښوکې هم- څيړنې وکړي يا لوړې زده کړې، نو اړيين دئ، چې يوه پر مخ تللې دباندنۍ ژبه ښه زده کړي، که په دباندې کې د زده کړې شونتيا نه وي، نوداهڅې دې په کوردننه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه ځنګه موچي هیواد وروسته پاتي دی، همداسي مو په ورته ډول ژبه هم وروسته پاتي ده، چي له نړدې شپیته کاله د مخه داسي لړه رسمي سوې(په قانون کې پوره، خو قانون ته څوک ګوري)، نوکه هر پښتون غواړي څه ولیکي ډېر ښه به وي.

نه ! ډېر اړیين به وي، چي یوه پرمختللي ژبه، چي له ټولو یې انګرېزي ښه ده او پسي روسي، فرانسوي او الماني، زده وي او د خپلې ژبې لپاره ترې کار واخلي.

دا په دې مانا، چي د نصاب له پاره د ښوونځي اوپوهنتون کتابونه سیده له انګریزي او یا دې نورو پرمختللو ژبو را وژباړي، خوهغه ژباړی باید په مسلک اوپه دواړو ژبو ښه واک ولري.

.

.... ۱۳ ....

نومونې (نومه ونې)

نومونه او په ټولیزه توګه – زما په اند- ژبه څنګه منځ ته راغلي؟

یادونه:

ما نومونه لیکلي، خوموخه دې د ژبې ویونه وي، که دا نومونه، کړنې یا فعلونه، نومځاینیوي او یا نور څه وي.

ځنې شیان د هغو د خویونوله لارې راته روښانه کیږي.

مور. ته پوهنه په پښتوکونه ډېره ستونځمنه په دې ده، چي دا پښتو نومونه او ویونه راته ورځني نه دي، لړ. ترلږه په پوهنو کې. ځنو پوهنوکي خو نه دا چي دا نومونه ورځني نه دي، په هغې پوهیدل هم ستونځمن دي. زه کله کله، چي د الماني څخه کوم نوم په پښتو ژباړم یا پښتو کوم یا یې نوره هم ښه په پښتوکې یې انډول پیداکوم، چي پرې پوهیدنه راته ستونځمنه وي، بیا یې انګریزي ګورم اوبیا یې د عربي سره هم پرتله کوم، ګورم، چي دا څنګه وبلل شي یا یې نوره هم ښه انډول یې څه دی. نه چي دا څنکه وبلل شي، بلکي چي دا څنکه یا کوم نوم یا وی دی، داسي نومونې(ښه به یې داسي نومه ونې) په تخنیک کې ډېرې مخ ته راځي، ځکه چي د نوروپوهنو د ژبې په څنګ کې په تخنیک کې هم ستونځې لرو.

لنډ: د ژبې ستونځې او مسلکي ستونځې لرو، چي د شیانو پښتو بلل راته ستونځمن کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نومونو اوویونو له لارې یو شی یا د شیانوډله یا ښه یې ټولګی یواځنې ټاکل کیږي، نه داسې نه ده، یواځنی ټاکلی دی اودا ټاکنه زیات وخت د شیانو د خویونوپه بنسټ سرته رسیږي.

موږدلته د بیلګې په توګه نومونه ترڅیړنې لاندې نیسو.

موږ درې ډوله نومونه اوویونه لرو:

یو: هغه ویونه او نومونه چې له پیداښت څخه راسره مل دي.

دوه :

الف: هغه نومونه اوویونه، چې د هغه څه له پاره منځ ته راغلي، چې د هغو د منځ ته راوړونکو نومونوباندې یادیږي، یایې ورته دځانګړي خوي څخه منځ ته راوړل شوي.

ب : هغه نومونه اوویونه، چې د شیانود میندلو له لارې منځ ته راغلي.

درې: هغه نومونه یا ویونه چې د پوهنې د ودې سره منځ ته راغلي.

و یو ته:

دا پیداښتي نومونه اوویونه په هره بله ژبه کې خپل اندول په پښتو کې هم لري او باید موږیې ورته پیدا نه کړو. دا موږ یې په لاندې ډول لږ روښانه کوو:

الف: ټولګیزنومونه اود ټولګیز ویونو له لارې نومه ونې:

۱ – ټولګیز نومونه، چې د ګډو خویونو په بنسټ وي:

لکه انسان، نبات اوداسې نور اویا همدسې تو، سوړ،برګ او نور، دا ډول نومونه او ویونه هره ژبه لري، که په کومه ژبه کې ستونځې ورسره وي، نو د نوروژبوپه مرسته یې د خوي له مخې نومونه پیداکولی شي.

۲ – ټولګیزنومونه، چې د تودوخې درجې اړوند د ګډو خویونو له مخې چې د شیانو ګډ حالت د ځنو خانګړو شرایطو سره په ګوته کوي یا لنډ: د شیانوفزیکي حالت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شيان په درې ټولګيو وېشل کيږي:

اول: کلک . يعني د کلکو شيانوټولګی، چې زرې يې سره کلکې نښتې وي، لکه تيږه، يخ،واوره ، که اوبلنه هم وي.

دويم – بهيدوني (د هغوتنونوټولګی، چې بهيږي يا يې زرې کلکې سره نه وي نښتي) يا بهيدونکي (دا نوم زموږاديبانوتخريب کړی او اوبلن يې بولي، چې دا د دې ټولګي د يوه شي (اوبه) خوی دی(او هغه هم اوبه نه دي))، لکه اوبه، شيدې ...

دا ولې؟

ځکه چې زموږ د دې ناسم نوم اېښوونکي او ناسم وي بلل کووني(که بلونکي؟؟).

لومړی ۱: د دې شيانود ټولګيو په فزيکي خوي نه پوهيدل او

.... ۱۵ ....

دويم ۱:همداسي دوي نه شوکولی، چې دانومونه له نوروژبو راواخلي، هلته دا پوره روښانه دي اوهرڅوک پرې پوهيدلی شي.

دريم – تښتيدوني (بخار،غاز ونه او غازډوله):

د دې لپاره چې خبرې اوږدې نه شي، داسې يې را لنډوو:

يو ته: هغه څه چې له پيداښته ورسره بلد يويا بايد بلد وو، هغه په ټولو ژبو کې شته، ځانګړنې به يې ډېرې کمې وي.

د دې شننه ډېر وخت غواړي اوڅوک ورته سره سينه هم نه شي لرودی، چې ويې لولي، نو دلته به اوس په همدې بسيا وکړو، دويم اودريم ته به راشو:

دوه اوهمداسې درې ته: غزوم يې نه لنډ: داسې نومونه په ټولو ژبوکې همغه دي اوڅوکورته بل څه نه شي ويلی.

دريم ته: دا د هغو تنونوټولګه ده، چې زرې يې يوله بله تښتي، لکه د بويولوتنونه يا بخار، غاز او ....

دا نومونه د شيانود ټولګيو د پيژند له مخې منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبه معیاري کونه

معیاري ژبه نوڅه؟

معیاري ژبه باید د کلیوالي ژبې سره توپیرولري، ژبه باید خپل ګرامر ولري اووی کتابونه اود اړتیاوله پاره په معیاري ژبه یا لوړه ژبه اویا اکادمیک ژبه د لوستلو اومرسته اخستلوله پاره پوره پانګه ولري

تراوسه چې په پښتو ژبه کې څه شوي، دا ځانله یا یو یوکس کړي اودا هرومرو ستر کار، خو ډېر کم دي.

لنډ ورځنی ژبه یا کلیوالي ژبه، چې په هغه ژبه چاپېریال کې، د ټولوینژبې سره په ویلو او لیکلو توپیر لري او لوړه یا معیاري ژبه هغه وي، چې د هغې ژبې ټول ویونکي پرې لیکنه اولوستنه کوي.

دانو په څه مانا؟

دا په دې مانا، چې د ختیز، سهیلي او لودیز افغانستان خلک په خپلو کلیوالي ژبو غږیږي، چې سره تو پیر لري، خو معیاري ژبه دا ده، چې ټول یو ډول لیکل پرې کوي.

لنډ: معیاري ژبه د هغې ژبې د خلکود پوهې لاس ته راوړنواړتیاوې پوره کوي.

دریم ته: پوهنیزه ژبه هغه ده، چې د اړتیا ټولې پوهنې لکه د مخه موګوته ورته ونیوله پوره کړي. دا داسې بریښي، چې دژبې سوچه کونه اود ژبې معیاري کونه په ختّه کې د ژبې پوهنیزه کیدنه ده.

پام:

د ژبې معیاري کیدنه یا کونه باید په دې موخه نه وي، چې یوخیالي – بې له کوم ژبني او سم اندیزدلیل- څه ژبې ته ورواچوو، چې ګوندې یوڅه خووشو.

لکه:

،، غني د ترمپ د خبرو په غبرګون کې وویل،، یا ،، ....غبرګون وښوده،،. نه پوهیږم، چې ،، په غبرګون کې وویل،، کې به د لیکونکي موخه څه وي، خوماته څه نه وایي. دا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور کسان ووايي، چې دا يا هغه يا دغه موخه لري. دا چې موخه يې که هرڅه وي، خودا يوه سمه وينا نه ده، چې څوک ترې څه پوه شي.

داچې ژبې سره غبرگې دي اود يوې ژبې اړول په بله ژبه اوس ـ زموږ له پاره – اړتيا ده، بايد دا خپلې ژبې اندول په بله ژبه هم په همغه اندول واړولی شو، چې دا مو نو د دې ،، غبرگون،، سره وران کړ.

که د غبرگون په ځای ،، گړنگون،، هم وليکو همدا يوډول به ترې پوه شو. نو اوس بايد و اندو، چې موخه به څه يې وي.

وايو: غنې د ترمپ د خبرو په هکله يا مخامخ، او يا په پلوی څه وويل يا غنې د ترمپ د خبرو په هکله خپل اندڅرگند کړ.

دا نوڅنگه کيږي؟

.... ۱۷ ....

دا داسې کيږي، چې د ښونځي څخه نيولې تر پوهنتون اوله دې وراخوا د هغې ټولنې اړتياوې پوره کړي، دا په دې مانا، چې ته پوهنيزې څيړنې هم بايد په خپله ژبه وکړی شې.

موږ.لا تراوسه دې ستر کار ته پوره هلې ځلې کول مخ ته لرو، خودا کار د حکومت دی او په ځانله يا يو څو کسانوسرته نه شي رسيدلی

زه دا ليکنه دلته رالنډوم اود نورخبرو له پاره نوراړينې ليکنې هم شته، چې بايد خبرې سره په وکړو، هيله ده چې د تاند درنه پاڼه يا خپرونه به په دې لار کې مرسته وکړي، چې ددرناوي وړ.

لاس ته راوړنه: پښتو سوچه کونه، ـ معياري کونه او – پوهنيزه کونه همغه پښتو پوهنيزه کونه ده.

ايا دا کار شونی دی؟

پښتو ژبه د نوروژبوپه څير پوهنيزه کيدی شي، چې پای کې يواځې دوه بيلگې د شميرپوهنې اوفزيک څخه راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له شمیرپوهنې یا نوره هم ښه له ځمککچپوهنې څخه:

کره، قوس، قطر، وتر، قطعه، قطاع، سطحه، محیط

پښتو یې (خو ورپورې خاندئ مه، دا همداسې دي، که زموږزړه غواړي اوکه نه):

ګردئ،لینده، نیمی، ټوټه ونې، ټوټه، برخه، هواره، چاپیریال.

له فزیک څخه:

یادونه: دا پښتو نومول یې اړیین دي اوکه نه؟

په اړیینوالي نه غږیږم. موخه دا ده، چې په پښتوکې ورته انډول لرواوکه نه.

لومړی: (برېښنا) تړونی

په کوټوکې چې برېښنا څراغ روښانه کوو، نو انګرېزي ورته سویچ Switch په الماني ورته Schalter وايي، وهو یا کیکاړو. که دا په پښتوکوو یا نوره هم ښه، په پښتوورته

.... ۱۸ ....

انډول لټوو، نو لومړی باید وپوهیږو، چې دا د فزیک له مخې څه دنده لري، د دې نوروژبو موخه به همدا وي اوکه څنګه؟

د فزیک له مخې دا هغه اله ده، چې دوه سیمونه ((برېښنا) وړوني) سره تړي او یا د مړکیدو وخت کې یې سره بیرته بیلوي. پوښتنه دا ده، چې دا که موږ د سویچ په ځای ،،تړونی،، وبولو، نو موخه ور به نه وي؟

د پورته انګرېزي او الماني ژبو ویونو له پاره انډول همدا ،،تړوني،، دئ.

دا چې داسې بلل یې ښه کار دئ او که نه یا په داسې بلنوسره هم انده یوکه نه، په دې باندې خبرې نه کړو، خو دا همداسې دئ، دا تړونی دئ اونه بل څه.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

یوه د مخه راوړنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکني زموږ د ټولودرنو ليکوالانوسره په مخامخوالي کې دي، خو زه زه پوهيږم، چې زما لپ
د دې روښانولوله پاره اړيين ګڼم، چې دا ځپل اند له تاسوسره ګډ کړم.

بيا هم که دا د داسې څه ليکونکي ما باوري کړي، خو دا هم يوه ښوونه ده اوزما زده کړه.

الي له امله دي، نه ياغي يم اونه يې زه تاسوته لوړه کوم، چې زما ليکنې نه د چا د مخامخو
زما ليکنې يواځې اويواځې د لا نورو .خوي لرم اونه د ځانښوونې له امله دي
روښانه ونو له امله دي.

زه د ځپلومشرانو په ځانګړې توګه د ژبپوهانومشرانو ډېردرناوی ځکه کوم او لرم، چې
تلې او ژوندۍ به يې همدا دوي دي، چې دا پښتو يې را ژوندۍ کړۍ، ژوندۍ سا
دا د دوي برکت دی اود هلوځلولاسته راوړنه ده، چې اوس دا ژبه د .ساتې
وركيدو كندې ته نه شي لويدلی.

.

.... ١٩ ....

اسمونونو له امله تر اوسه مې چې د تاند په درنه خپرونه کې څه خپاره شو،هغه زموږ د ن
وو، هيله ده، چې په دې لار کې به زما ليکنې داسې لږ څه دې ناسمونونو ته ستاسو پام را
اړولې وې.

دا ما .په يوه پوهنه کې چې يوڅوک څومره وررننوځي، پوهيږي، چې څومره نه پوهيږي
ر په دې پوهيږم، چې ژبه څومره ستونځمنه ده، خو چې ځپله په يو څه کا .هم حس کړه
وکړې هلته د داسې يوبل څه سره مخامخ کيږي، چې په هغې هم بايد کاروشي.

زه پوهيږم، چې په ډېرو موضوعاتو به ډېرو ژبپوهانوکارکړی وي، خودا چې زه نه
پوهيږم، زه ملامت يم او دا چې زه هم بيا څه په ليکم، نو دا بيا سم کارځکه بولم، چې
سګونه کسان کار کوي اودا هم ښاينه دهګورو په يوه موضوع په سلګونه که نه لـ.

يې روښانه کړو، نو پوره دلايل ونهويونو باندې خبرې کوو او غواړو دا ناسمون ناسمو که
بايد راوړو او وښايو، نور هم ښهِيو يا څوغوره پوهنيز لاملونه يا دلايل ،يا غوره دليل
چې

او پوهنيز -سم انديز – يد غورهپه همدې ډول که بيا دا څوک ردوي هم با .دا ناسم دی
دليلونه رواړل شي.

او يا که د اړونده وی خونديونه د وی د خوي سره مخامخ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکنې په دننه کې کتل کېدی شي؟

کوم دليلونه کيدی شي؟ دا نو

دا ځکه په پيل کې راوړم، چې موږ ورسره د ستړه او له پوره وخته بلد بېلگه يې روغتون
.ه سملاسي پوهيږو، چې دا روعتون موږ د روغانو ځای بللی‌د دې وی ځ .يو

.ناروغتون، رغنځی، يا رغنتون :نو دا چې موخه مو د ناروغان ځای دئ بيا دا بللی شو
.شوی رانيول فارسي څخه ځني بيا وايو، چې دا له

.نه داسې نه ده

ي ، ځکه ژبې د شته او بايد و کې په هره پيداښتي ژبه کې چې يو وی وي، هغه په پښتو
اړتيا په بنسټ، د پيداښتي لارو سره منځ ته راغلي او دا هره ژبه، پښتو هم او اړتيا مو
.سره همغه دي

کوم دليلونه نه دي؟

کې دي؟ مخامخوالي کوم دليلونه د ژبلار سره په ټکر يا

ناسم ويونه څنگه پيژنو؟ و، چېاوس راځ

چې په ناسم څه وپوهيږو، دا په ژبه کې داسې ،دئ دا کار په پيداښتي پوهنو کې لږ ساده
.لږڅه ستونځمن کار دی، خوسره له دې هم په ژبه کې د ژبلار په بنسټ لارې شته

لارو داسې ويونه، چې د پيداښت په اوږدو کې يې د پيداښتي :پيداښتي ويونه :لومړی
سره سم لرو، بيا کله کله زموږ ځني ليکونکي د خپل خيال په بنست د هغو له ډلي ځني
لکه موږ اوتاسي په گڼونو کې د لرلې څخه په .ويونه راباسي او په بل ډول يې نوموي
په دې هکله).څنگ کيږولکه چې دبرش سلمې ته دبرش سلنه وايواودا پخپله بې لارې ده
(مې ليکنه شته

:دويم

:يوکره پيژند لرونکی وي د بل کره پيژندلرونکي وي په ځای اينسوونه ناسمه راځي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې عربي ،که د یوه څه له پاره په پیدابښتي توکه په نامه نه پوهیږو، لکه د مایع له پاره نود خپلې ناپوهی په بنسټ بیا د دې له پار یود بل څه له پار ټاکلی کره پیژند لرونکی ،دئ ټاکو، چې دا بیا هرومروناسم باید وي، لکه د مایع له پاره چې انډول پښتویې نوم یا وی په دې).بللی اوبلن او زموږ ژبپوهان دا ډېر او خورا او دلارې وتلی ناسم بهیدونکی دئ (هکله مې لیکنه شته

اویا موږ کچه، چې ځانګړی پیژند لري ، بې ځایه اوبې له کومې ژبلارې د هوارې، معیار دا پردي ویونه دي او په .نوروله پاره کاروو، چې دا ټول هم پوره ټاکلي پیژندونه لري او .پښتو کیدی نه شي

نوپه داسې ویونو، چې انډول ورته په پښتونه لروڅه وکړو؟

.دې ډول ویونو ته همهغه د د باندني ژبې وی کاروو، که عربي وی وي،خونوره هم ښه

:دریم

.... ۲۱ ....

:نه لرلي نومونه بیا د خوي له مخې نوموو کې ځنې په پښتو

ځنې څه یا د شیانو نومونه، چې موږ په پښتوکې نه لرو یا نه لروده، هغه د هغه څه له خوي د .چې دا کار د نورو ژبو ویونکي هم کوي ،څخه پیژنو، اود خوي له مخې نوموو په توګه هغه ځای چې موږ هلته لمونځ کوو، لمنځتون بللی شو یا په هغه بیلګې دا نوم ورته د لویې پکتیا په)مړي خښیږي مړستون بللی شو چې کې ونوځای تاسونه راته برګیږي، نووبه وایم، چې روغتون مو که خو ،(ځنو ځایونو کې اخلي به سم نومول شوی رعنځی، رغنتون اوهمداسې ناروغتون بللی وی، د خوي سره .د هیڅ سمون له پاره نا وخته نه شته ،وی

:څلورم

موږ خپله غوښتنه څنګه ښوولی شو، چې سمه ده؟

.دا د غوښتني ښوونه نه ده، چې دا ګوندي دې اوهغوعلماوو لیکلي اوویلي، نوسمه ده ---

.یا دا چې له دې ستونځوسره مخامخ یو، نو باید دا لار وټاکو ----

ځم د دې ،، ی،، غبرګوني ؟ یا پنځمي ،، ئ،، تهٔرا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دلته د دې له پاره يوه لنډه يادونه کوم اوبيرته تاسو درانه همهغې خپلې پخوانۍ ليکنې ته رابولم، چې ويې ګورئ، هلته داسې نورد ويلوڅه نه دي پاتې شوي اوزما دلايل .هم په سم انديزدليل ژبلارې نه دي رد شوي

.له ليکنه ، چې ،، ئ،، ربښتيا تېل شوې کتلی شی‌په دې هکله مې ب

.د شميرپوهنې څو ساده روښانه ونې، چې پرې پوهيږو

شميرپوهنه د څه سره سر او کار لري؟ :هر څه ډېر لنډ

.د شميرپوهنې له لارې د شيانو څووالی او څومره ګڼل او شميرل کيږي

دا نو څنګه؟ ايا ګڼل او شميرل سره بيل دي؟

.... ۲۲ ....

.دا په ټول ژبو کې همداسې ده، خو موږ ورسره لا بلد نه يو

که په .ګڼلو د يوه څه څو والی پيدا کوو:لومړی هغه چې پوښتنه يې څو او څومره ده .(پاره ساتلی دلته شميرل نه وايو، هغه مو بل څه له)يوتوکرئ منې پرتې وي، نو دا ګڼو لس منې، ما څلورمنه غنم راوړه، يا ما دوه پاوه چای واخسته يا ما نن پنځه ساعته :بې‌لګې .کار وکړ

په ذکات کې لسم .د ګڼلو په ذکات کې څوم من ذکات دئ :دويم چې پوښتنه يې څوم ده .سپين په ښوونځي کې څوم لمبر شو؟ او داسې نور... کن

ګڼل په څه شي ګيږي؟

.... ل په ګڼونو کيږي، چې هغه په نا عربي ليکدود ژبو کې له کيڼ وښي لور ته دي‌ګڼ او داسې يې .... ۳ ، ۲ ، ۱ ، ۰ دي يا يا يې له ښي و کيڼ لور ته ليکو لکه ۰، ۱،۲،۳ .او نور ...درې ،(دوې) صفر، يو، دوه :لولو

ښې، خو داسې څه د ځنو شمېرنيزو ويونو سره بلدېدل، که څه هم داسې لږ مسلکې برېږ موږ پيداښتې ګڼونه لرو او نور ګڼونه، که :ناڅه ورسره بلدېدل راته ناآړيين نه برېښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځووالی يې غواړو وګښو، نو د دې ګښونو سره پرتله کو یا نوره هم ښه د دې ؛ښونو په نظم پیداښېنتي ګښونه ګښلوړ دي او ناپایګښلوړ دي .کې راولو.

ښوړ او ناپای ناګښلوړګښلوړ او ناګښلوړ، ناپای ګ

.

.

.

.

.

.

موږ له دې وروسته په ژبه کې ناسم

ننباسلو ویونو برخه باندې پیل کوو.

ډاکترماخان میږی شینواری

،، ئ ،، په پښتو تېل شوې.

په خواشینۍ باید ووایم، چې زه په ګرامر، چې اسم، فعل،صفت یا ستاین نوم اوکه نور څه شیان دي نه پوهیږم. خو بیا هم ګومان مې دئ، چې په ژبه پوهیږم او د ژبلارې سره سم پرې لیکنې او خبرې کوم، خو په خواشینۍ باید ووایم، چې په ژبه کې دې ناسمونومو وناسمو ویونو ته یواځې زما فکر شوی، ځکه د بل چا لیکنې په دې هکله نه ګورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم دا له دې امله ليکم، چې خبروته يې راواچوو او ژبه مو له ناسمونو سره مخامخ نه کړو.

راځم خپلې موخې ته او هغه دا ،،ئ ،، ده

دا (ئ) په پښتو تپل شوې،هيله ده، چې ددې د کاروني څخه ځانونه وژغورو.

ولې؟

 دا ،، ئ ،، همداسې ويلکيږي، لکه ،، ی ،، نوبيا ولې دا ،، ئ ،،.

ځنې وايي، چې دا يوه د فعل اودا بل د نوم او پرونوم له پاره ده، خود صفت له پاره هم بله په کې نه شته.

دا به ومنو، چې دا دې داسې وي . پوښتنه موداده، چې ايا په دې نوروييګانو کې داسې نه ده؟ ، هغه په اسم، فعل اوصفت کې نه راځي؟

 که راځي، نو د هغو له پاره بيا ولې نورې ييګاني نه ليکل کيږي؟

که داسې مخته لاړ شو، نوکومان مې دی، چې موږبه بيا په پښتو کې شل يا څلرويشت ييګاني ولرو.

.... ۲۴ ....

دا تازه په پښتوتپل شوې،،ئ ،، يواځې اويواځې د پښتو ناسمون دی.

وايي چې، تول نوي خواږه دي پرته له مرګه، نو ،، ئ ،، نوې په ژبه راتپل شوې، تل يې کاروو.او چې ګورم، دايواځنی يې ده، چې تل يې دا ناسمون سم ليکو.

د توري يا نور هم ښه يې ، د غږ لرونکي توري له لارې نوم او فعل نه ټاکل کيږي. دا ،،ی،، يو غږدی اود هر څه سره راځي اوتر اوسه راتله، خوولې دې بيا د ،، ئ ،، له لارې، چې همهغه د،،ی ،، غږ په ځای يې بې له اړتيا راولو او له دې لارې فعل وټاکو.

موږ په پښتو کې داسې يوه ،، ئ ،، نه لروده، چې له عربي مو پور کړه اوبله په عربي کې هم نه شته، چې د نورو ....له پاره يې راوړو، نو که دا ،، ئ ،، همهغو عربوته پرېږدو په ژبه کې مو نه دا چې کموالی نه راځي، ژبه موله ناسمون څخه ژغوري او که نه، نو د څه سره به مامخ شو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د فعل یا کړ یې بدلیږي، نو باید د ټولو پرونومونو له پاره دا کار وشي. نو ددې له پاره ځما وړاندیز به په لاندې توګه وي.

او که نه، نو له ،، ئ ،، هم تیر شی. ژبه هم ګډوډي نه مني.

وړاندیز:

پرونوم .... کړ .. پخوانی ییګانې...اوس

ته ....ډوډۍ....خورې......خورئ

تاسو........... ډوډۍ..... خورۍ.....خورۍ+

هغه،هغوي.. ډوډۍ......خوري......خورۍ+

که ما، موږ ..ډوډۍ.....خوړۍ......خوړۍ=

دا بیا کیدی شي د کړ (کړنې) او پوښتنې اونوروحالتونو له پاره هم نورې ورزیاتې کړي، کیدوني دي.

<u>هیله ده، چې ټول به خبرې پرې وکړو</u>

په شمیرپوهنه کې یوه لار(قانون) ده، چې که یوه لار د

۱ له پاره باورولري او هغه د ن له پاره هم باورولري، نو هغه بیا د د ن + ۱ له پاره باوري او همداسې دا بیا د ټولو پیداښتې ګنونوله پاره باورلري. دا داسې نیمه نیمخوره دی، خو راسره ویې منی.

دلته هم چې یوځه د یوه پرونوم کړ ،،یې،، بدلون له پاره باوري وي، نو همهغسې لاربیا باید د نورو پرونومونو کړ ،، ییګانو،، له پاره هم باورولري.

په ژبه کې بیا پوښتنغونډالې راځي او نورګرامري څه، نو بیا به د هغوسره څه کوو؟

او که داسې وي، چې د شپږ پرونومونو ځخه د یوه پرونوم کړ له پاره بله ،،ئ ،، په خپله خوښه ټاکی، نو بیا به د دې نور پرونومونو پرته ددې نورو غړلرونکو تورو سره څه کوو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا د هغو څخه به هم د کوم يو له پاره بل ډول غږتوری پيدا کوو؟

که بې لارې يو، خوبايد دا بی لاري پرېږدواو که داسې نه انګيرو، نوبيا دا بايد ټوليزه شي، يعني د ټولو غږ لرونکوسره بايد د کړ له پاره بل غږلرونکی وټاکو اود ټولو شپږ نومځاينيوو او همداسې د نومونوله پاره، چې دا به بيا موږ له خپلې ژبې پښيمانه کړي.

همداسې: تنباکو کړو کې هم بايد دا کړو له پاره کړؤ وليکو اوداسې نور.

ژبه مو ملکيت نه دی اودا پيداېښتي حالت يې د هرڅه له پاره بسيا کوي اوکه نه نوبيا خو ورته ناسم څه نه ټاکو.

يا تاسو د دې کار دليل وليکی، چې ولې؟

راځی چې په ګډه دا د عربو ،،ئ ،، له پښتوبيرته لرې کړو، ډېرې بيګانې لرو.

په پای کې: زه له ټولولوستونکو ډېره بخښنه غواړم او ستاسو هر ډول ځړېږ ګوتنيونې ته هرکلی وايم.

د منلي خپيب غلي أه ليکنه

زما په يوې ليکنې، چې ،، ئ په پښتو تېل شوې،، درانه او منلي استاد خبيب علي د رد له پاره له دلايلو څخه يو دا دليل راوړی. نور به يې هم درسره ګډ کړم.

.... ۲۶ ....

منلی استاد خبيب ليکي:

.،، که موږ د ډاکټر صيب ماخان شينواري خبره سمه وبولو او کړواله «ئ» په پښتو ليکدود تېل شوې وګڼو، نو دا څنګه کېدای شي چې وزير محمد ګل خان مومند يا بل کوم ليکوال دې دومره لوی بدلون په پښتو ليکدود کې راوستی وي او په پښتو ټولنه کې دې هېچا ورسره مخالفت نه وي کړی؟،،

پيل يادونه: ماډېر دلايل راوړي او ډېر هڅېدلی يم، چې تېروتنه په را څخه ونه شي، خو دلايل مې که څوک نه مني، نو په پوهنيزه دلايلو دې يې رد کړي، نه چې هغه يا ده ويلي يا ليکلي، نو بايد سم وي او يا چې د بل چا ورته نه يې پام شوی، نو زمادې هم ورته نه پام کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ مخکښانو دا ژبه سمه کړې ساتلې او به رسمي چوکاټ کې يې منځ ته راوړې، دا يوه ستر کار دی، چې پښتانه يې بايد تل منندوي.

دا چې ما دا،، ئ،، تيلي بللې، نو دايي يو پوهنيز ځواب نه دی، چې هغو يا دوي دا کار کړی، نو اسي دي وي. ناسمونونه هرڅوک کوي او بيا دژبې درسمي دپيل وخت کې او دابهماته هم تول لوستونکي وبخښي. که دا ماته ناسمه نه برېښي‌دی، نو بيا مي ولې دا ليکنهکوله.

په پورته ،، هغه،، کې يوه روښانه ،،ه،، اوبله پڅه ،،ه،، ده اوکه روښانه اوپڅه درته ښه ن برېښي،هرډول يې،چې بولی. دلته به نوڅه کړو؟

زما اندېښني هم همدا دي، چې نو ولې زما ورته پام شو اويا ولې زه داسي تيرى كوم. دا يوپوهنيز تيرى دى اوله دې امله بايد پوهنيزه جزا وتاکل شي، خو د يوې پوره څېړنې وروسته.

دا نو څنګه وڅيړو؟

موږ خوداسي يوه دولتي اداره نه لرو، چې دا کار سرته ورسوي، دا کيدی شي، چې د ژبپوه اوپه ژبه پوه کسانوله خوا سرته ورسيږي. دا خوماته وړه خبره نه برېښي، ځکه دومره تېنګار په کوم او کران لوستونکي دې همداسي اند نه وي، چې ګوندې د يوه ليوني او سرسختي يا نانورمال کس سره مخامخ دي. زه تل په جنجالي خبروکي د ځان له پاره په حق قايل نه يم، خو په تاسو مي قانعکول هم راته اړيين برېښي.

.... ۲۷ ....

بيا ليکي:

،،بايد ووايو چې په پښتو ژبه کې همدا يوه زورکي واله «ې» په دوو بڼو ليکل کېږي، چې موخه ترې په اصل کې د دوو اوازونو څرګندول دي. د پښتو ژبپوهني استاد پوهاند زيار صيب يې دا دوه بڼې، يوه نومواله (ې) او بله کړواله (ئ) بولي،،.

،،استاد محمد معصوم هوتک هم يوځای پښتو يې‌ګاني پنځه ګڼلي دي چې ګومان کوم منظور به يې ترې پنځه بڼې وي، نه پنځه يې‌ګانې،،.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ګوره هم پوهنيز دلايل نه شي کېدی. دا ناسمون دی، چې له هره وخته شوی وي. زما درنښت دي ټولو ژبپوهانو ته ي او په تېره بيا له ما مشرانو ته.هغوي زموږژبې تهبطساره ستر کار کړی، چې موږ هغه بايدمخ ته بوزواو په هغو يې اباد کړو

ښاغلی خبيب علي صيب ليکي:

،، که موږ د ډاکتر صيب ماخان شينواري خبره سمه وبولو او کړواله «ئ» په پښتو ليکدود تپل شوې وګڼو، نو دا څنګه کېدای شي چې وزير محمد ګل خان مومند يا بل کوم ليکوال دې دومره لوی بدلون په پښتو ليکدود کې راوستی وي او په پښتو ټولنه کې دې هېچا ورسره مخالفت نه وي کړی؟،،

په خواشينی‌سره بايد ووايم، چې زه اوس هم په دې خپل اند کې ځانله يم، خو دا دی زما ياغيتوب ونه ګڼل شي، دا دې د يوه زاړه زده کوونکي، پوښتنوځواب وي، چې زما له تاسو هيله ده.

ښوونه نو څه شی دی؟

په پيداښتي پوهنو کې د ښووني لارې اود يوڅه يا د غوښتنو ښوونه روښانه ده، خودا په ژبه کې هم روښانه ده او که څنګه؟

هو!په ژبه کې موږ ژبلارښود لرو اود هغې له مخې هر څه راته روښانه راپيژندلشوي دي. د بيلګې‌په توګه : موږ ګورو، چې که يو نوم په ي سره پای شي، نو هغه ښځينه نوم وي. په دې کې بايد مخامخوالی نه وي، که چيرې داشي نوم مخ ته راغی، چې په ،،ي،، پای شوی او ښځينه نه وي، نو بيا دا لار ماتيږي اوباورله لاسه ورکوي.

.... ۲۸ ....

د دې په څټ باورنه لري، يعني هروی چې په ،،ي،،سره پای شي، نو ښځينه نوم نه کيږي.

موږزموږ په ژبه کې د ،،کړی اوکړئ(؟) په ډول نورڅه هم ډېر لرو، لکه وړې،وړی، خوړې،خوړی يعني غلامي د غلامی‌کړی ،،وړې،، کړې او دا ،،وړې شوې،، کړی يې د ځان سره کور ته وړی.

يا دا د انګوروخوړې داني دي غلامي راټولې کړي او هغه کس ورته امروکړ، چې دا به خوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوري، دا د انګورخوري داني به خورې. يا

ولې ولې ولې

دلته ګوره ستونځه په بيکانو کې نه ده، دا د ژبې تولېزه ستونځه ده او له دې ستونځوسره موږبلد يو اود ستونځوبې له پاره يې نورې پخپله منځ ته راوړې لارې نه پيداکوو.

د مشرانو ليکنې: دا چې زموږ مشرانوداسې ليکلي، دا يوهنيز د ليل نه شي کيداى. پوښتنه دا ده، چې دا نو بيا ولې د نورويېګانوله پاره باوري نه دي.په دې هکله ما په خپله ليکنه کې يو لښتکى په توګه هم ليکلي، چې دې نورو ييګانوسره دې نو څه وشي. يوه لار(قانون) چې توليزنه وي،هغه باورنه لري.

د شميرپوهنې لار د ژبې لارې څخه هم نه شي بيليدلى،هلته لارده، چې يوه لار د يوه

ګڼ له پاره باوري وي او د يو بل ګڼ له پاره هم باوري، نو بيا هغه لار د ټولوګڼونوله پاره باوري ده.

دا ژبلار نه ده، خو په ژبه کې يوه نوې لارده، چې په سمون يې خبرې بايد اجازه ولري.

منلى خبيب غلي ليکي:

،،د دې غونډې په پايله کې چې کومه فونيميکه الفبې وټاکل شوه، په هغې کې هم پنځه يېګانې دي. البته په دې «ئ» بنه يکې کومه يې نشته.،،

زه د پنځه يا شپږو ييګانوسره ستونځې نه لرم، خو دا بايد ژبلارې سره سمې، يا د ټولو له پاره او ياد ،، ئ ،، لهپاره هم نه.

درونـد خبيب غلي ليکي:

،، بايد ووايو چې په پښتو ژبه کې همدا يوه زورکي واله «ى» په دوو بنو ليکل کيږي، چې موخه ترې په اصل کې د دوو اوازونو څرګندول دي. د پښتو ژبپوهنې استاد پوهاند زيار صيب يې دا دوه بڼې، يوه نوموالـه (ى) او بله کړوالـه (ئ) بولي.،،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د سترو او غوره ليكوالانوپه ليكنوكي دا ګورم اوزوريږم، چې په هكله يي څه ليكم، خو په كلكه په دې اند يم، چې يا ،، ئ ،، نه شته او يا د نورووييګانو اوازونو يا غږونو له پاره هم بايد ييګاني پيدا شي.

كه دا يوه لار وي، نوموالي اوكړوالي يي ګاني شته،نو د با يد دا د نورووييګانوله پاره هم وي.

يوه لار (قانون) په هغه وخت كي باوري دی، چې توليز وي.

ښاغلی خبيب غلي ليکي:

،،که موږ دا «ئ» له پښتو ليکدود وباسو نو د سوېل لويديز وګړي به څه کوي؟،،

ييګاني څلور اوبني بدلي: دا د ژبپوهني لار نه ده، چې بني دي بدلي وي اويي دي همغه وي. دلته دي هم بيا د نورووييګان له پاره همغه يي خوبدله بڼه پيدا شي.

په پوهنه كي يوځه د يو چا يالورله پاره نه كيږي.

ما رښتيا دا د عربو يې بللي،كله د ګوډي الف او كله يي د مسئول يي بولم. موږ هم مسئول يو د مسئول يې بايد و ليكلی شو.

زه دا ليكنه نه اوږدړم، په دې ليكنه پسې مې بله ليكنهکړې، هيله ده، چې ګران لوستونکي او مينهوال به يي ولولي.

.

. ...۳۰........................…

ډاكتر ماخان ميږی شينواری

بيا هم دا ،، ئ،، تپل شوې

د مخه يو څو غوره راوړني

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر اوسه مې چې د تاند په درنه خپرونه کې څه خپاره شو،هغه زموږ د ناسمونونو له امله وو، هيله ده، چې په دې لار کې به زما ليکنې داسې لږ څه دې ناسمونونو ته ستاسو پام را اړولې وي.

په يوه پوهنه کې چې يوڅوک څومره ورننوځي، پوهيږي، چې څومره نه پوهيږي. په دې بوهيږم، چې ژبه څومره ستونځمنه ده، خو چې سړى خپله په يو څه کار وکړې هلته د داسې يوبل څه سره مخامخ کيږي، چې په هغې هم بايد کاروشي.

زه بيا بخښنه غواړم، چې په ډېرو موضوعاتو به ډېرو ژبپوهانوکارکړى وي، خودا چې زه نه پوهيږم، زه ملامت يم او دا چې زه هم بيا څه په ليکم، نو دا هم بيا سمکارځکه بولم، چې ګورو په يوه موضوع په لسګونه که نه سلګونه کسان کار کوي اودا هم غنيوالى يا بډاينه ده.

ناسم ويونه څنګه پيژنو؟

د لته بيا لږ تکرار دى، خو زه اړ وم، چې دا مې لبکلي وي او اوس يې راتهلرې:ول شتونځمن بريښي.

دا په پيداپښتي پوهنو کې لرساده ده، چې په ناسم څه وپوهيږو، په ژبه کې داسې لږڅه ستونځمن کار دى، خوسره له دې هم په ژبه کې د ژبلار په بنسټ لارې شته او داسې يې لنډ به ګوته کوو.

لومړى: داسې ويونه، چې د پيداښت په اوړدو کې يې د پيداښتي لارو سره سم لړو، نو د هغو له ډلي ځني ويونه راباسل او په بل ډول يې نومول ناسم دي.

لکه موږ اوتاسې په ګڼونو کې د لرلې لار څخه په څنګ کيږو، چې بېلګه يې دېرش سلمې ته دېرش سلنه وايواودا پخپله بې لارې ده يعني د پيداښت سره مخامخوالى دى.

دويم: د يوکره پيژند لرونکى وي د بل په ځاى اينسوونه ناسمه راځي: که د يوه څه له پاره په پيداښتي توکه په نامه نه پوهيږو، لکه د مايع له پاره، نود خپلې ناپوهى په بنسټ بيا د دې له پار يود بل څه له پار ټاکلى کره پيژند لرونکى نوم يا وى ټاکو، چې دا بيا هرومروناسم بايد وي، لکه د مايع له پاره چې اندول پښتويې بهيدونکى دى او اوبلن وايو.

دريم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره بيا لور، لور اولورهم لرو، نودا توپيرونه به بيا څنګه بيلوو، دا خوژبه ده اوداکاربايد وکړيشو، بې له دې چې پرته له ژبدود د ژبې په توروکې زياتوالی راولو.

:اوس راځو دې ته چې

بيا هم دا ،، ئ،، تپل شوې

زه پوهيږم، چې زما ليکنې زموږ د ټولودرنو ليکوالانوسره په مخامخوالي کې دي، خو زه د دې روښانولوله پاره اړيين ګڼم، چې دا خپل اند له تاسوسره ګډ کړم.

بيا هم که دا د داسې څه ليکونکي ما باوري کړي، خو دا هم يوه ښوونه ده اوزما زده کړه.

زه تاسوته لوړه کوم، چې زما ليکنې نه د چا د مخامخوالي له امله دي، نه ياغي يم اونه يې خوې لرم اونه د ځانښووني له امله دي. زما ليکنې يواځې اويواځې د لا نورو روښانه ونو له امله دي.

زه به د خپلومشرانو په ځانګړې توګه د ژبپوهانومشرانو ډېردرناوی ځکه کوم او لرم، چې همدا دوي دي، چې دا ښېنتو يې را ژوندئ کړی، ژوندئ ساتلي او ژوندئ به يې ساتي. دا د دوي برکت دئ اود هلوځلولاسته راوړنه ده، چې اوس دا ژبه د ورکيدو کندې ته نه شي لويدلی.

زه دلته د دې له پاره يوه لنډه يادونه کوم اوبيرته تاسو درانه همهغې خپلې پخوانی ليکنې ته رابولم، چې ويې ګورئ، هلته داسې نورد ويلوڅه نه دي پاتې شوي اوزما دلايل هم په سم انديزدليل ژبلارې نه دي رد شوي.

زه يوه بيلګه راوړم:

.... ۳۲ ....

زه يواځې دې ته ګوته نيسم، چې په رښتيا دا د عربو د ګوډي الف ،، ئ ،،، چې موږ هم ورته د ،، مسئوليت،، په ليکلو کې اړ يو او زموږ د ناسم ليکنډول يا – دود مسئوله ده، مسئوليت د همغومسئولوپه غاړه واچوو اونوره يې همغه يواځې ،،مسئوليت،، ته پرېږدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه يادونه دې وي او هغه دا چې دا د ،، مسئوليت،، ئ د دريم ډېر ګړو کړنو له پاره تل همداسې سمه نا سمه ليکل کيږي، دا په دې مانا، چې د ليکوالانو پام يې ډېر ځان ته را اړولی.

هغه دلايل، چې زما د ليکنې مخامخ – چې ئ په پښتو تپل شوې- ليکل شوي، زه ورته په لاندې توګه ګوته نيسم:

دليل – چې هرومرو بايد پوهنيز وي- راوړو، يا يې منو او يا يې په يوه پوهنيز دليل ردوو.

زه زما د پخوانی ليکنې د ردوني دلايل په داسې لنډه توګه په ترتيب راوړم او بيا يې يا د منلو او يا نه منلو پوهنيز دلايل په همهغه ترتيب له تاسو سره ګډوم.

زما دليکنې مخامخ ليکنې:

لومړی - دا چې زموږ مشرانو دا ئ داسې ليکلي، نو دا له دې امله سمه ده اوسمه بايد وي.

او يا دا چې:

که دا ئ ناسمه وي، نو ولې په دومره وخت کې زموږ د مشرانو دې ته فکر شوی نه دی

دويم:

ييګانې څلور اوبنې بدلې يعنې په پنځه ډوله ليکل کيږي، دا يو غږ، چې همغه غږ دی، په دوه ډوله- چې ی او بله يې ئ ده- سره ليکو.

:دريم

.د غلامۍ کړۍ ماتې کړئ :غونډاله لړو

دلته نو بايد د ،، کړی،، نوم او ،،کړئ ،، منځ کې توپير وشي، نو له دې امله دا يوه کړياله .او دا بله نومياله يې دي

د پورته درې راوړنو مخامخ دليلونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي ته:

موږد خپلومشرانوپوهانو په پوهه نوې زده کړې کوو اود ژبسمون له پاره په دې زده کړو ودان نوي سمونونه ورزياتوو. دا له پيداښته پيداښتي خوي دی، دا په دې مانا چې که زموږ راتلونکي له موږڅخه پوره په هر څه کې د مخه نه شي، نو دا به بيا زموږ ملامتيا وي.

هره پوهنه کې چې يوه لار تېليزه نه وي، ناسمه ده.

نيسو، چې د ،، ئ،، ليکل اړيين دي، نو پوښتنه به بيا دا وي، چې دا نو بيا د نورو ييګانوله پاره ولې بايد باوري نه وي. په دې هکله ما په خپله ليکنه کې يو لښتکی په توګه هم ليکلي، چې دې نوريی ګانوسره دې نو څه وشي.

د شميرپوهنې لار د ژبې لارې څخه هم نه شي بيليدلی،هلته لارده، چې يوه لار د يوه ګڼ له پاره باوري وي او د يوه بل پسې ګڼ له پاره باوري شي، نو هغه لار بيا د تېولوګڼونوله پاره باوري ده، دا په دې مانا، چې يوه څه ته يوه لار وټاکو، چې هغه کار موږ کړی وي او هغه بيا د بل اړوند څه له پاره باوري نه وي، ناسم دی.

دا شميرپوهنې لار په شميرپوهنه کې ښوول کيږي.

زه د سترو او غوره ليکوالانوپه ليکنوکي دا ګورم او زوربږم، چې په هکله يې څه ليکم، خو په کلکه په دې اند يم، چې يا ،، ئ ،، نه شته او يا د نورو ييګانو او اوازونوله پاره هم بايد ييګاني پيدا شي.

بيا: يوه لار (قانون) په هغه وخت کې باوري دی، چې تېوليز يا تېولباوري وي.

دويم ته:

.

دا د ژبپوهنې لار نه ده، چې بڼې دې بدلې وي او يې دې همغه وي. موخه د ،،ی،، وينه ده اود دې له پاره دا ،،ی،، بسيا کوي او که نه، نو دلته دې هم بيا د نورو ييګان له پاره همغه يې خو بدله بڼه پيدا شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې ده.،، چې ،، د غلامی کړی ماته کړی،،. ځکه چې:

یو: په پورته روښانونه کې خوستونځه په ،، ی، ئ ،، کې نه ده، دا د يېګانو دنده هم نه ده او زه په بل څه کې هم ستونځه نه ګورم، که په زور يې نه پيدا کوو. دلته په لومړۍ کړۍ کې ک بايد يوزورکی ولري يا لومړی کړۍ دوه سيلبې لري يعنې يوه سيلبې يې ک – او بله يې –ړی ده او دا دوهمه کړۍ يوه سيلبې ده.

همداسې ده. ،، چې (د غلامی کړی ماته کړی). ،، که نه نو دا ورته ستونځې د نورو يې ګانوسره هم پېښوي.

د بيلګې په توګه دې لاندې غونډالې ته ستاسوپام راګرځوم:

په کړۍ او ک-ړی کې چې غواړو توپير وکړو، نو بايد په دا يوه کې د ک پسې څه راشي او نه د وی په پای کې بلو، چې هغه د ناسمې ويېنئ – که ورسره مخامخ کيږو= راشي.

غلامې دا دلته ولې دا وړې خورې ورې وريژې(ز، ج) يا د ډوډی ټوټې هلته وړی او خورې (غونډاله که ښکلې نه وي، نو بخښنه دې وي).

دلته هم لومړۍ وړې، خورې دوه سيبلبې دي يعنې ،، و - ، - ړې،، او ،،خو - ، رې،، اودا دوهمې يوسيلبې دي، دا په دې مانا، چې د کړۍ او کړی سره له هرې لورې يو ډول دي.

اويا

ولې ولې ولې؟

په پورته کې دا ،، ې ،، دربواره يا درې ځله راغلې، يوه پوښتنه ده بله يې نوم دی او بله يې کړنه ده دا په دې مانا چې په شپږواره ردبدلېدنې سره يعنې له وي دربواړه هريوهر ځای نيوی شي.

د لته دې نوبيا يوه ،، ې،، وې اودربواره ليکنې.

که دلته اړيين نه وي، نوبيا دې په ،،کړی،، ولې ،،ئ،، راشې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله بيلګه به بې له يې راوړو:

،،تلل (له يوه ځای څخه وبل ځای ته،، او،،تلل (يعنې د يو څه کچول يعني د څومره والي جوتول)،، همداسې ،، تلنه،، او ،،تلنه،،.

ګوری زموږ په دې ډول ستونځې لا ډېرې دي.

غلامي هلته ستا تلنه (له يوځاي څخه بل ځای ته) به هرومروستا د بار تلنه(چې څومره دروند دئ) اړيينه کوي.

کوچۍ په کوچ کې کوچ له ځان سره يووړل.

کوچۍ کوچ په کوچ کې له ځان سره يووړل.

کوچ(کوچ: له يوځای بل ته تلنه او دابل يې هغه غوړ خوندور کوچ)

کچه (؟)

ډاکتر ماخان ميږی شينوری

دې ليکنې ته مې پام شو چې ومې لوستل: په ننګرهاار کې د کابل په کچه روغنوت جوړ شو.

موږ په ژبه کې چې څه په خپله خوښه ليکو، بې له دې چې په هغه وپوهيږو، ناسم راځي. د بيلګي په توګه دا کچه زموږ په ژبه کې د داسې څه له پاره زموږ د ليکلوست خاوندانو له خوا کارول کيږي، چې هغه يې ترې پوهيدنې اوبنسټيزې مانا سره هيڅ اړوندوالی نه لري

کچه څه ته وايي اوموږ دا څنګه، ولې او د څه له پاره څنګه ناسمه کاروو؟

.... ۳۶ ....

په لاندې کې يوڅو بيلګې راوړو اوبيا ګورو، چې دا کچه څنګه او د څه له پاره کارول شوي دي.

لولو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روعتون جوړشو،،.

ب : ،، سږ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي،،.

پ : ،، ننګرهار کې د درې ولایتونوپه کچه د ړندو تر منځ د کرکټ پنځوس اوریزه سیالي پیل شوه،،.

ت : ،، ولسمشر غني د سیمې په کچه د ترکمنستان...،،

ټ : ---- کله کله لولو، چې: ،،...په ډېره کچه...،،...
ث: :.... ،، د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،.
ج : ---- افغان نوولس کلنو د اسیا په کچه د کرکټ تاریخي اتلولي وګټله،،.

ح : ،،افغان حکومت په ځایي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،.
ګرانولوستونکو! تاسوپه دې باوروکړي، چې دا پورته ټولې غونډلې ناسمې دي او هیڅ ترې نه پوهیدل کیږي.
داسي به نه وایو، چې دلته به له کچې موخه دا یا هغه وي.
د لیکونکي موخه خو به څه وي، خوپه هرډول ناسم دي.
که ورته زیر شو، نو ځنې ځایونوکي ،،کچه،، زموږ په ادبیاتوکي د ستاندرد(معیار)، سطحې(هوارې)، سویی، لیول له پاره کارول کیږي او له ځنو خو هیڅ نه پوهیدل کیږي.

موږبه الف : ته پام وکړو ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روعتون جوړشو،،.

که ووایو، چې (په ډېره بخښنه): ،، په جلالاباد کې د کابل په ،،درچه،، روعتون جوړشو،،.

یا یو بل څه

نوپه دواړو او په بل څه کې به هم موږ په همغه موخه وپوهیږو، لکه پورته مو چې ګوته ورته ونیوله یعني ستاندارد یا مغیار.

دا هر څه به روښانوو اوبیا به دې ناسمون ته ګوته نیسو:

لومړی دا څه څیرو، د څه له پاره چې ،، کچه،، کارول کیږي.

د ،،کچې،، پیژند د ټولو، چې له پاره یې کاروو په پای کې راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه پيژندونه راوړو:

لومړی: ستاندارد يا معيار:

يو ستاندارد **Standard** يو پرتليز ډوله يوونيز يا يوونيز شوی يا ښهيي يووالېز ، لا نور هم پيژندل شوی او زيات کارول شوي(يا لږ تر لږه هڅيدنی وړ) رقم او ډول دی، چې يو څه جوړ کړي يا يو څه منځ ته راوړي، کوم چې د نورو رقمونو او ډولونو په مخامخ٠مقابل) بريالی شوی وي.
لنډ: دجوړښتونو په پرتله کې دجوړښت بريالي ډوله جوړښت ،،ستاندارد يا معيار،، دی
بيا: دا که کورونه وي يا ماشين الات، د جوړونې له پاره يې ډېر مسلکي کسان وړانديزونه کوي اودا وړانديزونه بيا سره پرتله کيږي، هريو ډول چې د غوښتونکو کسانو خوښ شو،هغه بيا ستاندارد يا معيار دي، چې دا د جوړېدو څه به بيا په همغه ستاندار يا معيار کوړيږي او نه په هغه کچه.

دويم: نيووNiveau :

١ – ټاکلې هواره يا کرښه ده، چې د ځمکې د سرهوارې سره غبرګه ځغلي.
پوهيږو، چې دلته سړی سمسمکيوالی سره پرتله کوي او دا هر اړخيز. دلته د نيوو په ځای هواره يا سطحه يا level راوړل شوې.
٢ - Niveau : يوه ټاکلې پوړۍ ده، کومه چې له مخه ورکړشوې سکالا باندې شتون لري او له هغې سره سړی يو څوک يا شي ارزوي. که څوک د زده کړې يا پوهې له مخې يوبل سره پرتله کوي، نو دلته سړی وايي، چې دا په يوه يا برابره سويه دي. روغتون يا بل څه چې سره پرتله کيږي هم سويه ويلی شو يا وايو.
،، هغه ربښتيا سويه لري،، د روزنې درجه
١ – ته د ځان له پاره جګ ستاندارد يا معيار ټاکې، چې ته اوس سملاسي درس ويلو ته د تلو هيله لرې.

دريم: نورم Norm :

نورم: ټوليز منل شوې نه ليکلې لار يا قانون دی، چې بايد د هغې پسې سمه تلنه وشي يا سړی ځان د هغې پسې چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، نورمونه کره کړي یا نورمونه کیږدی،،.

دا یا هغه چې تولیز ورځنی(مروج) یا پیژندل شوی وي.

،، د هغې لویه د نورم څخه قوي تغیر ده.،،

زیات وخت چې ډېر مخ ته لرو.
د انسانانو د ګډ ژوند له پاره ټولیز پیژندل شوي، منلې باوري لار"ethische Normen"
یا اخلاقي نورمونه.
دا په تخنیک کې تخنیکي نورمونه شته اوداسې نور.

څلورم: سطحه (هواره) Ebene:

یو څه د یو بل څه سره په برابر جګوالي. دا د ارزښت له پاره کارول کیږي. دا هم د لیول له پاره کارول کیږي.

اوس راځو کچوني یا کچې یا کچولو ته:

کچول نو څه ته وایي؟

اوس د کچې پیژند ورکوو اودا پورته پیژندونه هم په پام کې نیسو، چې څنګه اوولې یې له پاره کچه کاروو.

پیژند: کچول دې ته وایي، چې د کچوني فزیکي لویه (اوږدوالی، دروندوالی،مهال) د یوه کره ټاکلي کچیوون یا کچ یووالي (متر، کیلوګران، ساعت) سره پرتله شي.

د بیلګې په توګه یوټوکر په کچه کوو. وه بوري غنم په کچه کوو.

له یوځای څخه وبل ځای ته د تګ وخت په کچه کوو

اوبس همدومره او نه وراخوا.

.... ۳۹ ....پږږ

بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې لويې د پيدا كولوله پاره دالويه بايد په اړونده كچووني يا كچ الي سره په كچه شي. د بيلګي په توګه د يوه واټن څرګندول يا معلومول په متر يا ... كچولو سره روښانه كيږي.
كه دوه اوږدوالي سره پرتله كوو، نو وايو، دا يو د دې بل څخه په كچه ستردی. دلته نو په كچه ستردی.

يعني كچه، كچونه اويا...د يوې لويې د څومره ولي د روښانولو له پاره اويا د دوه همغو لو يو له بل سره پرتله كونوله پاره هم بايد دا لويې په كچه شي.

د هغو څه له پاره، چې څومره والی نه څرګندوي اود يوبل څه او موخې له پاره كارول كيږي د كچې كارونه ناسمه ده.

كه داسې لږنور څه په ورزيات كړو، نوزيان خو نه لري.

نوڅه په كچه كوو؟ موږ چې څه په كچه كوو، هغه فزيكي لويې دي.

(فزيكي) لويې څه شی دی؟

موږ په ورځني ژوند كې تل يا زيات وخت د دروندوالي، اوږدوالي اومهال سره سر اوكارلرو.

دا لويې دي.

دا چې دا لويې څومره لويې دي، د كچيونونو سره يې كچوو يا پرتله كوو.

كړنه: د يوې لويې كچه ونه، چې له دې لارې يې څومره والی ځان ته روښانه كوو.

يوون يا يووالی : دا بايد د يوه څه سره پرتله شي، چې دې پرتله ونو څه ته يونونه (يووالي) وايو. ناسم عربي يې واحدونه، چې واحد يوه ته وايي(عربي كې ورته وحدة (ه چې په سر يې ټكي وي،نه شم ليكلی) وايي ، چې انګرېزي او الماني يې unit Einheit, دي، چې د يوې الي له لارې كيدی شي اودا الي كچوون الي يا د كچوني الي بولو يعني هغه الي چې كچول پرې كيږي اودا يوونونو ته، چې د كچولو له پاره يې كاروو. كچون يوونونه يا كچون يووالي (كچه -وون-يووالي) وايو.

په پيل كې مې چې كومې غوندالې راوړې، بيايې راوړم او داسې لنده شننه يې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف : ،، په جلالاباد کې د کابل په کچه روغتون جوړشو،،.

دا ،، کچه،، په پورته کې د معیار له پاره کارول شوې.

ب : ،، سږ کال د ټول هواد په کچه د مالي ستونزو له امله ۲۲۰ کارخونې تړل شوې دي،،.

،، شږ کال د ټول هیواد په کچه،، څه تړې پوهیدنه نه لري یا څه نه شته.

پ : ،، ننګرهار کې د درې ولایتونوپه کچه د ړندو تر منځ د کرکټ پنځوس اوریزه سیالي پیل شوه،،.

،،ننګرهار د درې ولایتونوپه کچه،، څه شی نه شته

ت : ،، ولسمشر غني د سیمې په کچه د ترکمنستان...،،

،، د سیمې په کچه،، څه شی نه شته

ټ : ---- کله کله لولو، چې: ،،....په ډېره کچه...،،...
،، ... په ډېره کچه..،، څه شی نه شته.
ث: :.... ،، د سیمې په کچه مرکز جوړ کړي،،.
،، د سیمې په کچه،، څه شی نه شته.
ج : ---- افغان نوولس کلنو د اسیا په کچه د کرکټ تاریخي اتلولي وګټله،،.

،، د اسیا په کچه،، مې ګوماندی، چې د اسیا د سویې له امله کارول شوی وي،خوبیا هم ناسم دی.

ح : ،،افغان حکومت په ځایي کچه سولې ته د طالبانو هڅول غواړي،،.
،، په ځایي کچه،، څه شی نه شته.

په پای کې زما هیله اود لیکنې بخښنه یې راته وکړی:

۱ – چې څه لیکو،باید پرې پوه وو.

۲ – په څه باندې یا د څه په هکله چې څه لیکو، باید پرې پوه وو.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – د بلې ژبې نوم يا بل کوم ،، وي،، له پاره پښتو چې پيدا کوو – پرته له انډول وي ـ ، ترې تيرشو. ومو ليدل، چې دا مود ناسمونو سره مخامخ کوي.

او که بيا هم

۴ – څه ليکو نو په دواړو ژبو بايد وپوهيږو اووګورو، چې دا يې نږدې انډول کيدی شي، اوکه نه؟

۵ – که غواړو، چې د پردي ،، وي ،، له پاره پښتو وليکو، نو موږدا د همدې پيداښته زده کړې او راسره ژبې څخه بايد راونيسو، نو بايد وګورو، چې دا ولې انډول دئ اود څه له پاره کارول کيږي؟

۶ ـ بيا مې هم هيله ده ، چې هغه د باندني ويونه، چې پرې نه پوهيږو، همهغسې يې وليکو، پښتوورته پيدا نه کړو، ځکه چې هر کار د هر چا نه وي اونه يې وبولو، که دا ډېر يا لږ پوه وي.

د لا سمون له پاره ستاسو مرستې، کوتنيونو او وړانديزونو په هيله.

خبرې له خبروراوځي اوپه خبروسميږي. هيله ده، چې خبرې په وکړو.

ډاکتر ماخان ميږی شينواری

ولې اوبلن

د نه په پښتو بللشوو نومونو او ويونو د پښتو ناسم انډول:

غواړم د ګرانولوستونکوسره هغه څه ګډ کړم، چې ژبې ته مو ناسم راننباسل شوي، دا په دې مانا چې ناسم مو ژبې ته نه دې راننوتي.

زموږ هيوادوال يا نوره هم ښه، ليکونکي په پښتو د مايع په انډول نه پوهيدل اودا چې مسلکي نه وو، نو پوهيدلی هم نه شو يا په دې هکله له ستونځوځانونه ژغورل، نودې ته يې يعنې مايع ته يې په پښتو کې د انډول له پاره اوبلن نوم وټاکه. په وټاکه باندې ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوراچوم یا لیکم، چې انډول یې ورته ونه شو کارولی له دې امله یې داسې ناسم اوبلن وباله.

اوبلن نوڅه شی دئ؟

اوبلن په ژبه کې د شیانو یا تنونود یوه ټولګي یو پیداښتي خوي یا وی دئ او په نوروژبوکي هم انډول باید ولري. دا چې اوبلن لا بهیدونکي نه دئ، زمونږ ادیبان په دې نه پوهیدل او د نورومرستي ته یې هم غوږنه نیوه، نو له دې امله د عربي مایع انډول هم نه شو کیدلی. دا نوم ورته ټاکل شوی یا غوره شوی دئ اونه په پیداښتي توکه دا انډول دئ.

موږ د دباندني وی یا نوم له پاره پښتونوم نه ټاکو اوباید ویې نه ټاکو ، موږ یې انډول پیدا کوو، چې دا کار کیدونکی دئ.

پښتو یوه ډېره توانمنده ژبه ده او په هره ژبه کې چې په پیداښتي توګه څه وي، هغه هرومروپه پښتو کې هم شته.

دې ته د ټولولوستونکوپام رااړوم، چې د داسې پیداښتي ویونو له پاره لکه مایع هرو مرو پښتو انډول باید وي او موږ هغه باید په دا خپله لرلې ژبه کې ومیندلی شو، داسې نه لیکم، چې پیدا کړو، شته دی باید د پوهنې په بنسټ ولټول شي.

زموږ ژبپوهانو فکرکاوه، چې ګوندې موږ د مایع له پاره پښتو انډول نه لرو او باید یو ښه، لنډ او ښه غږیزنوم یا انډول ورته وټاکو، نو له دې امله یې مایع ته اوبلن نوم وټاکه.، چې په همدې غږیږو.

زه د پوهنې وزارت په نصاب او دې خبروکې وم، خو زما توان نه رسیده، ځکه چې زه د پښتوځانګه کې نه وم.

موږ ډېرتنونه لرو، چې مایع دي، دا په دې مانا، چې دا د تنونو ګډ خوي مایع د تنونویو ټولګی جوړوي، نو له دې امله داسې مخ ته ځو او فزیک څخه ګټه پورته کوو یا اخلو:

موږ تنونه یا اجسام د خویونو له مخې یاد زرو سره ټینګ نښتوالي له امله (چې د جوړښت له امله یې غوره کوي) یا د تودوخی په بنسټ په درې ټولګیو وېشو(فزیکي پیژند):

لومړی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلک بدنونه، د بدنونو هغه ټولګی، چې بې له باندنی اغیزي یې زرې سره کلکې نښتي وي او بې له باندني زوره ځاي په ځای وي.

لکه:تیږه، لرګی، یخ، واوره او اوبلنه واوره (دا هم لا اوبه نه دي) اونور

دویم:

ښتیونکي – یا غاز ډوله بدنونه: د بدنونو هغه ټولګی دی، چې زرې یې سره نه وي نښتې اوزرسره بیلیږي او یا دا چې بې له باندنی اغیزې تښتي(هرې لور ته ځغلي). دا نو د ژبې د قانون اود دې خوي سره سم تښتیدونکي یا تښتیدوني بلل کیږي (نه ! ښه یې: تښتیدونکي دي) او سم اندیز هم ځکه دی، چې هرې لورې ته تښتي لکه غازونه. د اوبوبوخار اونور

دریم:

د بدنونو هغه ټولګی چې زرې یې داسې نښتي وي، چې کلکې نه وي اویوبل ټیلوهي یعني مخ ته بیایي یا چې بې له دباندني زور یا اغیز بهیږي. دا بهیدنه یې خوي دی اوله دې امله بهیدونکي یا بهیدوني بلل کیږي یا د بدنونو بهیدونکی ټولګی بلل کیږي.

نورهمداسې مخ ته ځو: اوبه، شدې، شرومبې، تیل او ورته شیان یعني تراوسه مایعات څه خوي لري،

دا هر څه د همغه خوي له مخه ټولګیز کیږي. اوبلن غازنه شته، خو بهیدونکی غاز شته.

لنډ: که تاسو یو په عربي پوه اوداسې لرد فزیک سره بلد کس څخه وپوښتی، چې مایع ته په پښتو څه وایي، هرومروبه درته ووایي، چې بهیدونکی.

دا داسې د بلې ژبې نوم یا وی ته د انډول میندلو پاره باید په هغه بلې ژبې اومسلک پوه افغان وي، نه توکلي کسان.

جبه اوبلنه ده، هغه څه چې اوبه یې زغملې وي، اوبلن دی، مګر یوڅه مایع اوبلن نه دی، پخپله اوبلن لا نه بهیږي، یعني دا اوبلن لا اوبه نه دي.
دا ګاز یا غاز، چې تاسو ورته ګوته نیولې ده او ناسم یې،، اوبلن غاز،، بولی، د اوبو س

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ګډ خوي يې يواځې دا بهيدل دي، نور بل کوم خوي ورسره ګډ نه لري او نه يې اوبه زغملي، چې اوبلن شي، دا بهيږي، چې له دې امله بهيدونکی غاز دی او نه اوبلنيږي.

بيا : اوبلن لا تراوسه کلک يعنې نرمه واوره ده، چې پسې ويلې کيږي اوله دې امله چې ټوټې يا زرې يې سره نښتې دي بيا اوبه کيږي، چې بهيږي، دا په دې مانا، چې اوبلن اوبه نه وي، نو بهيدونکي يعنې مايع نه دي. اوبلن لا واوره ده خونرمه.

ځوک چې د تلنې توان لري، تلونکي دي. ځوک چې د خوړنې خوی يا توان لري خوړونکي دي، څه چې د الوتنو خوي لري الوتوني يا التونکي دي او داسې نور لکه اوسيدونکی، لوستونکی او او... يعنې د بهيدلو توانوالو ته بهيدوني يا بهيدونکي بايد وويل شي او دي، او نه دا ناسم اوبلن.

اورغورځونه اواوربهيدنه :

ما يوه ليکنه ولوستله، چې لاوا يې ،،اوروبی،، بللی وو، چې زما اند يې زما د مخه ليکنې په بنسټ په دې هکله څه ليکلو ته راوهڅاوه، چې له تاسوسره يې شريکوم.

مونږ اورغورځوني لرو، چې هغه اور راغورځونه يا غورځوي او دا اورغورځونه يې بيا داسې حالت ته ورسيږي، چې بهيږي. د پورته روښانونې سره سم، دا هم دا د اورغورځونې لاوا، چې بهيږي، نودا اوربهيدنه ده يا ،، بهيدونکی اور،، دئ.

دلته ګورو، چې دا لاوا يا اور نه اوبلن کيږي، دا اور بهيږي، نو له دې امله بيا هم په دې ټينګار کوم، چې د عربي مايع له پاره اوبلن کارول پوره ناسم دئ او دا د پښتوسره تيری دئ.

يادونه: دا د دې ليکونکي ته دومره درناوی لرم، چې داسې لړڅه يې د پوښتنې لاندې نه شم راوستلی. زه ترې بخښنه غواړم.

که داسې نرم د موټرو خوزت وي نو ، نو کړی شو ووايو، چې دموټرو نرمه بهېدنه دا په نورو ژبو کې همداسې ده. خوزښت دوی هم لري او همداسې که تاسو په حج کې د ورايه يا له پاسه لاندې کسان چې له تورې تيږي راګرځې وګورئ، نو دا هم داسې بريښي، لکه چې بهيږي، ګورئ، که دلته اوبلن ووايی، نو دا به بيا د ژبې سره پوره ناروا کړنه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر،، until

د اړیکویونو سره مې اړیکې له دې امله ونیولې، چې د سربل ،، تر ،، سره مې داسې لږ څه جنجال ته نیت وو او داسې لږ څه ګوته ورته نیسم اویوځونور هم همداسې غوره یې یا هغه چې ماته لږ د شنلو وړ بریښي لږ غزول ییې ستاسو مخ ته ړدم.

دا خبرې به داسې لږ څه اوږدې شي، خودا چې کاغذ نه لږیږي او چاپوم یې هم نه نوګومان مې دی، چې تاسو به هم را څخه ورسره ونه زوریږئ.

د انګریزي ژبې څو پرېپوزېشنونه راوړم د الماني ژباړې سره او بیا یې د پښتو سره پرتله کوو.

د اوس دپاره به دا درې بسیا وکړي او که نور یې په دا منځ کې راغلل، هغه به هملته په ګوته کړو.

With; from; until

المانې یې: mit; von; bis

پښتو یې:

له ... سره، له ... څخه ،تر یا د (له) ... سره، له ...(څخه)، تر

زه لومړی د جرمني څخه دbis (انګریزي: until)، چې د پښتو معنا یې تر (... پورې) ده یو څو جملې د ،، تر ،، لپاره راوړم، په دې هیله، چې ګران لوستونکي به یې بیا د (دلته ،،له،، نه لیکم، چې وروسته پرې غږیږو) پښتو سره پرتله کړي، نه داسې نه چې پرتله یې کړي, بلکه وګوري، چې پښتو یې هم همداسې سمه ده او که څنګه او په هغه خپل وخت کې بیا دا نور دوه هم د څیړنې (موږ بلد یو چې تر(سم نه دئ) څیړنې) لاندې ونیسو.

په ژبه کې د ،، تر،، کارونه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړیکوی تر: له دي سربل ،، تر ،، سره موږ د یوځه یعني پیښي، نوم، مهال او همداسي د ځاي پای په ګوته کوو، یعني دا په هغه وخت کارولکیږي، چي دا پورته یاد څه پوله ولري یا پولي ته ورنږدي کیږي.

لنډ: د پیښي، مهال همداسي ځای او یو څه اخرني ټکی یا پوله په ګوته کونه.

یادونه: دا دي دلته بیا هم په کلکه وویل شي، چي په بل هرځای کي کارونه یي ناسمه ده، لاملونه یي راوړو.

یادونه: که داسي لږځیر شو، نو څه چي پای لري یعني ،،تر،، .. وي، نو هغه به هرومرو یوپیل هم لري، که دا څرګند او یا نا څرګند وي.

که وواېوچي: سپین تر کابله پورې لاړ، نودا هرومرو له یوځای څخه، چي پیل دی، تللی. که په دي هکله تکرارولرو، نو راځخه زړه بدي کیږی مه، وایي، چي تکرار د زده کړې مورده او یا د پام بنسټ دی.

دادي څو الماني انګریزي اوپښتو غونډالي د **سربل تر Bis** سره

through (*US*) ,to ,until (*temporal*)

*.zwei Uhr in der Schule **bis** Meine Tochter ist*

.two o’clock **until** My daughter is at school

زما لور تر دوه بجو په ښوونځي کي ده.

*.Freitag krank **bis** Ich war von Montag*

.Friday **to** I was sick from Monday

زه دوه نی تر **جمعي** پورې ناروغ وم.

by (*temporal*)

(c) ketabton.com: The Digital Library

*Die Aufgabe muss **bis** Donnerstag fertig sein.*

The task must be complete **by** Thursday.

پوښتنې باید تر ځلورنۍ (چهار شنبې) پورې تمامې وي،

(*local*) to; all the way to

*Der Zug fährt **bis** Köln.*

The train goes **to** Cologne.

ګاډی تر کولن (پورې) ځي.

په لاندې توګه مخ ته ځو:

١ – تمپورال یعنې: اخر ټکی ښایي.

٢ – په مخه ښه کې هغه د بیا لیدلو وخت ډېر یا لږ پوره: تربیا پورې.

٣ – ځای: اخرنۍ موخه ښایي.

٤ – له ...څخه ... تر ... د وخت یا ځای واټن په ګوته کوي.

٥ – د یوه غزېدا سور، د یوه سپکتروم (د یوې څیرې یا څه برېښیدته، د دې په پښتو معنا لږ ستونځمنه ده، خو په نورو ژبو کې کټل ښه دي او په فزیک کې راځي)، د یوې پورته – او یوې کښته پولې ورکونه.

٦ – د په خوښه اړیکوی سره

٧ – bis zu د الماني په څیر پرېپوزیشن په پښتو کې نه شته، دا هم همغه ،،تر ... پورې،، دی: پورته پوله په نخښه کوي، یو پوله ارزښت

٨ - bis auf : یو اخر شي چې سړی ردوي

................ږ ٤٨ ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه چې وايو ټول خلک ميلمانه دې ترسپين پورې(يعنې پرته له ...)

د دې په څېټ: ټو ل ميلمانه دې د ... په ګډون پورې په پښتو کې مورږ تر ... پورې لرو.

دوي دا هم معلومه کړې، چې دا وی کله ژبې ته راننوتی دی، چې هغه يې زه دلته نه راوړم.

بيلګې: — تر بلې مياشتې (پورې) بايد کور جوړ وي.

– هغه تر بلې مياشتې (پورې) نه شته

– تر اوسه(پورې) هرڅه ښه دي.

– څوک چې سره بيليږي يا مخه ښه اخلي: تر وروسته پورې.

– ،،ښه اوسه، تربيا پورې،،

– ،، په مخه دې ښه، تر بلې اونۍ (پورې).

— تر دې ځايه(پورې) او نه وړاندې.

(،،پورې،، ته دې پام وي، چې ورځخه (موږ دلته هم کله ليکو، چې ترې..(هغه زموږ په کليوالي خبرو کې وايو، چې تر نه تيريدلی.. دا ترنه معنا ورځخه دي او نه تر)) تيريدلی هم شو).

– تر جلال اباده پورې موټر نيسو، وروسته بيا بايد په پښو لاړ شو.

— ستا مور له سهار څخه تر ماښام (پورې) په پخلنځي کې ولاړه وه.

— دا يو سفر دی، له جلالاباد څخه تر کندهاره پورې.

— سپينه له پاسه (څخه) تر کښته (پورې) لمده وه. يا له سر څخه تر پښو پورې لمده(که لنده) وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر،، Bis د ترړنوي Conjunction په دنده کې
برابرارزښته جملې- برخې سره تړي.

سپین په میلمستون کې ناستوو، تر هغې چې میلمانه کوروته ولاړل.

یو څوالماني انګرېزي او پښتو غونډالې:

- until (*temporal,subordinating*)

*.das Gewitter vorbei ist **bis** ,Wir warten hier*

.the thunderstorm is over **until** We'll wait here

موږ دلته تمیږو، تر څو جګړ تیرشي.

1. to(*coordinating*)

*.Stunden in der Woche 50 **bis** Ich arbeite 40*

.hours a week 50 **to** I work 40

زه په اونۍ کې ۴۰ تر ۵۰ ساعته کار کوم.

*.dunkelbraun **bis** Ihre Haare sind braun*

.dark brown **to** Her hair is brown

د هغې ویښتان نسواري تر تیاره نسواري دي

دا نورې غونډالې دې هم ورسره وي:

..............ږ.ږ ۵۰ ....ږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

– اسمان له برگ څخه تر شين وو.

—— سپين ۲۵ تر ۳۰ کسان ميلمانه کړي.

(دلته دې پام وي، چې ،، له ۲۵ تر...،. نه ليکم، ځکه چې هغه بيا خپله موخه بدلوي)

—— په دې لمنځتون کې دې ۳۰۰ تر ۵۰۰ کسان ځای شي؟

—— زه په اونۍ کې زيات وخت ۵۰ تر ۶۰ ساعتو کار کوم. (پام دې وشي، له يې مخ ته راشي او که نه، په الماني ورسره له نه شته. نه ! داسې نه ده. له ورسره نه راځي، ځکه چې دی له تر کارنه کوي دی له ۱ تر ۵۰ يا ۶۰ ... يعنې له ۱ تر ۵۰ يا له ۱ تر ۶۰ ساعته پوري کار کوي، نو له دې امله ۵۰ تر ۶۰ ساعته پورې او نه له ۵۰ تر ۶۰ ساعته...دلته دا خبره راڅخه لږ ستونزمنه کيږي، له ۵۰ تر ۶۰ ساعته په دې مانا دي، چې دئ خوله ۱ تر ۵۰ کار کوي، خو به يې داسې وليکو، چې له ۱ ت ۵۰ او همداسې کله کله له ۵۰ څخه ور اوړي تر ۶۰ پورې. ګران ليکونکي دې هم په کې خپل فکر وځغلوي. (بيا: تکرار د زده کړې مورده).

—— سړی کړی شي چې هغه تر اخره پورې وګوري.

—— سپين کړی شي چې هغه په رڼو اوبو کې تر ځمکې تل پورې وګوري يا د ځمکې تر تل پورې....

—— موږ ناوخته د شپې تر دننه (تر منځ) پورې خبرې وکړې.

—— ژوبن هره ورځ تر زر کسانو پورې ګوري.

—— سپين په ښار کې تر نوي کيلو متره پورې په بس کې ځي.

—— د سندرغاړي ټولې سندرې پيژنم – تر اخرنۍ پورې دلته تر په دې معنا دی، چې اخرنۍ سندره يې نه پيژنم..

خبر و استعمال يا کارونه:

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر زر، تر بيا، له پښو تر سره، تر ګيډې، تر لاس خوزوني(په مخه ښه کې)، تر څو چې نور امکان نه وو.

ترې رابيل ويونه:

تر وروسته، تر وروستني، ترغزونې، تر اوسه.

لنډ: تر په هغو جملو کې راځي، چې د ،، تر،، سره ،، پورې،، مل وي يا مل کيدی شي، يواځې همدې ته دې په ليکنو کې پام وشي، سم دې وکارول شي يعنې تر...(پورې)، بل ډول کارونه يا استعمال يې ماته ناسمه برېښي، چې ګران ژبپوهان دې هم ورته پوره پاملرنه وکړي، دا د ما سره هم مرسته ده او د دې مرستي د غوښتنې اجازه دې وي.

پرتله کونه

يوه د مخه اړينه يادونه: زموږ ژبپ،هان ،، پرتلنه،، ليکي، چې ناسمه ده، څه چې دا ،، پرتتل ،، نه دی، دا پرتله کول ده، نو لهدې امله پرتلهکونه او نه پرتلنه. که غواړو، چې دا دې لنډيز وي، نو د داسې لنډيزونو دې ځانونه ساتو، چې ناسم دي.

تر دې مخکې ... وبخښی دا ،، تر دې مخکې،، نه شته. تر ناسم دی او مخکې هم کليوالي ليکندود دی.

له دې د مخه ... په بخښنه دا هم پوره نه دي.

له دې څخه د مخه چې په دې موضوع پيل کوم، د اړتيا له مخې غواړم دا لاندې ستاسو مخ ته کيږدم:

خوي نوم يا ستايننومAdjektive .

:مخ .په دې هکله مې ليکنه په تاند کې خوره شوې وه او دلته يې هم کتلی شی)خوي ويونه Adjektive

ستايننومونه به نوپه پښتو کې څنګه وي؟

يا دونه: زه په دې هکله ليکنه لرم، چې په هغې مې دا ستايننومونه د الماني انډول خوي نومونه بللي، چې وبه هڅيرم، هلته يې نور هم روښانه کړم.

موږ په پښتو کې د دې له پاره د نوروژبو په څير د ستاينې يا خوي جګونه نه لرو. زموږزيات ليکوالان، چې زه ګورم، ډېر اوخورا ډېر د دې له پاره ليکي.

بيلګه ۱: چټک،ډېر چټک، خورا چټک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلګه۲ : جګ، ډېرجګ، خورا جګ.
دا کړی شو نور هم وستایو، چې ولیکو، لا نور هم چټک، ـــ ډېر ــ، ــ خورا ـــ اونور.
دا لار چې په ژبه کې نه لرو، کیدی شي، چې دا د یوه قرارداد له مخې د پوهانوله خوا ومنل شي او یا یوبل څه ورته پیدا کړي. داد قرارداد له لارې کیدی شي، خو هیله ده نورڅه سره پیدا نه کړو، چې بیا د قرارداد نوم پرې کیږدو.
دې ته دې په ګډه فکر وشي، چې ستایننوم او خوینوم همغه ځرګندوي او که څنګه؟
دا چې زه دا خوي نوم وبولم، ناسم نه دئ او که دا چګېدنه په ډېر او خورا سره هم وکړم، ناسم نه دی، د دې اجازه دې وي.

اوس راځم خپلو اري خبرو ته یعنې پرتله کونې ته:

زموږزیات یا نږدې ټول لیکونکي اولیکوالان ژبپوهان د شیانو یود بل سره پرتله کونه او په همدې ډول يې د پرتله کونې ستاینه یا خوي روښانونه په ،، تر،، کوي
لومړی: زموږلیکونکي په دې اند دي، چې پرتله کونه د ،، تر،، سره کیږي.یعنې
سپین تر شین(هغې هغه،هغوي،تا،تاسو،ما، موږ) (ډېر- ،خورا -) ښکلی دی.
دویم: په پیداښتي ډول يې، چې زموږ هیوادوال په بیلابیلوځایونوکې کاروي:
هغه د ،، له ... څخه ،، سره پرتله کیږي.
پوښتنه : له دوي، تاسو...او ... څخه کوم ښکلی دئ؟
سپین له شین (هغې هغه،هغوي،تا،تاسو،ما، موږ) څخه ښکلی (ډېر- ،خورا -) دی.
دریم: سپین (را، ور، در) څخه ښکلی (ډېر - ، خورا -) دئ .
په پورته لیکنه کې دا د ،، ور څخه،، په ځای ځنې لیکوالان کله کله ،، تر یا نوره ،، لیکي یعنې:
که پوښتنه وشي، چې له سپین اوشین څخه کوم ښکلی دئ اوسپین ور څخه ښکلی وي،
نووایو: سپین تر شین ښکلی دی. دلته ،، تر څخه،، نه وایو.
تر د هغه مهال، ځای اویوه څه د پای په نخښه کونې سره یعنې ،،تر...پورې،، سره توپیر لري.
ګورو چې دا پورته ،،تر یا ترې،، د ،،ورڅخه،، په ځای راغلی.
موخه: پرتله ونه د هغه ،، تر،، سره چې موخه ورڅخه د ....پای وي، نه کیږي، دا په دې مانا چې په لاندې کې ،، تر،،
سپین تر(ما،هغه، تاسو او...) ښکلی (ډېر -،خورا -) ښکلی دی، ناسم
دئ .یادونه: یعنې دا ،،تر،، هغه اړیکوی نه دی، دا له یوڅه یا چا یا شي څخه ښکلی دی، چې زیات کسان يې لیکي:: ترې ښکلی..... چې دا ترې هغه د ،، ورڅخه ،، په موخه یا مانا دئ او نه د ،، تر،،، دا په دې مانا چې داترې د ،، تر،، سره څه ګډ نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبت (دا عربي وی دی، چې دا موږ یې هم کاروو، په شمېرپوهنه کې یې هم کاروو، په پښتو : و... ته،، سره سر خوري):
موږ په پښتوګې نسبت ته څه وایو؟ (څه ووایو سم نه دی، ځکه دا موږنه وایو، دا څه ورته ویلکیږي، دی. له دې امله: څه وایو،دی).

دلته هم شیان سره پرتله کیږي
دا چې نسبت پښتو نه دی، نوکارونه یې کیدی شي له عربي څخه بل ډول وي، خوموږ یې هغه پښتو ډول سره کولی شو، ځکه په عربي خونه پوهیږو.
په ګڼونو کې لویوالی، کوچنیوالی اوبرابروالی سره پرتله کیږي.
زه به یې د شمېرپوهنې بېلګو څخه پیل وکړم:
بېلګه:
۲ نسبت ۴ (ته) کوچني (دی)په کسانو یا شیانوکې، لویوالی، ښکلا، پلنوالی، ..

کسان یا شیان:
الف نسبت ب (ته) ښکلی (جګ،پلن،...) دی.
تناسب: ګڼونو کې:
د دوه ګڼونو پرتله کونه که دا سې وي، لکه د نورودوه ګڼونو،نو وایو:
۲ نسبت ۴ متناسب ۳ نسبت ۶ ته
یا یې انډول ۲ پر څلور برابردي له ۳ پر۶ سره

نسبت به نو په پښتوڅه وي؟
په ګڼونوکې پرتله کونه:
۲ و ۵ ته کوچني دي

کسانو یا شیانو کې
سپین وشین ته ښکلی(جګ،....) دی
د ننګرهار انګور د کابل انګورو ته ځواږه (تروه، ....) دي
نوګورو، چې د عربي ،،نسبت،، د پښتو ،، و..ته،، سره انډول دی.

تناسب به نوپه پښتو څه وي؟
۲ و۴ته داسې دي لکه ۳ و۶ته
یعنې ۲ پر څلورو برابردي د ۳ پر ۶ سره.
سپین وشین ته داسې جګ(ښکلی،....) دی لکه برګ وخړته.
په پورته کې نوتناسب د برابر په مانا دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا داسي هم وایو چي:
سپین وشین ته په جګوالي کي داسي ځان نیسي، لکه برګ وخړ ته.
ګوروچي دلته تناسب ته د ښتو انډول،،ځان نیونه،، کیدی شي.

که شمیرپوهني ته پام وکړو،نومتناسب دبرابرپه مانا راځي.

الف وبه ته داسي جګ دی، لکه پ و ت ته

یا الف و ب ته (داسي) برابر جګ دی لکه پ و ت ته.

تناسب داسي هم لیکو.

a/b = c/d

پخوا موداسي هم لیکه: a:b::c:d
ګومان مي دی انګرېزي کي یې اوس هم داسي لیکي.
لاس ته راوړنه: ګورو، چي پرتله کونه د ،،تر ،، سره نه کیږي.
بیا: سپین وشین ته ښکلی دي یا
سپین له شین څخه ښکلی دی.
ناسم: سپین تر شین ښکلی دي.
خو سمي پرتله کوني له پاره لیکو، چي : سپین له شین څخه ښکلی دی.
نو د ،،تر،، سره پرتله ونه نه شي کیدی،دا د ،،له ... څخه،، سره کیږي.
که څوک وپوښتي، چي شین ښکلی دی، که سپین؟ :پای یادونه
.ښکلی دی (ي)سپین تر :نو ځواب داسي هم ورکولی شو
.مخه مو چي وویل ورڅخه ښکلی دی ی لکه دد دلته نو دا تر نه دی دا تري
په پورته کي مو .دې ،،تر،، او ،،ترې،، دې په لیکنو پام وشي، چي سره بدل نه شي
ولیدل، چي دا پرتلونه په ،، تر ،، سره همغه ،، د ،، ترې ،، سره باید وي، چي دا یې
.ورسره نه ده لیکل شوې

ادجکتیو یا خوي وی Das**Adjektiv**

،، ورزیات ((lateinisch *[nomen]*)*adiectivum*, *ad-iectivum* nach altgriechisch *epí-theton*

شوی،،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ژبپوهنه کې هغه ویډول دی، کوم چې د یوه څرګند شي یا یوه ذهني شي، یوې کیدنې یا کړنې یا حالت او داسې نور جوړښت روښانه یا تشریح کوي.

ادجکتیو،،خویوی،، یا ،،ملوي،، هم بلل کیږي، په ښوونځي کی ،،ښکه،، وی(یو شی ښکه دی؟) هم بلل کیږي.

یادونه: زموږ ادیبان داخوي ستاینوم بولي چې د عربي د صفت انډول دی. په دی هکله دې ژبپوهان خپله پوهنه منځ ته راواچوي، چې کوم او ولې ښه یا سم دی.

خوی ویونه کیدی شي وکارولشي:

attributiv (auf ein Substantiv bezogen, z. B. der *schöne* Tag),

- اتریبوتیو(یوه شي اړوند یا یوه شي ته یې نسبت وکړی، د بیلګې په توګه. ښکلې ورځ (

prädikativ (als Teil eines Prädikats mit Kopula; z. B: der Tag ist *schön*) oder

- پرېدیکاتیو (د یوه پرېدیکات برخه د کوپولا سره: د بیلګې په توګه: ورځ ښکلې ده) یا
- ادوربالadverbial (هغه ښکلې سندرې وایی)

د ګرامرتول د خبروښه پوره غزېدلي وي،خو د اوس له پاره زه په دې لړښه بسیا کوم. که ژوند وو، نو بیا به یې سم وغزوم، خو دا کار د ژبې مینه وال ښه کولی شي.

د الماني ژبې زیات خویونه کیدی شي جګ شي. دا تلنه کومپاراخیون Komparation یا درجه بندي بلل بلل کیږي.

موږ به یې دا اوس همدا د ډېر اوخورا سره درجه جګه کړو.

Positiv: *schön*ښکلی

ډېر ښکلی .

Komparativ: *schöner*

(c) ketabton.com: The Digital Library

Superlativ: *am schönsten*خورا ښکلی

داسي خويونه هم شته، چي د هغوي د جګوني سره ستوی بدليږي:

او موږيي بيا په ډېر اوخورا سره جګوو:

gut, besser, am besten;ښه،ډېر ښه ،خورا ښه

viel, mehr, am meisten. ، زيات، ډېر زيات، لا زيات

دي ته ټول مينه رابولم،چي اندونه سره ګډ کړي.

اوکه د نوروژبوڅخه يي هم ګټه واخستله، نولا نوربه هم ښه شي.

ځني خويونه شته،چي په هغي دا جګيدنه نه شي راتللی:

ټيک همغه يا مطلق خويونه لکه بلاربه (ډېره بخښنه دي وي، چي دا بي ادبي ونه ګڼی، که حامله وليکم هم همدا ده، خوعربي ده)،مړ اونور.

د رنګونو جګيدنه بيا شته لکه شين، تک شين، شين چک.

سپين، تکسپين، سپينچک اوهمداسي نور. د دي بلاربي سره يوه ټوکه رايادە شوه، په ډېرهبخښنه بهدا دلته هم وليکم. زماد ښوونځيو ملګري دروېزه اڅکزي د الماني پښتو دګشنري ليکلي، هغه د الماني يو وی شاېزي ته د پښتو مانا غول ليکل وو، چي دايي انډول دی. يوه بل افغان ورته زنګ وواهه، چي دروېزه صيب دا د شاېزي مانا خو دي ډېره بي ادبه کړې. ده ورته ووېل چي څه مي ليکلي وی، دي کس ورته ښبېړته په ځواب کي وويل چي: بولي.

ډاکتر ماخان ميرړی شينواری

ته ،،د پښتو ستاينومونو درج،،

ليکنه ته، چي زه يې داسي لړ ځېړم عبدالحق سلامزوی د دي سرليک لاندي درانه استاد ډېرو ګرانو د پښتو پوهانو د پښتو استادانو او درنو ليکوالانو!

ډېر زوربړم، چي داسي ليکني کوم.

باورپه لوي ښتن وکړی، چي زما هيڅ يوه ليکنه د چا سره د دښمنی له امله نه ده او بيا زه تاسو ته لوړه کوم، چي د ځان پالني له امله هم نه ده او بيا مي دي لوړه وي، چي کلکسترګی انسان هم راته ځان نه برېښي او شعوري کلکسترګی نه يم، خو زه چي داسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په .نواستادانو لیکنې ګورم، ډېر زورېږم‌لیکنې او په ځانګړې توګه د پوهنتون د در یواځنې توګه، لکه چې په ټوله پښتنې نړۍ کې ناروغه یم، چې ستاسو پوهنیزه لار سره زه بیا مې دې په لوې ښځتن لوړه وي، چې دا څه لیکم زه هم .په مخامخوالي کې پروت یم روغ برېښنې او په هر صورت ما ته ځان .زورېږم او که وېې نه لیکم، نو هم زورېږم تاسو هم په دې اند یاست، چې زه به روحي ناروغ نه یم، نو مرسته راسره وکړئ او په

هرڅومره توند غږ چې وي او په هره سزا زما د کړنو له امله ماته کومه سزا ټاکئ، لوړه .مرسته وکړئ درته کوم، چې زه به ورسره مخامخوالی ونه کړم، خو

زا په دې د ښاغلي عبدلحق سلامزوي په لیکنه خپله لیکنه کوم، چې داسې لیکنه ځانله د سلامزي صیب اند نه دئ

هر څوک چې ټولنې ته یو څه وړاندې کوي، په تېره بیا د پوهنتون استادان، هغو غواړي .راکړه او ورکړه ده دا .یو څه نورو ته وښایي، نو د دې لپاره دی هم باید یو څه زده کړي

څوک چې په پوهنیزه څانګو کې کار کوي، نو هغوي دې ته هم چمتو وي، چې د نورو .ګوتنونې ځانیزې ونه ګڼي

زما ډېره بدمرغي په دې کې ده، چې زه یواځې یم او له دې امله نو باید په ناحق و اوسم، ته په ګوته کړئ، په دې خو د دې ناروغۍ ستاسو مرستې ته اړتیا لرم، چې زما ناروغي را .کې به لوي ښځتن تاسو ټولو ته اجرونه درکړي

.خورې شوي –په دې هکله هم –زما ډېرې لیکنې د تاند په درنه پاڼه کې

یوه هیله مې دا ده، چې لکه څنګه چې زه ستاسو لیکنې را اخلم او خبرې پرې کوم، دلایل و هیله ده، چې زما لیکنې هم په دلایلو راوړم او ستاسو د لیکنو خوندیونه په ګوته کوم، ن .راته بېرته راوګرځوئ

زه ډېر خوښ یم، د ښاغلي سلامزوي صیب لیکنه کې یې انګرېزي او فارسي هم راوړي، .نو ښې خبرې پرې کیدی شي

اجازه دې ویو چې زه دا لیکنې ټوټه کړم، د خوندیونې د سمو ساتلو سره او بیا خبرې پرې جازه دې دا هم وي، چې زه دا موږ ستایننومونه بللي په خوي وی او یوه اخره ا .وکړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

.چې په پښتو خويوی بلل کيږي، هم ما ليکنه کړې Adjektiv وبولمد
،، ما په پرتله کونه باندې يوه ليکنه کړې ، چې کتاب کې شته، دا به بيا په ياد راوړم، چې د

تر،، سره په هيڅ ژبنۍ لار پرتله کونه ناشوني ده او وبه ګورو، چې دلته دا ،، تر،، د څه په ځای راوړل شوی

البته ښه، ډېر ښه؛ خورا يا 》 :مګر د استاد دوکتور اجمل ښکلي په وينا،، :لومړی الف کې پېته پرتله ده يا ضمناً پرتله ده خو اصل کار يې د زښت ښه په اصل کې صريحه نه بلې باندې جوړېدونکي عبارتونه (تر ټولو ښه) او (تر) خو .يوه شي مبالغي توصيف دی ،، 《.څرګنده پرتله لري

:لومړي الف ته
ډېر منلی پوهاند ډاکتر ښکلی زموږ يو خورا وتلی پښتو پوه دی او زه يې ليکنې تل لولم، زه ډېر زوربېږم، چې څه د پوهاند صيب په ليکنه ليکم، خو نو څه .دې ډېرې په زړه پورې وکړم.
ستاينو مونه سره پرتله کيږي نه، ستاينومونه يا خويويونه جګيږي، چې موږ په پښتو کې ورته د نورو ژبو غوندې لار نه لرو، نو دا به په ډېر يا خورا يا زښت او يا يو بل څه کوو.
ي، له دې امله بيا،، تر،، او ،،ترټولو،، ته هم اړتيا نه شته چې نو چې پرتله کونه نه کيږ سره پرتله يې کړو او د ،، تر،، او ،، ترټولو،، په هکله مې د تاند په درنه خپرونه کې په دې هکله هم ليکنې خورې شوي، خو دومره وايم، ،، ترټولو،، کومه ترې پوهېدنه نه لارې هم د پرتلې له پاره هم نه دا ،، تر ،، او نه لري، چې د څه شي ترټولو او د ژبلار له .ترټولو،، کارول کيږي ،،
که د ليکونکي موخه د خويونو يا :په پيل کې په دې باندې بايد ټينګار وکړم، چې ستاينومونوپرتله کول وي، خو دا ليکنه له يوه سره ناسمه ده، چې ستايينومونه نه سره .ي، په هره ژبه کې د اړونده لارې سره‌پرتله کيږي، ستاينومونه جګيږ
.لومړی

:ښاغلی سلاموزوی صيب ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خبره په خپله د ستاينومونو ترمنځ پرتلنه ده، چې د انګرېزي يوځپيزو ستاينومونو ب،،
په .په مټ کېږي 《ترين》 او 《تر》 او د فارسي د 《est》 او 《er》 ترمنځ د
دې ژبو کې که د

پرتلنې خبره نه وي، دا روستاړي او يا يې د دوه ځپيزو او يا درې يا څلور ځپيزو لپاره د
کړولونه ورسره د مجردو کلمو په ډول نه کارول کېږي، 《most》 او 《more》
،،،کوي بلکې د جملې د ننه مانا زېږوي او پرتلنه

:لومړي ته

: يو

باور وکړئ، چې زه خو د پورته غونډالې په موخه ښه ونه پوهېدم، خو په هر :يو الف
.صورت دې پرتلې ته به راشو

.ستايننومونه جګيږي .ستايننومونه نه پرتله کيږي :يو ب

ه پرتله ستايننومونه سره نه پرتله کيږي دا په دې مانا چې ډېر يا لږ ښکلا سره ذ : يو پ
د دوه يا ډېرکسان ..نه شته (ناسم يې واحد)کيږي، ځکه د دې له پاره د کچولو يووالى
سره د خويونو له مخې يا د خويونو په بنسټ پرتله کېدى شي، چې کوم يو يې
يا دوه کسان سره .دئ (-خورا ،-ډېر)منلى ،(-خورا ،-ډېر)دروند ، (-خورا ،-ډېر)ښکلى
ي کوم يو پلن دئ، دا په دې مانا چې کسان سره پرتله کيږي، دروې او غواړې پوه شد
.هغوي د ګډو خويونو له مخې سره پرتله کېدى شي

که ووايو، چې جګ له جګ سره پرتله کړه، نو دا موخوره ويېنه نه ده، دا هيڅ نه وايي،
د خو که ووايو، چې د دې انسان جګوالى د دې ونې سره پرتله کړه يا ښه يې دا دوه شيان
جګوالي له مخې سره پرتله کړئ، دا کېدى شي، ځکه چې ونه هم چګوالى لري او انسان
.هم

منځ کې،،کېدى ،، .ترمنځ،، ناسم دئ، ځکه چې ،، منځ،، او ،،تر،، اړيکويونه دي ،، :دوه
.په دې هم يوه ليکنه لرم .شي

.دويم

:منلى سلامزوي صيب ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه:

۱-Studying book is a good entertainment.

۲-Studying book is better entertainment than playing ladoo.

۳-Studying book is the best entertainment.

په 《تر واړو》 او 《ترګردو》 یا 《ترټولو》 او 《تر 》 په پښتو کې همدا پرتلنه د دلته همدا (۱) {.معادل دی 《تر》 هم د پښتو د 《than》 د انګرېزي} .کېږي مټ پاسنۍ بېلګه رااخلو:

مطالعه ښه بوختیا ده ـ ۱.

ښه بوختیا ده (یو ډول لوبه) مطالعه تر لډو ـ ۲.

یا؛ تر ټولو ښه بوختیا مطالعه ده .مطالعه تر ټولو ښه بوختیا ده ـ۳.

یا دانګرېزی دا بېلګه:

۱- Ahmad is a senior teacher.

۲- Ahmad is senior to Ali.

۲- Ahmad is the senior most teacher in the Kabul.

استاد دی (ارشد) احمد لوی ـ۱.

لوی دی (په درجه کې) احمد تر علي ـ۲.

احمد په کابل کې تر ټولو لوی استاد دی ـ۲.

دویم ته :

هغه عربي هم ورسره غواړی، نو،، نسبت ته،، یا که ...پښتو انډول ،، و to د :یوه یادونه ... به ... یعنې الف .ته،، یې انډول دئ او نه بل څه او فارسي انډول یې هم ،، به،، دي ...و ب...

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې چې څوک پوښتي پغمان لرې دی، که لوګر نو نیسو چې ځواب دې :بېلګه یې
پغمان به لوگر نزدیک است : یې

.ر ته نږدې دیپغمان و لوګ :او پښتو یې

.

دی او نه تر او په همدې د درې د ،، از،، (څخه)...د پښتو انډول له than د : ۱ الف
دا به په همدې غونډالو کې .،، دی او نه ،، تر (څخه)... انډول پهپښتو کې هم ،، له
.انه شيروښ

پورې کې یواځې یوه پرتله کونه ده، هغه هم پوره ۳ تر ۱ په پورته کې خو له غربي :الف
ناسمه او دا نور خو یواځې د یوه څهخوي ښوول شوي، چې زه به یې بیا وژباړم او

تر،، سره پرتله کونه نه شته او ،، دا ،، ترټولو،، خو هېڅ ترې پو هېدنه نه لري، ،، : ب
ر،، پرتله کونه هم وي، نو د څه شي تر ټولو؟ په دې هکله مې هم لیکنه شته، یعنې که ،، ت
.چې ګران لوستونکي یې د تاند درنه خپرونه کې کتلی شي

.پورې انګرېزي په پښتو سمه ژباړه ۳ تر ۱ د لومړیو عربي ګڼونو - پ

مخوالی او که تاسو ورته بل څهوایی، زه یې مخا –و ځورا –ډېر) کتاب لوستل ښه – ۱ ۱
.بوښتیا ده (نه لرو، خو نه په،، تر،، او ،، ترټولو،، سره

.یا به دا بوښتیا ښه، ډېره ښه،او یا خوراښه وي .ګوری دلته څه شی سره پرتله کیږي نه
.دلته د څه شیانو پرتله نه شته

.هبوختیا د (- خورا ،- ښه) څخه ډېره ښه - (کولو) لډو لوبې (د) کتاب لوستل له – ۲ ۱

دلته دوه څه د بوختیا له مخې سره پرتله کیږي او له دې امله دا د خویویونو پرتله کونه نه
.ده

.کتاب لوستل خورا ښه بوختیاده – ۳ ۱

.څخه،، له لارې کیږي ... له .. په پورته کې پرتله کونه د

:د انګرېزي بله بېلګه کې یې د انګرېزي په پښتو ژباړه –ت

پورې ۳ تر ۱ له عربي ګڼونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

.ښوونکی دئ (- خورا ، - ډېر) احمد یو مشر – ۱ الف

.دئ (- خورا ، - ډېر) احمد و علي ته مشر – ۲ االف

.ښوونکی دئ (- مشر، ډېر) احمد په کابل کې خورامشر – ۳ الف

.رتله کونه ده او بسڼ – ۲په پورته کې یواځې الف

ڎخه سره کیږي او په دویم کې پرتله کونه د ... کې پرتله کونه د له - ۱ ګورو چې په الف
.،،ته،، له لارې کیږي او نه د،، تر ... و ،،

.

.دریم

.ښاغلی سلامزوی صیب لیکي

:نو دلته موږ اړ نه یو چې بابېزه ځانونه ستړي کړو او ولیکو چې

.یاحمد لوی استاد د ـ۱

.احمد تر علي ډېر لوی دی ـ۲

.احمد په کابل کې خورا لوی استاد دی ـ۲

:د فارسي بېلګو ته هم تم کېږو

.احمد بزرګ است ـ۱

.بزرګتر است علي (نسبت به) احمد از ـ۲

.احمد بزرګترین خانه است ـ۳

:کې یې داسې وایو.چې په پښتو

.احمد مشر دی ـ۱

.احمد تر کریم مشر دی ـ۲

.کور تر ټولو مشر دی احمد د ـ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پيل کې څه ليکي، چې په موخه يې زه هم ښه پوه نه شوم، خو کليوالي خبرې :دريم ته دي او ترې تېرېږم او له ،، نو دلته موږ اړ نه يو چې بابېزه ځانونه ستړي کړو او :ځکه يې تر څېړنې لاندې نيسم ،، :وليکو چې

.په پورته کې يې ،، از،، په تر ژباړلی او د ،، بزرگترين په ځای يې ،، تر ټولو،، ليکلی دې ته مې پورته ګوته نيولې، چ دواړه ناسم دي، خو داسې يوه يا څو د فارسي يا دری to د انګرېزي څخه،، اندول دئ او دا... غونډالې راوړو او وبه ګور، چې ،،از،، د ،، له .اندول په فارسي کې ،، به ،، دئ

.احمد در صنف خود از محمود ګرفته تا بهرام از هر کدام شان بزرګ است

پښتو يې که پورته دري مې ناسمه ليکلې وي، نو بخښنه غواړم او تاسو يې راته سمه .کړئ

.مشر يا لوي دئ احمد په ټولګي کې له محمود نيولي تر بهرام پورې له دوي هر يوه څخه

که پهپرته کې د دري،، از ،، ځای ،، تر ،، وليکو نو دا به ښنګه وبرېښي او بيا به نو د ،، :تا ،، پهځای څه وليکو يعني که وليکو، چې

.... احمد په خپل ټولګي کې تر محمود څخه نيولي تر بهرام پورې تر هر يوه څخه

.نه هم د د ،، از ،، په څېړ وليکودا به ښه ونه برېښي، چې د ،، تا،، ترې پوهېږ

دلته د ،، از،، اندول څه شی دئ او د ،،تا ،، آندول .ښنګه په پښتو ژباړو؟ از کابل تا هرات څه شی دئ؟

.کهداسې وئ نو بخښنه به کړئ .دا لاندې ليکلي وو، خو ګومان مې دئ تکرار وي

:او دري سمې ژباړې دلته بيا د دويم انګريزي په پښتو :(؟)و دويم او دريم ته

۱- Ahmad is a senior teacher.

۲- Ahmad is senior to Ali.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢- Ahmad is the senior most teacher in the Kabul.

پښتو ژباړه.

احمد مشر ښوونکی دئ -١.

و علي ته مشر دئ (...نه دی، باید هم نه وي، خو اړیین)نسبت) احمد – ٢.

احمد کابل کې خورا مشر ښوونکی دئ – ٣.

(درې یا فارسي مې داسې غښتلې نه ده، خو دا راته ساده برېښي)د درې ژباړه

است (بزرک)احمد معلم ارشد – ١

است (یا بزرگ) احمد به علی ارشد – ٢.

احمد بزرگترین معلم در کابل است – ٣.

ورو، چې دلته د لیکونکي د خوښې څه نه دي راغلي.

د لیکنې په پای کې یو څو اړیین پېژندونه

پرتله کونه نو څه ته وایي؟

دوه کسان سره ودرې او :د دوه یا زیاتو شیانو د غوښتونو لوي یو د بل سره پرتله کونه وایی، خو سوچ ډېر، خورا او که بل څه ورته)) غواړي پ،ه شي، چې کوم له بل څخه یا (لوي پلن، نېک، خوارېکښ او یا ښکلی دئ (بوچ نه ،، تر،، او همدا ډول،، ترټولو دوه یا څو کتابونه او یا یو بل څه سره پرتله کیږي داسې هم کېدی شي، چې د یوه لرګي دروندوالی خوي دئ، چې .دروندالی د وسپني یا د یوه انسان یا یو بل څه سره پرتله کړې یان یې لري، نو د دې خوي له مخې دوه شیان سره پرتله کېدی شيدوه شد.

positiv; komparativ; superlativ , خویویونه سره جګیږي، چې په المانی ورته یوه پوره لیکنه لرمAdjektiv په .وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاتین وی دی، چې پښتو مانا يې،، ورزياتونه،، ده او په ژبپوهنه کې هغه ويډول :ادجکتيو دی، کوم چې د يوه روښانه شي، يوه ذهني شي، يوه مخ ته تګ يا همداسي پرمختګ يا يې نور هم د مخ ته تلو يا يوه حالت جوړښت څېړي.

ه ښوونځي کې څنګه وی هم بلل کيږيدا ادجکتيو خوي وی، ملوی او همداسي پ

زه دا په خپلو ليکنو کې خوي وی بولم

خويوی وی، چې شتون يا شته يا شی، يوه پېښه يا يو حالت د يوې ټاکلي :بل پېژند د بېلګي په توګه، رنګه، ښکلی او)نخښې، د يوه ټاکلي خوي سره په نخښه شوی، خويوی (نور

.هيله ده، چې ډېر مې نه وی زورولي .زه نور د دې ليکنې سرهسترۍ شوم

دا يادونه د ليکنې خونديونې سره سر او کار نه لري او که :په پای کې يوه اړيينه يادونه :لري يې؟ نه پوهيږم، خو ښه ده، چې پرې پوه شو

په دې ليکنه کې هم ګورو، چې دا ګڼل ټول په ګڼونو شوي، دا په دې مانا، چې يو ډول ک څه په ليکي يا څه ترې زده کوي او رااخلي، نو سړی په کې د برېښني، نو بيا چې څو د بېلګي او   .ښه لار يې داده، چې ګڼل د بيلابېلو لارو وشي .ستونځو سره مخامخ کيږي وړانديز په توګه کيدی شي لومړی دا ګڼل په ګڼونو وشي، د بل ځل او ځای له پاره دا ګڼل ، ۱ ب او بيا خو نو نورې لارې هم شته لکه الف ،په تورو وليکو او د بيا له پاره په الف .او نوره مو چې څنګه خوښه وي ۳ الف ، ۲ الف

Smakhan1946@gmail.com

ډاکتر ماخان ميرې شينواری

سلمه اونه سلنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دا ليکني څوکاله پخواني دي، خوخوښ شوم، چې اوس يې تاسوسره د درنې خپروني تاند له لارې تاسوسره شريکوم، چې څه غزېدلي دي. دا په دې هيله، چې يا ماته دليل ووايئ، چې دا لار پرېږدم اويا تاسو دا درانه ليکوالان د خپلو ناسم بللو ويونوڅخه تيرشئ.

ډېر درانه اسوشيتد پروفيسور ليوال صاحب!

هيله ده، چې زما سلا مونه او نيکې هيلې به ومنې. باور وکړه، چې هيڅ مې زړه نه غواړې ستا له ارزښته ډک وخت ونيسم، خو زما زړه غواړي دا زما ليکني تاسو ته هم

وښايم، په دې هيله ، چې د وخت د پيداکيدو سره لږ پام ورته راواړوې، خو دومره بيړه مې هم نه ده.

ما د اوبلن په هکله هغه وخت د پښتو نصاب ليکونکو سره هم خبرې وکړې، خو هغوې ته دا اوبلن - بې له کوم ژبنيزيا سم انديزدليله - ښه برېښيده.

د سلني په هکله هم داسي لږ څه.

موږ له پيداښته سلمه لرو او په پيداښت کې ګوتې وهل کله هم سمه لاس ته راوړنه نه لري.

دا د سلمې په ځای سلنه راوړنه کوم ژبپوهنيزاوشميرپوهنيز بنسټ نه لري اونه يې هغه منځته راوړنکي کوم دليل ورکړی اونه يې وړکولی شو.

يو څه چې يو ځل ناسم ورځني شي، بيا يې سمول هم ډېر ستونځمن وي.

دا له لارې وتل زما – د يوه شميرپوهنې لوستونکي - د پاره زورونه ده.

داسي وی بدلون چې منځ ته راغلي له ۱۷ کاله زيات نه کيږي او کوم يو ليکونکي رامنځ ته کړې، بې له دې چې په مانا او په پسې ناسمو راتلنو يې وپوهيږي. تر اوسه موږ د داسي سلني سره مخامخ نه وو.

دا به نوڅنګه او چا يا دکومې رېښې خاوند منځ ته راوړې وي؟

دا چې داسي بلل زرخوريږي، هرومرويوژورنالست به دا کار کړی وي، چې داسې پښتو پوه اوپه ژبه کې ځانته نوښتګر به هم ځان ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي کس ممکن د ځان سره فکرکړی وي، چې يوڅه نوي را پيداکړي، نو دا سلم ورته ښه نه دئ برېښيدی اوويلي به يې يي، چې دا سلم خود صدم سره لږ خپلوي لري، نوراځه دا سلن کړه. دا ناسمون يې په خلکو تپلی. خلک هم داسې يونوي څه زر رااخلي بې له دې، چې په سم او ناسم کې يې فکر وکړي. ټولنه خوپه دې باورلري، چې ژورنالستان خورښتيا وايي او يوژورنالست چې څه وايي، نور باور پرې کوي.

دا کس هرومروپه شميرپوهنه داسې لږ هم نه پوهيده، که نه دا کاربه يې نه وی کړی.

خبره نه اوږدوم لنډ دا سلنه د شميرپوهنې په بنسټ څيړم.

د هر څه له مخه به دا ووايم او په دې لوربه کار وکړم،چې ۱۰۰ همداسې يو ګڼ دئ، لکه۱ ،۲ ،.... ۱۰۵ اونور.

موږلرو: ۱ ، ۲ ،.... ۲۳ ،..... ۸۱، ۹۵ ،...،۱۰۰ ، ۱۰۱ ، ۱۱۵ ،. ....

که د يوڅه څومره والی غواړووښايو، نو ليکو:

دا په ګڼونو يا شميرپوهنيز داسې ليکو:

۱ –م،۲ – م،.. ۲۳ – م، ۱۰۰ – م (دا ۱۰۰ – ن نه شو ليکلی)،۱۰۱ – م اونور

په ليکنيزډول يې داسې ليکو:

لومړی يا يوم، دوهم (که دوه وي، نو دوهم او که دوې وي، نو دويم)،... درويشتم،...، يو اتيايم، پنځه نويم،..سلم (نه سلن)، يوسلو يوم، يوسلو پنځلسم اونور

له بلې لورې د ګټې، ګټې- ګټې او په ۱۰۰ يا ۱۰۰۰ کې شميرنه چې کوو، دا د ۶۸ يا د ۱۲۵ګڼونو سره هم کيږي، چې بيا يې په اته شپيتم او يا په يوسلو پينځه ويشتم کې شميرنه بولو، خو دا سل دوه او زردرې صفره لري، چې هره شميرنه ورسره ساده کيږي، نو له دې امله دا شميرنه د۱۰۰ او ۱۰۰۰ سره کوو، بل دليل نه لري.

داسې مخ ته ځو:

۱۰۰/۳۰ په دې مانا، چې دبرش په سلو، ياني ۳۰ په سلو وېشل شوي يا له سلودبرش اخستل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که بانک په سلو کې پنځه ګټه ورکوي، نود هغې له پاره هم ليکو: ۱۰۰/۵ وايو پنځه په سلو کې

که ګټه دېرش په سلو کې وي، نو بيا ليکو: ۱۰۰/۳۰ او وايو دېرش په سلو کې.

که ګټه په ۶۵ کې ۳ وي، نو ليکو: ۶۵/۳ اووايو ۳ په پنځه شپيته کې.

دا موږ داسې هم وايو: پنځه سلمه، دېرش سلمه او ۳ پنځّ شپيتمه.

.

که موږپه پورته کې پنځه سلنه، دېرش سلنه وايو، نو بيا ديرش شپيتنه هم بايد ووايو، دا په دې مانا، چې داسې د پيداښتې ليکنوهغه پيداښتې بڼه بايد ټوله بدله کړو.

دا چې دا مې پوره زوروي، نورې بيلګې:

که ولرو:

۱۰۰/۳۰ = ۱۰/۳ اونږدې =۳/۱

له ښی و کيڼ لور ته بايد ولولو: ۳۰ سلنه برابر درې لسنه اونږدې برابر يو درينه.

او همداسې

۱۰۰۰/۲۳۰ =۱۰۰/۲۳ اونږدې = ۱۰/۲

نودلته هم بايد دوه سوه دېرش زرنه برابر درويشت سلنه او نږدې برابردوه لسنه ولولو. او

۱۲۱/۳۷ ، ۲۱/۵ ، ۸/۳

په پورته کې هم بايد بيا له کيڼ و ښي لورته ولول: درې اتنه، پنځه يوويشتنه او اوه دېرش يو سل يوويشتنه .

دا په دې مانا، چې ـ لکه پورته مې چې ګوته ورته ونيوله ـ که داسې نه وي، نو ګرانو هيوادوالو باور وکړئ، چې دا دېرش سلنه نه ده، دا دېرش سلمه ده، لکه دا نور هم - نه نه ده او -مه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا: ګورو، چې یو ناسم څه ژبې ته ساده ننوځي او ترې را وتل یې بیا پوره ستونځمن کار دی.

که موږ هرڅه لیکو، باید په دلایلو او سم اند ودان وي، یعنې نوي څه. یو څه که زموږ لپاره نابلد وي او پرې پوهیدنه باندې یې شک ولرو، هغه دې بیا نه کاروو. داسې ویل کیږي، چې داسې کارونه باید دولتي څلوردیوالی کې وشي، خو ...

پایونه: یا به ټول - مه په –نه اړوو او یا به د سلمې له پاره له سلنې څخه - چې ډېره ناسمه، د پیداښت سره تیري، توکلي، بې سم انده اوله لارې وتلې ده او په شنه زور مو منځ ته راوړې – تیریږو.

...................ږ ۶۹ ....

دېرش سلمه او نه دېرش سلنه!

ستاسو له سرې سینې ډېره مننه او که هره او څومره نیغه ګوتڅنډنه وي، په دې لار کې په مازړه سوی مه کوئ. زه تراوسه یواځې یم. ملګري مې شئ او یا مې باوري کړئ.

ډاکتر ماخان میرږی شینواری

،،ترډېره برېده،، سوچ بوچ ناسم دئ

ګرانو لوستونکو!

که پوره زیر شو، نو دا ،،تر ډېره بریده،، زموږ لیکوالان ډېرکاروي چې ما هم له دې امله ډېرې لیکنې ته اړباسي..

موږ تل په ،،برید،، د ،،برید،، له امله په پوله برید کوو، پوله د برید برید ګرځوو اوبرید یې پرېږدو. خو دا مو د خبرو موضوع نه ده، که پوله وي یا برید.

موږ دې ،، تر ډېره بریده،، د ویونو یو په بل پسې لیکلو ته خپل پام را ګرځوو، چې ایا داسې یعنې ،، تر ډېره برید ه،، موخه په ګوته کوې او که نه؟ یا شته ا وکه نه؟

یو څوک چې د یو څه سرته رسولو لپاره هلې ځلې کوي، نو تر ممکنه یا شونې یا کیدونکې بریده یا تر پولې هڅیږي او نه تر ډېره بریده یا تر ډېرې پولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یو څوک د یو څه سرته رسولو لپاره ډېر زیار باسي او ربړې وګالي، نو وايي، چې له برېده یا له پولې ډېر یا اخوا او نه تر ډېره برېده. دا په ختېه کې ددة د توان پوله ده یا پوله باید وي.

 لنډ: ،،ترپولې پورې،، یا هم ،،له پولې ډېر،، یا ،،له پولې لږ،، لرو (نه تر (په ،،تر،،به بیا غږیږو) پولې لږ). دلته موخه په تر کې نه ده، خو نه تر ډېرې پولې اونه له ډېرېپولې شته.

لاس ته راوړنه: تر ډېره برېده یا تر ډېرې پولې نه شته ځکه، چې پوله یوه ده، نو څنګه ډېرشي.

تر پولې پورې یا د پټي د پولې پورې او...: دا شته.

……………….. 70 ....ږ

ما د یوه ن ج په مضامینوکې دا لاندې ولوستل:

،، ...سیمه کې بدلونونه تر ډېره برېده د امریکا او غیر اسلامي متحدینو د ...،،.

او همداسې: ،، تر ډېره برېده داسې ډنډوره شوې...،،.

 دلته خو ،، تر ډېره برېده،، ته اړتیا هم نه شته، خو که لیکونکی غواړي دا د ټینګار په توګه ولیکي، نو بې له تر،،او ،، برېده،، یواځې ډېر لکلی شي یا ډېر وخت یا ډېر ځله، ډېر واره، چې یو څه ترې پوهیدل کیږي او که بیا هم غواړي برید په کې ریشي، نو ،، له برېده ډېر،، یې بیا موخه ور دي.

او یا ،، اویاهم تر ډېره برېده سیاسي اواقتصادی ... ،،

سم یې لرو:

له برېده یا پولې ډېر.

له برید څخه اخوا.

تر لرې پولې (پورې).

له پولې اخوا (دلته ګوره هم ،،تر پولې اخوا،، نه لیکم)

تردې نږدې پولې(پورې).

تر هغې لرې پولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او داسې نور.

زيات کسان په دې اند دي، چې ګوندې دا ،، ترډېره بريده،، خو په دري يا فارسي کې هم شته.

نه! داسې نه ده. په فارسي کې داسې نه وايي او زمورلیکوالان یا ژبپوهان چې وايي، دا ناسمه ده.

زه داسي ښه په فارسي نه پوهيږم، خودا له دري ښه په اندول پښتو کولی شم.

په دري کې که ووايي:

۱ - تا حد زيات

۲ - از حد زياد
راځئ د دې اندول په پښتوولیکو:

و ۱ – ته – زه په دې اند يم، چې ګوندې دري ژبي به داسې نه وايئ ،، تا حد زيات،، او که ووای هم،

نوموخه به يې دا وي چې : تا حد کوشيدم واين چند دفعه يا زياد.

که مورډا په پښتو اندول ليکو ،نو،، تر بريد ډېر يا تربريد پورې ډېر يانې ځوک تربريده پورې ډېر واره وهڅږي، مګر نه ترډېره بريده (پورې).

شننه: يو کس بايد يو کار په ۲ ساعته کې پای ته ورسوي (دا دوه ساعته بريد دئ)، خو هغه نه توانيږي اودی دا کار ډېر واره تر دوه ساعته کوي، دا په دې مانا چې دی تر بريد پورې – چې دوه ساعته دئ – دا کارد نورو دوه، دوه ساعته له پاره کوي، دا په دې مانا، چې تر بريده پورډېر هڅيږي..

و ۲ – ته- له بريد څخه ډېر.

شننه: يوکس د دوه ساعته د کارتوان لري اوهغه، چې درې ساعته کار وکړي، نوکار يې له بريد څخه ډېر وکړ،

دا ۱ – تر بريد پورې ډېر او

۲ – له بريد (څخه) ډېر اودا سم هم دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا : ترډېره بریده

په دري انډول: تا بسیارحد. دا ګوره تا حد بسیار باندې نه شي اړول کیدی.

یادونه: ترډېرو بریدونو (پورې) شته. د هیواد تر ډېروبریدونوپورې تللی یم.

همداسې: له ډېروبریدونو(ځخه) هم شته.لکه له ډېرو برېږدونوتیرشوم.

هیله ده چې روښانه کړې مې وي، چې تر ډېره بریده نه شته او همداسې له ډېره بریده.

له برید ځخه ډېر شته، خوتر برید ډېر هم ناسم دی، ځکه چې که ،، تر،، نو هغه د مهال او...پای په ګوته کوي.

.... ۷۲ ....

.

۲۰ . ۵ . ۲۰۱۹ ډاکتر ماخان میرړی شینو

غبرګون

که موږ د یوې بلې ژبې وی له پاره، چې موږ فکر کوو، په پښتو کې انډول وی ورته نه لرو او یو کره ټاکلی او د پیژند سره ښه روښانه وی یې په ځای کاروو، دا کله هم سم نه راځي. زموږ ډېر ادیبان به ووایې، چې له دې ځخه خودا یا هغه موخه ده ، بیا هم ناسم دی. که په ځای یې همداسې یوبل وی هم راوړلی شی، نو هغه غوښتونې موخه به ترې(ورځخه) واخستلی شو.

غواړم، چې د دې لیکنې په دې برخه کې یو وی (لغت) وځیرم، چې د پښتو خپرونو کې د نورو ویونوپه ځای ناسم او زیات کارول کیږي۰ زه په پښتو کې نوښت ښه بولم، خو دا نوم په دې حالت کې باید هغه ترې جوته کیدونې یا ترې د جوته کیدو موخه جوته کړي۰

غبرګ په هندسه کې:

په هندسه کې دوه کرښې، چې څنګ په څنګ داسې وځغلې، چې سره غوځې نه کړي او که غواړی، چې ناپای کې سره غوځوي دا کرښې (خطونه) غبرګې بلل کیږي۰ موږ دا په نورو ژبو پارالل، یا موازي بللي۰

غبرګوني:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دوه کوچنیان د یوه موره په همغه (یو په بل پسې) وخت کی پیدا شي غبرګونی وي، چې په پاړسي کی ورته دوګانه وایي ۰ دا کیدی شي په پښتو کې دوه ګوني ، درې ګوني او داسی نور وبولو۰

که چیرې څوک یو بل چا ته څه ووایي، نو دا وینا لوریزه وي(طرف لري) یو څه یا یو چا ته مخامخ وي، که بل څوک وغواړي، چی د دې خبرې په هکله څه وایې دا خبره به یا همغه لوریزه وي، چی وایو سپین د زیړ د خبرې په غبرګون کی وویل:

زیړ به یا د سپین خبرې سره غبرګ څه ویلي وي یانی همغه لوریزه به وي او یا به یی د دهٔ خبره ورغبرګه کړي وي، چې غبرګه به وي، خو مخامخ لوریزه (په ضد یا که غواړئ برعکس)۰

.... ۷۳ ....ړړړ

که چیری په کوم کور کی پلار څه ووایې او د دهٔ ځوي په دی اند نه وي او په مخامخ (ضد) یی څه ووایی نو دا مشر بیا دی کشر ته وایی، چی خبره مه راغبرګه وه۰

که ووایو، چی د سپین د خبرې سره زیړ خبره غبره کړه، یانی دا غبرګه همغه لوریزه ده۰

زه تراوسه په دې نه پوهیږم، غبرګون به هندارونه یا انعکاس وي او که د چا، څه یا د چا د خبرې په هکله به وي او که څنګه؟

که موخه ترې انعکاس وي، نو انعکاس اړیین نه دئ، چی غبرګ دې وي.

که د ،،غبرګون،، په ځای په ډېره بخښنه ،،ګړنګون،، هم ووایو همدا به ترې و پوهیږو، چې څه له غبرګون پوهیږو.

موږ لرو چې سپین د برګ د خبرو په هکله وویل:....،نوبیا غبرګون ته څه اړتیا ده.

زما په اند ژبې سره غبرګې پیدا دي او هغه څه چې په نورو ژبو کې څنګه کارولکیږي، په پښتوکې هم همداسې ده، نوراځئ، چې د ،،غبرګون،، په ځای په ،، هکله،، بسیا وکړو او یا اړوند حالت سره سم، چې په لاندې کې به یې لږ وغزوم بل وی وکاروو.

د لا نورې روښانه ونې له پاره لاندې پوښتنه ځوابوو:

ایا د غبرګون داسې کارونه، چې زموږ ژورنالستان یې کاروي اړینه ده او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښه لاس ته راوړنې له پاره موږدا د غبرګون کارونه په څو غونډالوکې روښانه کوو.

تکرار به ولري، خو د ښه پوهیدلوله پاره ښه دئ، چې وښایودا د لیکوالانو یو ذوق او د ژبې ناسمون دئ او که د ژبې اړتیا.

لومړئ بیلګه:

ترمپ وویل، چې افغانستان کې د سولې له پاره باید لارې چارې وکتل شي.

د ژورنالستان لیکنه به وي:

.... ۷۴ ....ږږږ

غني د ترمپ د خبرو په غرګونکې وویل، چې په افغانستان کې سوله اړینه ده.

یا غني د ترمپ د خبرو په غبرګونکې وویل، چې په افغانستان کې د سولې کیلي د پاکستان سره ده.

سم یې:

غني د ترمپ د خبروپه هکله وویل،چې ....

دویمه بیلګه:

ترمپ وویل، چې د افغانستان جګره کې د پاکستان ښکیلتیا باید له پامه ونه غورزول شي.

غني د ترمپ د خبرو په غبرګون کې وویل، چې د جګرې بنسټیز مسؤلیت د پاکستان په غاړه دئ.

سم یې:

یو: غني د ترمپ د خبروپه هکله وویل، چې ....

دوه: غني د ترمپ د خبرو په ملاتړ وویل، چې ....

درې: غني د ترمپ د خبروپه مخامخ یا مقابل وویل، چې..................

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیلکه: ،،وسلوالو طالبانو په دې اړه تر اوسه غبرگون نه دی ښوولی.،،

د غبرگون په ځای که داسې ولیکو: ،، دا چې په دې برید کې ولسي وگړو ته زیان رسیدلی او که نه چارواکو په دې اړه (په دې هکله، په دې باره (درې ده؟) لا تر اوسه څه نه دي ویلي.،،

دا پورته ویونه لرو، چې هغه بنستیزه موخه روښانه کوي، نو دې غبرگون یا گړنگون اویا بل څه باندې ولې خپله ژبه تخریب کړو. بیا: په هرصورت دا د غبرگون وي کارونه په داسې غونډالو کې یا په دې موخه ناسم او سم ناسم دی.

ډاکتر ماخان میړی

شینواری

ایا موږ پیداښتې پوهنې پښتوکولی شو؟

موږ لا تراوسه چې په پیداښتي پوهنوکې پوهنیز څه لولو،هغه عربي دي. پوښتنه دا ده، چې ایا موږدا پوهنې په پښتو لیکلی شو، دا په دې مانا، چې ایا موږ د دې پوهنو پوهنیزو ویونو ته هم پښتو انډول لرو او دا پیدا کولی شو. دا نومونه پیدا کوو نه، خو پوښتنه دا ده، چې ددې له پاره نومونه په پښتو شته اوکه څنگه؟

دا پوښتنه به په هوځواب کړو، ځکه چې هره ژبه د پوهنیزه کیدوتوان لري، خولومړی باید ځان په هغه پوهنه پوه کړو او بیا په هغه وي، چې د باندنی ژبه کې شته اوپښتو انډول یې پیدا کوو.

په همدې ځای کې دې اجازه وي، ووایم، چې ما په شمیرپوهنه کې نږدې څلوېښت کتابونه په پښتو کړي، دا په دې مانا چې هغه مسلکي نومونه مې په انډول پښتو کړي، بې له ستونځو او همداسې مې په فزیک کې درې کتابونه ژباړلي، چې یوله هغود ښوونځي د کتابونوسرلیکونه دي، هغه فزیکي ویونه مې نه د ډکشنري په بڼه، خو په پښتومې د الماني ویونو ته انډول پیدا کړی یا میندلی

دا په پښتو یا د پښتو نومونوسره مو پوهنه هم ساده کیږي، چې دلته د یوڅو بیلگو سره ستاسو لنډ پام را اړوم. دا په ورزیاته کړم، چې ما هیڅ وخت نوم له ځانه نه دی پیداکړی او انډول مې لټولی او پیدا کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله اوږدې خبرې نه کوم، لنډ يوڅوبيلګې له تاسوسره ګډوم.

مشبوع به نوڅه وبولو؟

مشبوع داسې پيژند لري:

-- هغه محلول چې نور همغه څه په ځان کې نه شي حل کولی، مشبوع بلل کيږي.

موږ وايو: يو څوک چې ډېرخوراک وکړي هم ورته وايي، چې مشبوع شوی اوميږي، چې ډېر واښه وخوري. نو وايو چې ميږه ټنده شوې .

.... ۷۶ ....

يو څوک چې نوره مړې نه شي خوړلی، خوموږوي او همداسې نور ژوي مړيږي.

کوچنيانو ته هم چې مورډېر خواږه ورکړي، راګرځوي يې.

ځنې خواږه دي، چې سړی يا څوک ښه په مړيږي، نو وايو، چې دا خواږه مړوونکي دي. ګومان مې دی، چې د کلي خلک وايي مړوخه دي، نه پوهيږم سم به وي او که څنګه، ځکه چې مړوخه ګومان مې دی هغې ښځې ته هم وايي، چې ميږه لري.

په همدې توګه مو محلول يا حل ،،اوبی،، بللی، نومشبوع ته به څه ووايو؟

لکه چې ژوي مړيږي، خو همداسې يو اوبی هم مړيږي.

موږ نو پورته پيژند اوس په پښتو دا سې ليکو:

هغه اوبی چې نورڅه ځان کې نه شي اوبی کولی (دا ګوره اوبه کولی نه بولو) موړ وي.

مشبوع = موړ

بيا وايم، چې دا بل ډول نه شي بلل کيدی، دا په دې مانا، چې نومونه به نه جوړوو، هغه خپل نومونه به رابرسيره کوو يا له کټلاندې څخه راباسو.

له شميرپوهنې څخه يوه بيلګه:

ما خو نږدې ټوله شميرپوهنه په پښتو ليکلې، خو بيا به هم يوه بيلګه له تاسو سره ګډه کړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایره، چې د دایرې د منحني یوه لړه برخه قوس بولو او وتر او قطر لرو او داسې نور.

په پښتو یې:

ګردۍ (موږیې په هسکه مینه کې ګردۍ بولو)، هغه وړه د ګردۍ د کړې برخې ته ،، لینده،، وایو.

دایره = ګردۍ

قوس = لینده

وتر : هغه کرښه ده، چې له ګردۍ یوه ټوټه بیلوي، نو دا له دې امله ټوټه ووني (ټوټووني) بولو(بولویې نه،دا ټوټووني دي).

وتر = ټوټووني

ټوټه یا چې قطعه ورته وایو: د ګردۍ هغه هواره ده، چې د لیندې او ټوټووني منځ کې پرته ده.

قطعه = (ګردۍ) ټوټه

نیمۍ: هغه کرښه چې ګردۍ نیمۍ نو دا به نیمۍ نه وي؟

قطر = نیمۍ (اړیین نه ده چې کرښه ورسره یاده کړو، پوهیږو چې دا کرښه ده).

ګردۍ برخه یا قطاع (دا د قطاع نوم هم ډارونکی دۍ): دا د ګردۍ برخه ده، چې د دوه وړانګو او ګردۍ لیندې منځ کې پرته ده.

قطاع = (ګردۍ) برخه

وړانګه =شعاع

له فزیک څخه

سیم یا څه، چې برېښنا وړي، نو هغه هرومرو ،، (برېښنا) وړونې دي او له دې امله یې برېښنا وړوني یا لنډ وړوني بولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د ښوونځي د فزيک نړدې ستره برخه مې پښتو ته را اړولې. په دې هکله مې ليکنې په کتابتون. کوم کې کتلی شئ.

دا د ګرانو لوستونکو له پاره يو څه وړاندې کيږي، چې کتل او اندونه سره يو کول نه، سره نږدې کول يې زما هيله ده او نه بل څه.

نومونه يا ويونه بايد پيدا نه شي. هر څه چې په پيداښتي توګه په بله ژبه کې شته، په پښتوکې هم شته.

دوه پوښتنې دي:

لومړی: يو څه ته په پښتو نوم ايښول (دا به د خبرو وي)

دويم: د يوه څه په مانا ځان پوهول (دا بايد وي)

نو که د دې ويونو مانا وليکويعنې مخکتاب، نړيوال جال، ملفون، شميرونی، دا به اړيين وي. دا چې څنګه يې وبولو، دا بايد په پام کې نيولشوي وي، چې تخريب په کې نه وي.

بيلګې:

۱ - موږ په کورونو اوکوټوکې يوجوړښت لرو، چې برېښنا پرې روښانه کوو اومړه کوو. دا جوړښت د يوه واړه اړمګوټي يا يوې تختې او يا د يوه څرخ په څير وي. دې ته انګرېزي سويچ، الماني شالتر وايي. ددې دنده داده، چې برېښنا وړوني يا سيمونه سره يوځای کوي اوبيلوي. د يوځای کيدوسره برېښنا په برېښنا وړونو يا سيمونوکې بهيږي اوڅراغ روښانه کيږي اود بيليدوسره برېښناګروپ مړکيږي. دا نو (برېښنا) تړونی بولو اودا نوم همداسې دی.

۲ – پورته موبرېښنا وړوني نوم وليدل، دا هکپک کيدونکی نوم نه دی، دا برېښنا له يوه ځايه بل ځای ته وړي، نووړوني دي.

ګورو،چې زموږ ژبه د پوهنيزه کيدو توان لري او هره ريښه په پښتو کيدی شي او هغه داسې، چې هرڅوک پرې ښه وپوهيږي.

زما اخرني وړانديزدادی، چې نومونه به له ځانه نه جوړوو اويو کره پيژندل شوی وی به د بل کره پيژند لرنکي وي په ځای نه ځای په ځای کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نورو ژبو کې شته اوپښتو انډول يې

داکتر ماخان ميرزی شينواری

په دې برخه کې ځنې ورځني ويونه، چې په نوروژبو کې شته او موږ يې لا تراوسه انډول نه دی پيدا کړي.

زه خو په دې اند نه يم، چې زه څه ليکم، هغه دې هرومرو سم وي، ځکه چې زه د همدومره ليکنې د فکرتوان لرم. زما په اند زه هڅيدلی يم، چې څه ليکم، په هغې يو بل سره پوهيږو. ژبې سوچه کيدی نه شي، خوزه هم هغه ويونه کاروم، چې تراوسه د پښتو د خوب تر کټ لاندې پراته وي، خو هغه ماته سم برېښي، ځکه داسې نه دي، لکه بهيدونکې، چې په پوره ناسمه توکه اوبلن وبولم اويا ستاندارد ته کچه ووايم.

زما د ليکنو په هکله ستاسود کړنو او مخامخکړنو (دا بيا د دې وی يعنې ،،مخامخکړنو،، د لومړي ځل له پاره کارونه ده، خو موخه ترې پوهيدل کيږي) هيله هم لرم.

زه ستاسومخامخکړنو ته درناوی لرم اوخپلې کړنې به ورسره هرومروسموم.

لند:پيداښتي نومونو ته بايد په پښتوکې انډول ولرو اودا لرو، د لږو ځانګړنو سره:

زه نومونه نه جوړوم. زه کوم د بلې ژبې وی، چې کاروم، هغې ته په پښتو کې انډول لټوم او دا تل د زياتو پيداښتي ويونو له پاره لرو. زه نومونه نه پيدا کوم، زه هغه لرلې نومونه ګرانولوستونکو ته مخ ته ږدم.

ځنې ليکوالان وايي،چې دې د ...ژبې وی ... ته څه ووايو؟

دا بايد وڅيرو، چې هغه وی يې پيدا کړو، لکه، چې زموږ د ليک لوست ژبه کې زموږمشرانود مايع له پاره خپل انډول نوم نه وو کارولی، نودا يې ورته غوښتل پيدا کړي، خو انډول يې پيدانه کړی شو او ناسم انډول يې ورته وټاکه.

دا ولې؟

دا ځکه چې دوی دې ته فکر نه وو کړی اويا يې فکرنه شوکولی، چې مايع څه شی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي دې ته پام نه دی کړی، چې مايع يو خوي دی او دا خوي د تنونو يا شيانو يوټولگی جوړوي يعنې ټول هغه څه ته مايع وايي، چې بهيږي، دا دی، بې له دې چې نورمخ ته ولاړ شو، د مايع انډول پښتو مو وکاراوه يعنې بيهدونکي.

پوهنيز نومونه:

په پوهنه کې نومونه – په ځانگړې توگه شميرپوهنه او ځمککچپوهنه کې – يواځني دي يا يويواځني دي، دا په دې مانا چې هر نوم يوه او ټيک يوه څيره په گوته کوي او هره څيره يو او ټيک يو نوم لري. نومونه څوک په خوښه – چې څه يې زړه غواړي ـ نه شي ټالکل.

بيلگه: مستطيل ته به نو په پښتوڅه ووايو؟
په مستطيل نه پوهيدم، نودابه په بله ژبه کې گورم. انگرېزي اوالماني کې
ورته rectangle and Rechteck وايي، نو له دې امله په پښتو کې – که دا سم وژباړو
او دا

.............ړ ۸۰ ....

چې څيرې دي، نو له دې امله ښځينه نومونه دي – ،،ولاړگوډی،، او يا کټمټ
،،ولاړکونجی،، بلل کيږي، چې هرڅه ترې پوهيدل کيږي اوبل نوم ورته نه ټاکل کيږي يا نه شي ټاکل کيدی. دا چې سخت، نابلد او يا بل څه ډول دی، دا کوم بنديز نه دی، دا همداسې دی اوبس.

ايا هغه څه چې په نوروژبوکې شته زموږ په ژبه کې هم انډول لري؟

هو.

نو ولې موږ ځنو شيانو يا ويونو ته په پښتو کې نومونه نه لرو؟

دا ځکه چې موږ په نوروژبو نه پوهيږو او يا مو پام ورته نشته يا يې له پامه غورځوو.

هغه نومونه اوخويونه، چې په پښتوکې تراوسه ورته د چا نه وي پام شوی، نو زموږ پښتانه پيداښتي ده، چې هغو ته نومونه پيداکړي، خو ستونځه په دې کې ده، چې دوي ورته نوم پيداکوي اودا سمه نه ده، ځکه چې په کې تيروځي.

د هر څه له پاره، چې په بله ژبه کې نوم يا وی (په پيداښتي ډول) وي، نوپه پښتوکې هم ورته انډول شته، خودا چې موږ په نورو ژبونه پوهيږواويا زيات وخت دا نومونه له هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپښولکیږي، چې په کومه دباندنی ژبه نه پوهیږي، چې له هغې څخه یې راواخلي اوکه غواړی، راوژباړي او یا لړتر لږه له هغه چا وپوښتي اوخبرې ته یې غوږکیږدي، چې په یوه دباندنی ژبه پوهیږي.

زه یې دلته یوه بله بیلګه راوړم. یوه ورځ یوه ملګري را څخه و پوښتل، چې انعکاس ته به نوڅه ووایو او په همدې خبرو کې بیا د انګازې څخه خبرې شوې چې ګوندې دا به بل څه وي او انګیزه بل څه او همداسې له همغه وخته ازانګه هم منځ ته راغلې.

له دې امله زما دا لاندې لیکنه.

Reflexion انعکاس یا(بیرته) راګرځیدنه

انګیزه (ازانګه ، انګازه): زما په اند به دا ،، د ازانګې به موخه ترې همغه د عربي ژبې انعکاس وي، چې په خلکو کې یې انعکاس ښه وي، یعني دلته به انګیزه د انعکاس لپاره کارول شوې وي. دا ځکه وایم، چې داسې یو څه مې زموږد خورا درانه لیکوال

ژورنالست، څیړونکي ښاغلي رفیع څخه اوریدلي(خداي(ج) دې وکړې چې دا مې ناسمي نه وي کړي او کومه ناسم پوهیدنه زما لخوا دلته نه وي رامنځ ته شوي، زه مخ له مخه د ښاغلي پوه څیړونکي رفیع صاحب څخه ډېره بخښنه غواړم ، په هر صورت زموږ د خبرو اترو موخه دا ،، ازانګه،، ده.

راځئ، چې له هر څه د مخه (د هرڅه له مخه مې لیکلی وو، خو د دې لیکنې سره مې له هر څه د مخه کړ) په انعکاس ځانونه وپوهو، د زبپوهنې او فزیکي لار(قانون) له مخې.

که موږله کوټې په رڼا ورځ راووځو، نود لمر وړانګې چې په رانه برېښنده شیانو ولویږي، هغه بیرته راګرځي اوسترګې موبرېښنوي. موږ هلته په کلي کې نه وایو، د لمرانعکاس یا رفلکشن مو سترګې راوبرېښنولې، موږ وایو، چې د لمر رڼا بیرته راوګزیده او زموږ سترګې یې وبرېښنولې. دا په دې مانا، چې دا رڼا په یو شي ، چې بیا روڼ برېښي لویږي اوبیا بیرته راګرځي. دا بیا په دې مانا چې موږ نو د انعکاس او یا رفلکشن له پاره بیرته راګرځیدنه لرو، همداسې که غونډوسکه په دیوال وولو،هغه هم راګرځي، یا غږپه کوم ځای کې وکړو، چې هغه بیرته راګرځي. موږ اوس دا تر څیړنې (دا ،، تر،، مې دلته ناسم ولیکه . سم یې د څیړنې اونه تر څیړنې) لاندې نیسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو انعکاس د بیرته راګرځیدنې یا راګرځیدنې لپاره -چې انګریزي یا نوره هم ښه لاتین یې reflexion دی – کارول شوی.

ترهغې، چې زما فکر رسیږي د عربي وی یا لغات ،،انعکاس،، په پښتو کې د درې څه یا د درې ډولونو لپاره کارول شوی:

که یو څه په هنداره کې بیرته راګرځول کیږي یا راګرځول کیږي (دلته بیرته راګرځول او راګرځولو لپاره زما موخه همغه راګرځول یا راګرځیدل دي، موږ ورسره بیرته وایو، خو زه یې اړین نه بولم. دا به راګرځول وبولو) داهم ا نعکاس بولو یا دی.

که په غره کې غږ وکړو او هغه بیرته واورو یعنې راوګرځي، دا هم انعکاس دی، همداسې که یو څه په ولس کې وشي، که ښه وي یا بد دا په خلکو کې خوریږي او له خلکو بیرته اوروړل یا اوریېل کیږي، چې دا هم انعکاس بلل شوی.

لنډ: انعکاس په هنداره کې، انعکاس په غره کې د یوه څه د غږ انعکاس په ولس کې د یوه څه یا یوې شوې وینا انعکاس.

.... ۸۲ ....

 دا درې نومونې په ټولو ژبو کې په بیلو بیلو نومونو یادیږي. هغه څه چې هنداره کې بیرته راګرځي په الماني کې ورته ،،شپیګلونګDie Spiegelung ،، وایي او دې نورو دوه وو ته اېښو یا اېکو(اکو) Echoوایي، چې لاتین دی موږ په پښتو کې هم د اسې نومونې لرو.

د اخرو دوه وو لپاره انګازه یا انګیزه(؟) کاروو، چې له دې امله پخپله هغه دعربي انعکاس دی او ازانګې یا بل څه نومونې ته اړتیا نه شته او په غره کې د غږ خوریدا هم انګازه یا انګیزه ده، یعنې خورشوی، چې موږ ورته انګی ویله او غږ به مو وکړ، چې انګی انګی یو غږ بل هم راوکړه.

که په هنداره کې یو څه یا یوه څیره (بیرته) راګرځي، نو هغه څه باید ونومو، د عربي انعکاس په ځای. دا په هنداره کې یوه څیره چې (بیرته) راګرځي، وایو چې دا څیره هنداره کیږي. دا چې دا څیره هنداره کیږي، نو دا خو له هندارونې(هنداره کونې) بل څه نه دي، یعنې دا په هنداره یا اینه کې انعکاس هندارونه یا اینونه بولو(هغه ستاسو خوښه هنداره نوم مو ښه راځي یا پښتو دی او که اینه). یعنې دې انعکاس ته هندارونه یا اینونه وایو. دا د پښتو ګرامر په بنسټ سم دی

نو ګرانو لوستونکو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورو چي د ازانګه په پښتو کې کومه تړې بله پوهيدنه نه لري، يعني ازانګه هم دا موږ دلته بللې ا نګازه يا انګيزه(؟) ده، چي په خلکو کې خوريږي، خو که غواړی، دا ازانګه وبولی هم خوښه مو، کيدی شي.

،،اېکو يا اېښو يا انګازه يا انګيزه منځ ته راځي، که د غږڅپي داسي په زواک يا قوي وځنډيږي، چي سرې دا غږ بيل بيل د اوريدلاس ته راوړني يا -نتيجې که غواړي د اوريدپايلې په توګه واخستلی يا احساس کړې شي. سره راټول يا سره يوځای شوی concentrate رفلکشنونه يا دا بيرته راګرځيدنې(چي عربي کې ورته انعکاس وايي(شايد، زه په عربي نه پوهيږم)) د اکو يا انګازې يا انګيزې په څير اوريدل کيږي. د اکو وی يا لغات د يوناني Ἠχώ څخه راغلی يا رانيول شوی دی.،،

که دا په هلمند کې شوې غونډې غږ خلکو ته ورسيږي، نو په خلکو کې خوريدا يې همداسې په پرلپسې ډول منځ ته راځي، چي دا هم همغه د غږه په څير خپله انګيزه په خلکو کي خوروي. له دې امله دا هم انګيزه يا انګازه ده او که ازانګه يې بولی، هم خوښه مو.

لنډ بيا:

...............۸۳ ....

لومړی: په په هنداره کې د يوه څه بيرته راګرځيدنه هندارونه بولو او

دويم: په غره کې د غږ بيرته راګرځيدنه انګيزه،انګازه يا ازانګه بولو اوبيا همداسې

دريم: د يوه سياسي کس وينا، چي اغيز يې د خلکو له خوا بيرته راګرځي،هغه هم انګازه، انګيزه يا انګازه ده،خوماته يې انګيزه ښه بريښي.

ډاکترماخان ميرې شينواری

ستونځوبی

يو د پوهنتون پوهان را څخه وپوښتل، چي د ستونځوحل ته څه وايي؟

ما ورته وويل، چي ستونځوبی.

دا نوولې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دې نړۍ په هراړخيزه پوهنو کې دومره وده کړې، که څوک، چې ځيرنې کوي اوپه داسې پرمختتلې ژبه وپوهيږي، نو د هر څه له پاره په پښتو کې هم هغه اړوند ويونه پيداکولی شي.

لرو: ملګوبې، چې انګرېزي يې salt solutionدی.

لنډ: زه به د خوي له مخې لکه پورته د ،،اوروبې،، په ځای، چې له اورغورځونې منځ ته راځي يا پايله ده، اوربهيدنه، اوربهيدونکې... وبولم. په مننه

محلول ملحي saltzlösung

حل solution،lösung

مخامخکړنه (عکس العمل):

دا مې همدااوس فکر ته راغی، چې د يوچا د کړنې سره چې څوک غواړي مخامخوالی وښايي، نودا به هرومروزما په اند مخامخکړنه وي.

که غواړئ، نو د همغه ،،عکس العمل،، سره پاتې کيږو.

جفت او طاق ته په پښتوڅه وايي؟

پوښتنه. ايا موږ پښتو کې د جفت له پاره په دې ورځنۍ ژبه کې اندول وی لرو او که نه؟

هو: هرهغه څه، چې دوه، دوه کيدی شي، هغې ته عربي جفت وايي، چې پښتو اندول يې جوړه دی.

لومړی:

ايوه يا ييوه چې څوک کوي او يو غويا (غوايي) ولري، نو جوړه ورته پيدا کوي. دا د غويانو جوړه ده، چې بيا سره دا جوړه ځغلي. څوک چې بوټان اخلي، نو د دباندنی اغيزو پرته به جوړه بوټان اخلي. او که په ټاکنو کې سره برابر ځغلي، نو همغه د ييوې او يا ايوې د غويانو په څير به دا يوه جوړه وي، چې دا جوړه بيا جوړه سره ځغلي. نه ليکو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې غبرګ سره ځغلي، ځکه چې که جوړه نه وي هم غبرګ کیدی شي او یا غبرګ دي،، ځکه چې ګډ ووتونه یا رایې به نه لري، چې یو بل غوڅ کړي.

که یوه نجلۍ او هلک داسې لړ.په خوي کې سره نږدې وي، نوکیدی شي چې ووایو: دوي به یوه ښه جوړه وي.

دویم:

د جوړه مخامخ څه بولو؟

عربي یې طاق دی، هغه چې جوړه نه وي یعني ناجوړه وي، نو ګوروچې پښتو بلل یې ،، ناجوړه،، دی.

راځوشمیرپوهنې ته

ګڼونه : هغه پیداښتي ګڼونه چې په دوه پوره وېشل کیږي، هغو ته جوړه ګڼونه وایو اوهغه پیداښتي ګڼونه، چې په دوه پوره نه وېشل کیږي، هغوي ته ناجوړه ګڼونه وایو. ګوره زه ورسره دلته پوره نه لیکم، ځکه چې اړتیا ورته نه شته. پیداښتي ګڼونه چې په پیداښتي ګڼ

وېشل کیږي او لاس ته راوړنه یې پیداښتي ګڼ وي، نو،، پوره،، ته یې هرومرو اړتیا نه پیښیږي.

جوړه ګڼونه: ۴ و۱۶، ۲۸ ...

ناجوړه ګڼونه: ۱۳،۱۵، ۲۷ ....

په ورځني ژوند کې ، چې ورسره مخامخ کیږو

څنګه یې بولی؟

له الماني څخه ژباړه یې

۱ – پلنې د ربړ پټی، چې له ژورې سکاره راپورته کوي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – په مغازو کې چې تل ګرځي اوشیان له یوه ځای څخه بل ځای ته وړي.

۱ – وړونېټی: یعنې یوڅه له کښته پورته وړي.

۲ - بهیدنېټی: دا تل روانه پټۍ ده، له دې امله بهیږي یعنې بهیدنېټی.

په پښتوکې د زیاتو ویونو له پاره انډول نه شته یا موږ(زه) نه پرې پوهیږم لکه

معنې:

د عربي ،،معنی،، له پاره موږ پښتو نه لرو، نو که پښتو یې ،،مانا،، ولیکو، دا به منو.

همداسې د قطب له پاره هم پښتو انډول نه شته.

داسې ویونه هم باید چې څنګه وي خپلې ژبې ته راواخلو، لکه چې رانیولي مو دي، که لیکندوديي د ځنوله پاره بدل شي، دا په ټولو ژبوکې ورځنی دی.

د بلې ژبې هر څه یا هر وی له پاره، انډول لرو، خودا باید پوهنیز ولټول شي.

.... ۸۶ ....

داسې خو ما فکرنه کاوه،چې شمیرپوهنه دې داسې سمه په پښتوشي، خودا چې دا نومونه او ویونه ټول پیداپښتي دي، نوزموږژبه هم دا ویونه لري اودا به یواځني وي، دا په دې مانا، چې هر شمیرپوهنیز یا هندسي څه پښتو انډول هم لري.

خوباید په دې اند نه و اوسو، چې ژبه دې سوچه کړو.که زما لیکنې وګورۍ، سمې په پښتودي، خودا موږله پیداپښته لرو، نوي مې منځ ته څه نه دي راوړي اوداسې باید ونه شي، ومو کتل، چې څوک په خپله خوښه یوڅه یا یو وی په پښتو کوي، په هغې کې ناسمونونه راځي.

ګرانو هیوادوالو!

موږ پوهیږو، چې پښتو په دولتي څلوردیوالي کې یوه ډیره پخوانی نوي، نږدې شپیته کلنه ژبه ده، نو له دې امله یې علمي کول او د ځنو ویو په پښتو کول یا ورته پښتو پیدا کول هم ستونځمن دي. له یوې خوا موږ چې څه زده کړي یعنې زموږ ټوله زده کړه هغه په پښتو نه ده او له بلې ژبې مو را اخستې او له بلې خوا په دا بله ژبه مو چې څه زده کړي، هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډېر ويونو(لغات له عربي رانيولی)، چي موږ يي له دې امله د ډېل ستونځو سره مخامخ کړي يو. زموږ دا نږدې شپيته کاله مخکنيو په پښتو ليکونکو، څه له فارسي رانيولي، هغه په فارسي کي د عربي ويونه يي هم ورسره شايد (يا‌ممکن) کتمټ رااخستلي وي. بله پوښتنه دا هم ده، چي هغه عربي نومونه – چي موږ يي د پښتو نومونو لپاره کاروو- ايا دا سم دي او که څنګه؟

دا هم بله پوښتنه ده، چي بايد پام ورته وشي.

د يو پوهنيز څه د ليکلو له پاره

له هرڅه لومړی مشوره: که هرڅوک يا ښه يي هر پښتون غواړي څه زده کړي اوڅه ورزده کړي، که دا پښتو ژبه هم وي، بايد د يوې وتلي دباندنی ژبې څخه د همدې موخو له پاره ګټه واخلي، يعني يوه د وتلو ژيوڅخه بايد ښه زده کړي.

په پوهنه اوپوهنيزوڅه ليکلو کي زما د مرستي ژبه الماني ده او داسي لږ انګرېزي، دا هم د الماني په مټه، دا په دې مانا چي د ليکلو له پاره مي وتونژبه (ترې ژباړې ژبه) الماني

اوموخه-ژبه(پرې ژباړې ژبه) پښتوده. دا هم بايدووايم، چي د الماني ګرامرد پښتو د ګرامرسره لږ سرلګوي او په ډېرڅه کي سره ورته-والی لري.

ژبه مو له جنجاله ډکه ده، ځکه چي نوې د پوهني سره بلدېږي، نو هراړخيزې ستونځي د بيلا بيلو مسلکي کسانو (په) منځ کي را منځ ته کوي. زموږ ژبې يواځي په ادبياتو کي دا سي دليدلو وده کړې، هغه هم د يوڅه په لبکلو کي، خو د ژبې ليکندود اوليکنډول سره هلته هم ستونځي شته. په نورو بيلابيلو مسلکونوکي لا همداسي ده چي ده.

يوه د مخه يادونه: يو څه چي له بلي ژبې پښتو ته را اوړې يا د پښتود سمون له پاره يي بيلګي راوړو، دا په دې مانا نه ده، چي دا د بلي ژبې انډول دي زموږد ژبې ياني پښتو له پاره باورونه لري.

دا به نوره هم ښه داسي ووايو، چي له نوروژبو څخه په ګټه اخستنه پښتو غني کوو(هراړخيزه) اود نوروژبو د ويونو(لغاتو) له پاره دپښتو انډول ځان ته جوتوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوره داسې نه وایم، چې وی ورته پیداکوو، چې دا کارناسم هم دئ، یعنې وی نه پیداکوو، د دوی اندول پیدا کوو.

دا چې زمونږ ژبه دودې لرې پاتې شوې، نود ژبپوهنیزو ستونځو د هوارولو یا ستونځوبیو له پاره بیا د نورو پر مختللوژبوڅخه مرسته رانیولی شو یا اړین یو چې له نورو ژبو مرسته راونیسو.

ایا د پ له پاره د نوروژبو څخه ګټه اخستل کیدی شي؟

هرومرو. ګورو، چې په هره ژبه کې د بلې ژبې اندول پ شته کیدی شي، چې په یوه ژبه کې زیات وي، خوبیا د هغوزیاتو څو له پاره په بله ژبه کې یوپ شتون ولري، لکه د الماني aus;ab ; von،... له پاره په پښتو کې یو پ شتون لرې اوهغه ،،له... څخه،، دئ، خو دا کومه ستونځه نه ده.

یادونه: باوروکړئ، چې دا ټول کارما د ،، تر ،، په خپلوپولوکې د رابندولو له امله وکه، چې یوائې او یوائې د مهال،ځای او ...پاې په ګوته کولوله پاره راځې اونورېې هر ځای کې راوړل ناسم دي اود ژبې د ټولولاروسره مخامخ.

.

.... ۸۸ ....

تر : تر بلِ ای کې هم راځي. دلته هم په ډېر غونډالو کې ناسم راغلی

دا ،، تر،، چې هرځای کې کارول شوی، هلته سم دئ، چې هلته بل اړیکوی نه شي راتلی اوکه له ،،تر،، څخه هلته بل اړیکوی ښه وو، نه، نه دا چې ښه وو، بلکه دا چې د

همغه اړیکوی ځای وو، راتلی شو، نوبیا هلته ،،تر،، باید لرې شي او په همغه خپل ځای کې اتکړئ ورته واچول شي.

زه چې د ژباړو سره سر او کار لرم، اوهمداسې د پښتو لیکوالانو لیکنې لولم، د یو لړ ستونځو سره د پرېپوزیشن یا اړیکویونو له امله لاس او ګریوان یم. دا په الماني کې روښانه دي او پوهیږې چې څه په کوم ځای کې یا د څه سره راځي، چې موږ خارجیان هم داسې لږ څه پرې پوهیدی شو. په پښتو کې دا کار داسې ښه نه دئ سرته رسیدلی. که جملې لولو، نو ترمخه، ترورروسته، ... وروسته تر هغه په مصر کې له...، تر پورې ترمنځ او داسې نور لولو، نو نه پوهیږو، چې دا ،، تر ،، داسې نور څّه ټولیز(یونیورزل) شوي او که څنګه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې راته برېښي، چې د ،، تر،، وزر شوي او د ،،د،، ، ،،په،، ، ،، له... څخه،، او داسې
نورو ځای نیوی شوی.

زه د دې لیکنې سره غوارم، چې دا ،،تر،، په خپلو پولو کې رابند کړم او دا وزر یې پرې
کړم، زما په اند د پوره دلایلو سره.

دا هیله، چې ژبپوهان او نور مینه وال به نه ځانله زما د پوهاوي له کبله هم د ما سره په
دې کې مرسته وکړي.

غوارم د ګرانو لوستونکو پام د لاندې ته راواړوم اوزما (زما په اند) سمون هم ورسره
ولیکم:

۱ - کارګیل: ،،د جګړې تر ټولو هسک دګر هیر شوي قربانیان ...،،

وړاندیز: تر نه شته اونور یې ستاسوخوښه.

د جګړې له ټولو څخه د هسک دګر هیر شوي قربانیان یا

له ټولو څخه د **هسک دګر (د) جګړې** هیر شوي قربانیان

.... ۸۹ ....

له ټولو څخه هسک دګر کې د جګړې هیر شوي قربانیان

۲ - لولو او ناسم دی:
،،کابل کې تر ځمکې لاندې د اوبو کچه تر ۱۲ مترو لوړه شوې،،.
سم یې:

کابل کې (د) ځمکې لاندې د اوبو سطحه یا هواره تر ۱۲ متره (پورې) لوړه شوې. ..
تر ۱۲ متره (پورې)،، سمه ده که ۱۲متره د جګیدو پوله وي، خوګورو چې داسې نه ده.
پرته له دې ناسم او داسې لیکل کیږي: ... له ۱۲ مترو (څخه) لوړه شوې.
تر نه شته یا یوځل شته او کچه نود سطحې په ځای نه شي راتللی. هر یویې د ځان له پاره
خپل پیژند لري.

که غواړی، چې دا ،، کچه،، هرومروراوړی، نوبیا به ولیکی: د ځمکې لاندې د
اوبوسطحه، چې په کچه شوې، نو ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - په لاندې ليکنو کې ،، تر ،، ته پام وکړئ، چې ناسمون به په کې وي، که نه؟
---،، تر څو چې دخپل لوېدلي پېټکي غور نه وي.،، دلته ،، تر،، په ځای دی.
--- وايم دپيسو تر څنګ يې تاريخي قيصي. وايم د پيسو څنګ کې يې ....
--- دی تر هر چا درونډ، وياړلي او . دی له هرچا (څخه)........

--- يې ترټولو لوی عامل وي. يې له ټولوڅخه ...
--- تر سترګو کيږي. د سترګو کيږي.
--- به تر قانوني تعقيب لاندې راشي. به د قانون......

..پښتنوتر بل هر دښمن.. پښتنو له بل ...

.........ځان ونه پيژني تر دې به مو حال بد شي. .. له دې (څخه) ...

۴ - يوه لنډه ليکنبرخه اوڅومره ،،ناسم تر ،، :

،،په قطر کې د طالب او امريکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې يو شمېر پخواني طالب چارواکي وايي، له سولې وړاندې بايد د افغانستان ولسمشريزې ټاکنې ترسره نشي. خو افغان ولسمشر محمد اشرف غني پر وخت د ولسمشرئ ټاکنو پر ترسره کېدو ټينګار کړی.،،

د ليکنې لومړئ برخه:

.... ۹۰ ....ږږ

،، په قطر کې د طالب او امريکايي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې... ،،

دا منځ اوڅنګ اړيکويونه دي او له دې د مخه اړيکوی نه شي راتللی. نوليکو:

... استازو منځ کې د تازه مذاکراتو څنګ کې په..

.يادونه: ګورئ چې په منځ کې او همدا رنګه په څنګ کې هم نه ليکو،ځکه چې ،، په ،،اړيکوی دی اودلته منځ اوڅنګ هم ړيکويونه دي.

دويمه برخه يې:،،... بايد د افغانستان ولسمشريزې ټاکنې ترسره نشي.،،

ليکو:......... د سره نه شي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريمه برخه:،، ... د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کيدو ټينګار کړی،،

،، پر تر سره کيدو،، خونوره هم هکپکونکي بريښي.

ليکو:... د ولسمشرۍ ټاکنو د سره کيدو باندې ټينګار کړی

يادونه: دا ،، ترمنځ،، ډېر راځي او له دې امله بايد لږ يې څيړنه وغزول شي

که د يوې منې پوټکی وګورو او خوسا شوی وي او په اند يو، چې منځ به يې هم خوسا وي ، نو وايو چې دا منه (له پوټکي) تر منځ (پورې) خوسا ده. او که منه مو غوڅه کړه او منځ يې خوسا وو، نو وايو چې دا منه په منځ کې (دلته ځکه ،، په منځ کې ليکو،چې دلته منځ ځای دۍ اونه اړيکوی) خوسا ده او نه تر منځ او يا يې منځ خوسا دی..

همداسې که دوه کسان سره جوړ نه وي او جګړه سره لري، نو وايو، چې د ... او ... منځ کې جګړه ده او نه په = يا تر منځ جګړه ده.

همداسې د الف او ب منځ کې مينه ده اونه ،،ترمنځ،،.

۵ - ،، او څيړنې تر سره شوي او په تر سره شويو کارونو سترګې نه شو پټولی خو زه د دې ژبې د يو ويوونکي او زده ،،

ليکو: ....د سره شوي او د سره شويو کارونوباندې...، له بلې خوا خو پرته له دې ،،په تر،، هم ناسم دۍ، خکه ،،په ،، او،، تر ،،دوه اړيکويونه دي.
د دې ليکنې د پايونې سره زما د ،، تر ،، په وړاندې موخه پوره شوه.

د ،، تر ،، د تيرې په وړاندې مې همدومره څه کولی شو، نوره ستاسوخوښه ده، چې مخه يې نيسۍ او که همداسې په تيري کې يې پرېږدۍ.

تاسو چې د هرچا هره يوه ليکنه ولولۍ، نو دا د ،، تر،، د ناسمې کارونې سره به مخامخ وۍ، چې د نورو اړيکويونو ځای يې نيولی دی.

داسې لږ يادونه د ،،له ... څخه،،:

له پرون څخه ،له دې وخت څخه، له هر وخت څخه ، له بل هر وخت څخه ، له تا څخه،، له يوه څخه ، له ټولوڅخه ، له تير وخت څخه، له اته بجو څخه، له جلال اباد څخه، له دې ځای څخه......

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړنور هم ورسره مل:

،،ساینسپوهان وايي چې د سږ کال د جولای په ۳۱ نېټه په ګرینلنډ کې تر بل هر وخت تر ټولو زیاته واوره ویلې شوې ده.

دوی دا خبره د ثبت شويو معلوماتو پر اساس کوي.

سمون يې: لومړی: ناسم: تر بل هر وخت. سم :له بل هر وخت څخه.

دويم: ناسم: ترټولو زيات واوره ويلې شوې.سم: دا ،، تر ،، خوله ورايه ناسم دی. تر ټولوزياته واوره ويلې شوې. داسې سمه ترې پوهيدنه نه لري.،، ترټولوزياته،،څه نه وايي.

،، تر بل هر وخت تر ټولو زياته واروه ويلې شوې ده.،، په ځای: له بل هر وخت څخه زياته... يا له ټولو تيرو وختونوڅخه زياته...

،،په ياده ورځ تر ۱۰ مليون ټنه زياته واوره ويلې شوې ده. تر دې ېخوا هيڅکله داسې نه دي شوي چې په ۲۴ ساعتونو کې دې ۱۰ مليون ټنه واوره ويلې شي.،،

د ،،تر ۱۰ ميليونه ټنه زياته...،، په ځای: له ۱۰ميليونه ټنه څخه زياته...

.... ۹۲ ....

،،تردې پخوا،،، په ځای: له دې څخه پخوا يا دمخه...

دا دې لا بله: ،،تر سراوي،،: ،،او ټاکنيز بنسټونه د رنړو ټاکنو ترسراوي ته لاره خلاصه

کړي،،.او ټاکنيز بنسټونه د رنړو ټاکنو د سرته رسولو ته لاره خلاصه کړ

دې ته هم پام وکړی:

،،د امريکا او طالبانو ترمنځ د سولې هر راز موافقه بايد تر لاسليکېدو مخکې...،،.
،،خو ګراهام د ولسمشر ټرمپ او د ده د حکومت د جګړوړو چارواکو تر غونډې مخکې پر خپله ټويټرپاڼه ليکلي....،،
،، ....و د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د «بين الافغاني» مذاکراتو..............

او د شلمې پېړۍ تر دويمې نيمايي وروسته په اوومه يا د څوارلسمې لمريزې پېړۍ په شپږمه لسيزه کې پيلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پړاوونو ووېشو؛ خو تر جګړو وروسته ،،

بيا تکرار اخرنۍ يادونه:
،،تر،، پرته له دې، چې د مهال، ځای،نوم او يا بل څه پای نه ښايي، يعنې پورې ورسره نه شي راتللی، ناسم کارول شوی.
بله ناسمه کارونه راته روښانه کېږي، چې په ځای يې بل اړيکوی راتللی شي. دا ناسمه کارونه ان، چې زموږ نالوستي پښتانه هم کوي. فکر ورته وکړئ او دا ناسمون تراوسه (پورې) بس دی.
لوي څښتن مو دې په ټولو پوهنوکې بريالي لري.
پام: هره ليکنه که لولی، پام وکړئ چې څومره واره دا ،، تر ،،د نورو اړيکويونو ځای بيځايه نيسي.
Smakhan1946@gmail.com

.
.
.
.
.

د ،، تر،، وزر شوي.

،،تر،، ته دسر خبرې

که په يوه هيواد کې يوزورواکی هرڅه له نورونيسي، نو هغه ټولنه ورسره هرومروستونځې لري. په ژبه کې هم هم دا حال دی. د ،، تر،، اړيکوی، د نورو زياتو اړيکويونو ځای نيولی، نو له دې امله يې ژبه داسې لږ څه بدرنګه کړې، چې غواړم دا اندېښنه د نورو ګرانو هيوادوالوسره ګډه کړم.
زه د تاسوسره څوغونډالې ګډوم اووبه ګورو، چې دې ،، تر،، څنګه د نورو اړيکويونوځاينيولی او نورواړيکويونو ته ځای نه پرېږدي.
بيا يې لنډ پيژند ته: ترد مهال،ځای اويا يوبل څه پای په ګوته کوي.
بيلګې: اړيکوي ته
١ - له تورخم څخه تر جلالاباد پورې. يا تر جلال اباد پورې،
٢ - تر لسو بجوپورې.يا له اته بجو تر لسو بجو پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - ....ټول دي راشي تر سپین پوری.
ترنوی ته:
۴ – سپین کوټه کې یا میلمستون کې ناست وو، ترڅو میلمانه کورونو ته ولاړل.

یادونه: له هر څه د مخه یوه یادونه اړینه بولم او هغه دا چې که په یوه ځای کې یو اړیکوی راځي، نو همغه یو اړیکوی دی، دا سې نه شو ویلی یا دا نه شي کیدی، چې دلته دا راځي او دا هم راځي. دوه بیلابیل اړیکویونه د یوې موخې یا یوي اړیکې له پاره نه شي راتللی. هر اړیکوی ټاکلی دکارولوډول او دود لري، یواړیکوی د بل اړیکوي ځای باید ونه نیسي او همداسې یو اړیکوی د بل اړیکوي د مخه یا وروسته نه شي راتللی.

دا ،، تر،، چې هرځای کې کارول شوی، هلته سم دی، چې هلته بل اړیکوی نه شي راتلی اوکه له ،،تر،، څخه هلته بل اړیکوی ښه وو، نه، نه دا چې ښه وو، بلکه دا چې د همغه اړیکوی ځای وو، راتلی شو، نوبیا هلته ،،تر،، باید لرې شي او په همغه خپل ځای کې اتکړئ ورته واچول شي.

زه چې د ژباړو سره سر او کار لرم، اوهمداسې د پښتو لیکوالانو لیکنې لولم، د یو لړ ستونځو سره د پرېپوزیشن یا اړیکویونو له امله لاس او ګریوان یم. دا په المانې کې روښانه دي او پوهیږې چې څه په کوم ځای کې یا د څه سره راځي، چې موږ خارجیان هم داسې لږ څه پرې پوهیدی شو. په پښتو کې دا کار داسې ښه نه دئ سرته رسیدلی. که جملې لولو، نو ترمخه، تروروسته، ... وروسته تر هغه په

.... ۹۴ ....

مصر کې له....، تر پورې ترمنځ او داسې نور لولو، نو نه پوهیږو، چې دا ،، تر ،، داسې نور څه ټولیز(یونیورزل) شوي او که څنګه؟

داسې راته برېښي، چې د ،، تر،، وزر شوي او د ،،د،، ، ،،په،، ، ،، له... څخه،، او داسې نورو ځای نیوی شوی.

زه د دې لیکنې سره غواړم، چې دا ،،تر،، په خپلو پولو کې رابند کړم او دا وزر یې پرې کړم، زما په اند د پوره دلایلو سره.

دا هیله، چې ژبپوهان او نور مینه وال به نه ځانله زما د پوهاوي له کبله هم د ما سره په دې کې مرسته وکړي.

غواړم د ګرانو لوستونکو پام د لاندې ته راواړوم اوزما (زما په اند) سمون هم ورسره ولیکم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - کارګيل: ،،د جګړې تر ټولو هسک ډګر هير شوي قربانيان ...،،

وړانديز: تر نه شته اونور يې ستاسوخوښه.

د جګړې له ټولو څخه د هسک ډګر هير شوي قربانيان يا

له ټولو څخه د **هسک ډګر (د) جګړې** هير شوي قربانيان

له ټولو څخه هسک ډګر کې د جګړې هير شوي قربانيان

۲ - لولو او ناسم دی:
،،کابل کې تر ځمکې لاندې د اوبو کچه تر ۱۲ مترو لوړه شوې،،.
سم يې:
کابل کې (د) ځمکې لاندې د اوبو سطحه يا هواره تر ۱۲ متره (پورې) لوړه شوې. .. تر ۱۲ متره (پورې)،، سمه ده که ۱۲متره د جګيدو پوله وي، خوګورو چې داسې نه ده. پرته له دې ناسم او داسې ليکل کيږي: ... له ۱۲ مترو (څخه) لوړه شوې.
تر نه شته يا يوځل شته او کچه نود سطحې په ځای نه شي راتللی. هر يويې د ځان له پاره خپل پيژند لري.

.

که غواړی، چې دا ،، کچه،، هرومرور اوړی، نوبيا به وليکی: د ځمکې لاندې د اوبوسطحه، چې په کچه شوې، نو ....

۳ - په لاندې ليکنو کې ،، تر ،، ته پام وکړی، چې ناسمون به په کې وي، که نه؟
---،، تر څو چې دخپل لويدلي پټکي غور نه وي.،، دلته ،، تر،، په ځای دی.
--- وايم دپيسو تر څنګ يې تاريخي قيصي. وايم د پيسو څنګ کې يې ....
--- دی تر هر چا دروند، وياړلي او . دی له هرچا (څخه)........

--- يې ترټولو لوی عامل وي. يې له ټولوڅخه ...
--- تر ستر ګو کيږي. د سترګو کيږي.
--- به تر قانوني تعقيب لاندې راشي. به د قانون......

..پښتنوتر بل هر دښمن.. پښتنو له بل ...

.........ځان ونه پيژني تر دې به مو حال بد شي. .. له دې (څخه) ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ - یوه لنډه لیکنبرخه اوڅومره ،،ناسم تر ،، :

،،په قطر کې د طالب او امریکایي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې یو شمېر پخواني طالب چارواکي وايي، له سولې وړاندې باید د افغانستان ولسمشریزې ټاکنې ترسره نشي. خو افغان ولسمشر محمد اشرف غني پر وخت د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کېدو ټینګار کړی.،،

د لیکنې لومړۍ برخه:

،، په قطر کې د طالب او امریکایي استازو تر منځ د تازه مذاکراتو تر څنګ په کابل کې... ،،

دا منځ اوڅنګ اړیکویونه دي او له دې د مخه اړیکوی نه شي راتللی. نولیکو:

... استازو منخ کې د تازه مذاکراتو څنګ کې په...

یادونه: ګورئ چې په منځ کې او همدا رنګه په څنګ کې هم نه لیکو،ځکه چې ،، په ،،اړیکوی دئ اودلته منځ اوڅنګ هم ړیکویونه دي.

دویمه برخه یې:،،... باید د افغانستان ولسمشریزې ټاکنې ترسره نشي.،،

.... ۹۶ ....

لیکو:......... د سره نه شي ...

دریمه برخه:،، ... د ولسمشرۍ ټاکنو پر ترسره کیدو ټینګار کړی،،

،، پر تر سره کیدو،، خونوره هم هکپکونکي بريښي.

لیکو:... د ولسمشرۍ ټاکنو د سره کیدو باندې ټینګار کړی

یادونه: دا ،، ترمنځ،، ډېر راځي او له دې امله باید لږ یې څېړنه وغزول شي

که د یوې منې پوټکی وګورو او خوسا شوی وي او په اند یو، چې منځ به یې هم خوسا وي ، نو وایو چې دا منه (له پوټکي) تر منځ (پورې) خوسا ده. او که منه مو غوڅه کړه او منځ یې خوسا وو، نو وایو چې دا منه په منځ کې (دلته ځکه ،، په منځ کې لیکو،چې دلته منځ ځای دئ اونه اړیکوی) خوسا ده او نه تر منځ او یا یې منځ خوسا دی..

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي که دوه کسان سره جوړ نه وي او جګړه سره لري، نو وايو، چې د ... او ... منځ کې جګړه ده او نه په = يا تر منځ جګړه ده.

همداسي د الف او ب منځ کې مينه ده اونه ،،ترمنځ،،.

۵ - ،، او ځيرني تر سره شوي او په تر سره شويو کارونو سترګي نه شو پټولی خو زه د دې ژبې د يو ويوونکي او زده ،،

ليکو: ....د سره شوي او د سره شويو کارونوباندې...، له بلې خوا خو پرته له دې ،،په تر،، هم ناسم دی، خکه ،،په ،، او،، تر ،،دوه اړيکويونه دي.
د دې ليکنې د پايوني سره زما د ،، تر ،، په وړاندې موخه پوره شوه.

د ،، تر ،، د تيرې په وړاندې مې همدومره څه کولی شو، نوره ستاسوخوښه ده، چې مخه يې نيسی او که همداسې په تيري کې يې پرېږدی.

تاسو چې د هرچا هره يوه ليکنه ولولی، نو دا د ،، تر،، د ناسمې کاروني سره به مخامخ وی، چې د نورو اړيکويونو ځای يې نيولی دی.

داسې لږ يادونه د ،،له ... څخه،،:
.
.
.... ۹۷ ....

له پرون څخه ،له دې وخت څخه، له هر وخت څخه ، له بل هر وخت څخه ، له تا څخه،، له يوه څخه ، له ټولوڅخه ، له تير وخت څخه، له اته بجو څخه، له جلال اباد څخه، له دې ځای څخه......

لږنور هم ورسره مل:

،،ساينسپوهان وايي چې د سږ کال د جولای په ۳۱ نېټه په ګرينلنډ کې تر بل هر وخت تر ټولو زياته واوره ويلې شوې ده.

دوی دا خبره د ثبت شويو معلوماتو پر اساس کوي.

سمون يې: لومړی: ناسم: تر بل هر وخت. سم :له بل هر وخت څخه.

دويم: ناسم: ترټولو زيات واوره ويلي شوې.سم: دا ،، تر ،، خوله ورايه ناسم دی. تر ټولوزياته واوره ويلې شوې. داسې سمه ترې پوهيدنه نه لري.،، ترټولوزياته،،څه نه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، تر بل هر وخت تر ټولو زياته واروه ويلي شوې ده.،، په ځای: له بل هر وخت څخه زياته... يا له ټولو تيرو وختونوڅخه زياته...

،،په ياده ورځ تر ۱۰ مليون ټنه زياته واوره ويلي شوې ده. تر دې پخوا هيڅکله داسي نه دي شوي چې په ۲۴ ساعتونو کې دې ۱۰ مليون ټنه واوره ويلي شي.،،

د ،،تر ۱۰ ميليونه ټنه زياته...،، په ځای: له ۱۰ميليونه ټنه څخه زياته...

،،تردې پخوا،،، په ځای: له دې څخه پخوا يا دمخه...

دا دې لا بله: ،،تر سراوي،،: ،،او ټاکنيز بنسټونه د رنو ټاکنو ترسراوي ته لاره

خلاصه کړي،،.

او ټاکنيز بنسټونه د رنو ټاکنو د سرته رسولو ته لاره خلاصه کړي

دې ته هم پام وکړئ:

.... ۹۸ ....

،،د امريکا او طالبانو ترمنځ د سولې هر راز موافقه بايد تر لاسليکېدو مخکې...،،.

،،خو ګراهام د ولسمشر ټرمپ او د ده د حکومت د جګپوړو چارواکو تر غونډې مخکې پر خپله ټويټرپاڼه ليکلي....،،

،، ....و د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د «بين الافغاني» مذاکراتو...............

او د شلمې پېړۍ تر دويمې نيمايي وروسته په اوومه يا د څوارلسمې لمريزې پېړۍ په شپږمه لسيزه کې پيلېږي.

پراوونو ووېشو؛ خو تر جګړو وروسته ،،

بيا تکرار اخرنی يادونه:

،،تر،، پرته له دې، چې د مهال، ځای،نوم او يا بل څه پای نه ښايي، يعنې پورې ورسره نه شي راتللی، ناسم کارول شوی.

بله ناسمه کارونه راته روښانه کيږي، چې په ځای يې بل اړيکوی راتللی شي. دا ناسمه کارونه ان، چې زموږ نالوستي پښتانه هم کوي. فکر ورته وکړئ او دا ناسمون تراوسه (پورې) بس دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوي ښښتن مو دې په ټولو پوهنوکې برياليې لري.
پام: هره ليکنه که لولی، پام وکړی چې څومره واره دا ،، تر ،،د نورو اړيکويونو ځای بيځايه نيسي.
Smakhan1946@gmail.com

ډاکتر ماخان ميرزی شينواری

منځ(کې)، دمخه، څنګ کې او شاته

.

.... ۸۷ ....
يادونه دې د مخه وي: دا پورته ويونه په دوه ګونو ترې پوهېدنو سره لرو، چې په ځنو ژبو کې داسې نه ده.
موږ په دې برخه کې يو په بل پسې درې اړيکويونه څيړو:
لومړی: منځ اومنځ. دويم: مخ يا د مخه اومخته دريم: څنګ ته

لومړی: منځ او منځ

.... ۹۹ ....
موږ په پښتو کې دوه منځ لرو، چې دا يويې منځتکې نوم دی، چې اندول لنډيز يې منځ دی او تل منځ ليکل کيږي او دا بل منځ يې اړيکوی دی.

منځ (کې) Zwíschen, between :

يوه ورځ په م ک کې د منځ او مينځ په سر څه خبرې وې. زه هم په کې هکپک شوم، چې دا اوس مينځ دی،اوکه منځ؟
موږ ورته په شينواروکې مينځ وايو، خوما زيات منځ ليکلی، چې کومان مې دې، له پخوا څخه ورسره ډېر بلديم.

منځ (کې) Zwíschen, between :

دا پوستپوزيشن، اوستربل يا پسې ځاينيوی دی، چې زه يې اړيکويونه بولم . په نورو ژبوکې (انګريزي.الماني) مخ ځای نيوی(پرې پوزيشن) دی.
۱ - د يو چا، يوه شي شتون، چې د يوې د دوه پولو رابندې په نخښه شوې فضا په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

،، هغه هلته د خپل پلار اوخپل ورور منځ کې ولاړ دی،،. دا یوه بنده فضا ده ددوه کسانو منځ کې
۲ – له دوه رابندوټکو دننه له یوڅه (څخه) ،، د کورونومنځ کې واټن، د ټکو ،،ا او ب،، یوه غزونه په ګوته کوي.
دا منځ هغه هندسي یا جغرافیوي منځ یا منځټکی نه دئ

بیا یې مانا:

۱ – دواړو یا ډېرو خواو ته داسي په نامه شیانو یا کسانو لرل.

۱ الف – د داتیوسره، ځای اړوند:د یوه ځای تشریح، یوې پوښتنې ،، چیرته،، د یوې پوښتنې جوړښتبرخه.

۱ ب : د اکوزاتیو سره، ځای اړوند: د یوه لور شننه، د ،، کومې لورته،، پوښتنې د یوه ځوابېرخه.

۲ – د داتیوسره: د یوې په ګوته شوې ډلې یا ډېری برخه.

بیلګه:

…………… ۱۰۰ ....

۱ – د یوه پښوتوبلوبې (فوټبال) د نیم وخت منځ کې پنځه دقیقې تفریح ده.

۱ الف: د منځنی امریکا او افریقا منځ کې لویې اوبه اتلانتیک دی.

۱ ب : ځانمینځی د پخلنځي او اوسیدکوټې منځ کې ځای لري.

۱پ: د یوې ۴۰۰۰۰ کیلومتره ساعت کې چټکتیا، چې زموږ،،هوابیری یې دا اوس د ځمکې او سپوږمۍ منځ کې، کیدی شي نږدې ۴ پرېښنا کلونه زموږ د لمر ګاونډ ځای په ځای ستورې ته ۱۰۰۰۰۰ کاله ونیسي.

۱ ب : هغې دا لیک د خپل مینې کتاب منځ کې کیښود.

۱ ب :تفریح یې د اول او دویم اکت (تیاتر کې) منځ کې راوسته.

۲ – د دومره ډېرو خلکو منځ کې موږ د چا پام ته نه راځو.

همداسې خبروکې راوستل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کربنو منځ کې لوستل
د لیکو منځ کې درېدل
د کلونومنځ کې

یادونه: سربل او اوستربل یا د نومن او یا پرونومن څخه د مخه اویا پسې راځي او نه د سربل اواوستربل سره څنګ کې، نو له دې امله د اوستربل منځ (کې) سره څنګ کې نه راځي. له دې اوستربل ،، منځ کې او نه ،،ترمنځ،، چې بیخې ناسم دئ.

موږ ورسره ډېر بلد یو، چې د منځ یا منځ کې دمخه ،،په،، لیکو یعنې ،،د دوه کسانو په منځ کې مینه ده،، او کله ،،ترمنځ،، هم. دا ناسم دي.

لومړی خو تر د پیژند له مخې هم ناسم دئ او له بلې خوا ګورو، چې ،،تر،، او،،په،، هم سربلونه دي، چې بل اړیکوي سره مل نه راځي یا نه شي راتللی.

منځ یا منځټکی Die Mitte oder Mittelpunkt or center

.

.... ۱۰۱ ....

منځ یا د منځټکي لنډونه: موږدلته بل بدیل نه لرو، چې بل څه یې ونوموو. دلته موخه هغه هندسي منځ یا منځ ټکی دئ. دا اړیکوی نه دئ، دا ځای دئ. دې ته دې تل پام وي، چې موږ په خبروکې له کوم منځ څخه غږیږو.

سربل او اوستربل مانا:

سربل او اوستربل یو ټاکلي نسبت یا ټاکلي اړیکې د دوه شي اړیکو منځ کې په نخښه کوي.
د نسبت د ډول یا رقم سره سم کیدی شي سربل او اوستربل په څلور بیلابیلو ټولګیو وویشل شئ:

یادونه:

ډېر سربلو نه ځانله یا ټیک یوه ټولګي پورې اړه لري. دا کړی شي د اړیکو توپیرکیدونکي ډولونه افاده کړی شي یا وویلی شي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځ یا منځټکی د لاندې له پاره ځای په ځای دی:

- منځټکی، په ځمککچپوهنه کې

- سیاسي منځ، یو سیاسي اند یا نظر چې د ټولوسیاسي اندونو په هندسي منځ کې ځای لري یعني د ښي اوکيڼ لورو.

مانا:

۱ – د منځټکي له پاره لنډه بڼه

۲ – د یو شي لنډ چاپیریال

۳ – د یوې کرښي نیمایي، د وخت نیمایي اونور

نور ترې را جوړ ویونه:

- د تن منځ، د ښار منځ، د سین منځ، د یوه کلي منځ

- د کال منځ، د اونۍ منځ، د میاشتي منځ، د ژوند منځ

بیلګې:

۱ – په یوه ګردۍ کې د غاړې ټول ټکي له منخ څخه همغه یا برابر واټن لري.

.... ۱۰۲

۲ – د دې کوټې په منځ کې یومیز او څلورچوکۍ شتون لري یا شته

۳ – دا په اخر کې له تا بلل شوی نرخ (بیعه؟) زما له پاره تر اوسه جګ دی، زه به وړاندیز وکړم، چې ته اوزه به دې منځ ته سره راشو.

دویم: مخ،د مخه یا مخ ته

دلته هم لکه منځ دا مخ دوه ترې پوهېدني لري، چې یو یې بزیکي مخ دی او بل یې اړیکوی دی، دا په دې مانا چې هغه زموږ مخ ته یازموږ مخه په کوته کوي. دا اړیکوی لوریزوالی لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا:

۱ – د وخت د نظم سره:

۲ – په فضايي نظم کې

۳ - داکوزاتیوسره. په فضايي لوریزوالي کې د یوه ځای پسې

۴ – د یوه شي حالت د بنسټ یا دلیل په نخښه کونه.

مخامخ وی:

پسې، وروسته

ما د مخه دا پسې وروسته لیکلي وو، خو دلته یې هم همداسې شا چې فزیکي شا ده او شا ته، چې اړیکوی دئ.

بیلګې:

۱ – زاړه وختونه د منځنیو پیړیو د مخه راغلي

۱ – یو ساعت د مخه ورینګي وربدله

۱ – اته دقیقې د اتو دمخه

۲ – بوټان د ننوتون (دروازې) مخ ته پراته دي یا --- د مخه پراته دي.

.... ۱۰۳ ....

۲ – تا سپین د لمنځتون د مخه یا مخ ته ولید

۳ – بوټان د ننوتون مخ ته کیږده.

۳ – تا موټر د لمنځتون د مخه یا مخ ته درولی.

۴ – له ډارڅخه د مخه هغه نوکان خوري.

۱ – ۶۵ میلیونه کاله د مخه

یادونه: دلته هم ګران لیکونکي تر لیکي، خودا هم سوچبوچ ناسم دی، ځکه چې د یوه اړیکوي د مخه یا وروسته بل اړیکوی ځای نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر د مخه او مخکي ناسم دي.

لولو:
سل کاله مخکي د افغانستان د

سل کاله د مخه ...

دریم: ،،ځنګ کې،،

.ځنګ هم دوه ترې پوهېدني لري، چې یو یې فزیکي دئ او بل یې اړیکوی
بیا .کتاب مې په ځنګ کې نیولی او سپین مې ځنګ ته یا ځنګ کې ولاړ دئ
مانا:
١ – فضايي پوله شریک
٢ – له دې سره ورزیات یا پرته له دې ورسره نور
٣ – د یوځه سره په پرتله
بیلګې:
١ - دواړه کوټې یود بل ځنګ کې پرتې دي، سرې په دې یوه کوټه کې اوري، ځه چې په دې بله کوټه کې ویل کیږي.
٢ - د دې په ګوته شوو دلایلو ځنګ کې باید سرې دا هم په پام کې ونیسي، چې ....
٣ - ،، د جین تخنیکي تغیر یا بدل شوو بوټو د ډولونو ډېرډولوالي ریزیکو ځنګ کې ځنګیزې اغیزې لکه په نباتاتو کې د نویو ناغوښتلو خویونو منځ ته راتلل، مګر دا ترې کاراخستونکو یا استعمالکونکو کې حساسیت پیداکیدونکې پیښې هم.
٣ – د سپین ځنګ کې ته هم یو ښه اغیز اچوي.
.... ١٠۴ ....

بیا:
اړیکوی ،، ځنګ،، لاندې ماناوې لري:
ځای اړوند:
١ - یو ځایځرنګوالی په ګوته کوي: د ... په خوا، د ... تولي ګاونډتوب کې.
بیلګه: هغه په ځیره (عکس) کې زما ځنګ کې ولاړدی.
٢ – پرته له: په همغه وخت د پرته له سره.
بیلګه: د خپلې بدایی ځنګ کې هغه تقاوت هم لاره.

یادونه: لکه همداسې ده چې د دې اړیکویونوسره هم بل اړیکوی نه راځي، که دا ،، تر ،، هم وي.
ستاسو د مرستې په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نورې بېلګې د شا او شاته له پارهبیا تاسو راوړی.

یاونه:
دا برخه بهپه ژبلار کې بنهروښانه شي

ډاکتر ماخان میرزی شینواری.

د ،،واحد،، لاندې موږ څه پوهیږو؟

موږ په دا دومره مهال کې واحد د کچونو لویو یعني متر، کیلوګرام او نورو ته وایو، چې دا ناسم دی او تل ناسم وو، خو یا مو ورته فکر نه دی شوی او یا مو د سمون په زما هم له هغه وخته ورته پام شوی، چې په لیکنواو .و پوهولیباوریوالي باندې ځانونه نشه دا .ژباړو مې پیل وکړ، چې له دې امله مې په خپلو لیکنو دې لویو ته واحد نه دی ویلی پیداښتي ده، چې په نورو وتلو ژبو کې دا هر څه سم او روښانه بلل شوي، چې په پښتو له ژبه د باور کمی او هم په ځانونو دباور کمی‌انډول یې باید ولیکل شي، خو دا هم په خپ

دی، چې د سمون زړورتیا مو تر اوسه نه ده کړې.

له مخه یو څو یادونې:

که څوک غواړي یو پو هنیز څه ولیکي، چې تولنې ته یې وړاندې :زما وړاندیز :لومړی پوره خواشنی باید ووایم، په .کړي، باید په اول کې دا د یوې وتلې دباندنی ژبې راونیسي چې موږ لا تراوسه پوهنیز څه په خپله ژبه کې نه لرو یا پوره نه لرو او دا مو له دې امله

بزي ژبې څخه که دا کومه لیکنه له دباندنی وتلي لکه انګر .ناسمونونو سره مخامخ کوي که غواړی –راوژباړو، نو د انګریزي یونیټ په ځای به واحد ونه لیکو، نو له دې امله ښه او سم څه ولیکی، نو یوه وتلې ژبه ښه د پوره توان سره زده کړی او پوهنیزې لیکنې موږ د تولو پیداښتي ویونو له پاره په خپلو ژبو دپیداښت سره سم په .ترې راوژباړی نډول لرو‌پښتو ا

موږ که یو څه خبرو ته راچوو، نو پیژند یې باید راوړل شي، ښه روښانه، :دویم تولپوهوړ او تولپوهیز.

زیاته شننه د سرې څخه لار ورکوي، لنډ او بې له کومو زیاتونو باید هغه موخه ورکړل شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا يي په خپل که د بل چا ليکنو په ناسمون خبري کوو، نو هغه ليکنه بايد راوړو :دريم
.اند هغه سمون ورته وړاندې کړو

.د هغه څه مې ولوستل ښه نه وو، يا ترې سمه ګټه نه اخستل کېده :داسې بايد نه وي چې
د .دا بايد و ښوول شي، چې د هغه ليکنه کې کوم ناسمونونه وو او دا څنګه سمېدلی شي
.ل راوړل شيدي له پاره بايد ښه روښانه، سم انديز او پوهوړ دلايې

په ليکنه کې بې له اړيينو څه بايد سملاسې خپلې ليکنې باندې پيل وکړو :څلورم

.

.اوس راځم خپلې موخې يعنې ،، واحد،، ته

ز ه چې زموږ د ليکوالانو اندونه او د واحد پيژند د دوي په اند د دوي په ليکنو کې ګورم، هڅول شوم، که څه هم دا زما په ورته خواشينی شم، چې له دې امله دې ليکنې ته راو . .پخوانيو ليکنو او همدا ډول د شمېرپوهنې ويونو کتاب کې هم شته

موږ چې لا تراوسه واحد کاروو، نو موخه ترې تل د يوه څه د کچولو لويي لکه متر، وايو، يعني که اوږدوال يا يو بل څه کچوو، نو هغې د (؟)،،کيلوګرام او ساعت ته ،،واحد لو يا کچون الو له لارې، چې هغه روښانه پيژند او نوم لري، دا په دې مانا چې که کچونو ا اوږدوالی کچوو، نو دا په متر کوو، چې دا د اوږدوالي کچونې واحد بولو، چې دا پوره په پوره خواشينی بايد ووايم، چې موږ اوس هم دا پخوانی ناسمونونه .ناسم بلل دي کار هغه ستر لامل دادی، چې موږ هغه د دباندنيو ژبو د دي .هممهغسې ناسم کاروو رانيولو

څه ته هم فکر نه کوو، چې په هغو کې دا څنګه دی، خو موږ په همدې ،، واحد،، پاتې .شوي يوچې زه غواړم دا لږ روښانه کړم

د ،، .دا په پښتو کې ورځنی شوی وی ،،و احد،، موږ له عربي ناسم رااخستی دی.
،، د واحد پښتو انډول .ترې پوهېدنه بل څه دي و هغه ته چې موږ ترې پوهېږو ،،واحد

۹۶ ....ږږږ

دا چې موږ ورته واحد وايو موخه   ..يو ،، دی چې پسې دوه، درې او نور راځي او بس يو .يي او همداسې لکه دوه، درې او نور هميو يو دی او نور څه نه وا .ترې ،، يو،، نه دی - ،که د يوه څه سره يوځای شي، نو بيا هغه شی يو هغه څه دی، لکه يوکتاب يا يو متر ..بجه او نه دوه يا درې او نور - ،کيلو

موږ په فزيک کې ويلې، چې د فزيکي لويو د کچولول له پاره زموږ په بللو،، واحدونه،، .يې ناسمه نومونه يا بلل دي ،،کاروو، چې ،، واحد

:دا نو څنګه سموو؟ موږ وتلو ژبو ته ځو او د هغو څخه دا سم رانيسو

د کچونلويو د څومره والي له پاره، چې کاروو، دا په نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبو کي لکه انګرېزي کي

Die Einheit دی او الماني کي The unit

له دې .يې پوره ناسم ،،واحد،، بولو او همداسې يې عربي مانا،، وحدة،، دی، چې مونږ
دریواړو ژبو څخه د دې پښتو اندول ،، یووالی،، دی، چې ما په خپلو لیکنو کي یوون
بللی، چې ګوندې دا به همدا یووالی وي او که څنګه؟

مونږ ته دا یووالی، چې ما ،،یوون،، بللی، لږ نابلډول برېښي، نابلد دی او ګومان مو راځي،
دا همداسې دی او نه يې بل څوک پیداکوي، که .یووالی، خو یو بل څه دي چې ګوندې دا
دا ویډول دی، دا په ټولو ژبو کي همداسې .نه هغه به همداسې لکه دا ،، واحد،، ناسم وي
د دې لا .دی. د پښتو انډول يې هم همدا دی، ما نه دی پیداکړی او نه دومره توان لرم
ې مخ ته څونورو روښانه ولو له پاره داسد:

فزيکي لويي څه شی دی؟.

فزیکي لويي اوږدوالی، دروندوالی او مهال دي او د فزیکي لویو د څو والي او څومره
والي د روښانولو له پاره یووالي متر، کیلوګرام، ساعت دی، چې لوي او واړه یووالي بیا
کوو او دا متر له دې که مونږ او تاسو د هر څه اوږدوالی کچوو، نو په متر به دا کار .لري
امله یو یووالیز یووالی دی، چې هر ډول اوږدوالی پری کچیږي او بس.

د تبې یووالي Grad Celsius, Kelvin und Fahrenheit:

.... ۹۵ ....

ي، چې يو بل اړول کيږي يا اړولکېدی شي‌دا پورته د تبې یووالي یا یوونونه د.

د هرې بلې لوي له پاره د کچولو یووالی شته لکه د موټر زور، چې په اسزور کچیږي او
داسې نور

.... ۱۰۷ ....

ي یووالو ته، چې دلته به څنګه وي؟اوس به نو راشو، دي د ژبپوهنو

اوس به د یو څو ژبنیزو څه یا توکو یا اتمونو پېژند ورکړو، چې ما تر اوسه ددې توکو
دا به هم داسې لږ سرسري وي، خو هغه .سم پېژند نه دی لوستلی، موخه مې پښتو کي
مانې څه چې راوړم، هڅېږم، چې هغه به روښنه او ټولپوهږ لیکلي وي، زه یې له الا
رانیسم، په انډول پښتو

دا له ځمکي لرې ستوري، چې ومیندل شي، نو د هغوې :کال هم یو یووالی کېدی شي
وایې، چې دا ستورلار یا دستورو لا یا ټولګه له ځمکې .لرېوالې کچولو یووالی کال دی
یا نوري کلونه لرې ده -څخه دوه سوه یا زیات رڼا.

ری‌ډاکتر ماخان میرزی شینوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیکمرغه .

نیکمرغه نو څه ته وايي؟

دا اند راته د څار صيب له نقد، چې د ډاکټر بهاند صيب د ،، اناکارینینا،، په رومان يې ،، کړی

دا سمه خبره ده، خو که څوک د چا په ليکنه څه ليکي، .وايي، چې له خبرو خبرې زېږي ما دا څو ورځې د مخه .و بل ته په کې پوره درناوی شته وي‌چې موږ يې نقد بولو، بايد يې د ښاغلي څار ليکنه ولوسته، چې د ډاکټر صيب بهاند په ژباړه يې کړې وه.

په هغې څه نه ليکم، ځکه چې رومان مې لوستی نه دی او په دې نقد باندې بيا منلي پسرلي ته په خوشحال او نيکمرغه کې زما موخه دا .صيب زما په اند يوه ښه غوره ليکنه کړې وه څار په دې ډېر ټينګار کړی وو، چې ګوندې بهاند .دی، چې دې کې نو څه توپير دی زه همدې اړ کړم، چې دا په .صيب ولې د نيکمرغه په ځای خوشحاله نه دی کارولی په الماني کې مې هم همغه غونډاله .الماني ادبياتو کې وګورم، چې هلته څه ليکل شوي ه، چې له روسي ژباړل شوې وه‌پيداکړ.

چې دا له روسي په پښتو ژباړه يې، چې ډاکټر صيب بهاند کړې او په انګرېزي او الماني کې شوې راوړم.

له روسي څخه د ډاکټر صيب بهاند ژباړه او د انګرېزي ژباړه يې د څار صيب د ليکنې دا د ډاکټر صيب بهاند د پښتو ژباړه .څخه رااخستل شوي

.... ۱۰۸ .... :

ټولې نېکمرغه کورنۍ يو بل ته ورته دي؛ هره بد مرغه کورنۍ په خپل ډول بدمرغه ‘‘ .ده’’

او انګرېزي

‹‹All happy families are alike; each unhappy family is unhappy in its own way‹‹

دا لاندې يې الماني انډول:

‹‹Alle glücklichen Familien sind einander ähnlich; aber jede unglückliche Familie ist auf ihre besondere Artunglücklich‹‹

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ده، چې سره انډول دي او که glücklich او الماني په happy خبره د انګرېزي په سره ګډوم هم تاسو ،نه.

که زه دا له انګرېزي او الماني په پښتو وژباړم، نو دا به هرو مرو داسې وي، چې له انګرېزۍ څخه به خوشحاله او له الماني څخه به نیکمرغه آنډول ولیکم.

دلته فکر راغی، چې راځه اوس دا د الماني او انګرېزي ویونه سره پرتله کړه یا ښه یې یو په بل د ګوګل

ې وژباړه یا یو د بل انډول وګوره چې څنګه دی؟له لار

الماني انګرېزي او انګرېزي الماني :له ګوګل څخه ژباړې:

happy انګرېزي انډول یې glücklich الماني

ښاغلی ځار په اند دی، چې خوشحال د نیکمرغه سیونونوم دی، خو د ګلوکلېښ سونونوم هېپيلي دی، دا لاندې:

happily انګرېزيپه Synonyme **glücklich**د

د الماني او انګرېزۍ یوه بله یو په بل اړول شوې غونډاله هم درسره ګډوم:

Macht derjenige dich glücklich?
Do they make you happy?

همداسې له انګرېزي په الماني:

زي، او همدا دوه یو د په ګوګل کې یې یو په بل ټیک همداسې دي لکه له الماني په انګرېز بل

انډول غونډالې هم راغلي، چې زه یې د بیا راوړلو ته‌ړېږم

د دې الماني وی انډول په فارسي کې خوشحال دی له ګوګل څخه او انګرېزي هم خوشحال دی.

zufrieden،glücklich ، fröhlich، roh: له فارسي الماني خوشحال

د الماني GLÜCK ، انګرېزي ته بیا په LUCK وایي

چې په پښتو به ورته بخت ووایو او سر له اوسه ماته د دې له پاره، یعني د بخت له پاره هم مرغ ښه او مناسب برېښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزۍ هېڅ او د فارسي خوشحال انډول د الماني ګليوکلېش، د :لاس ته راوړنه يا سينونوم او که بل څه؟ .ويونه دي، نو دا نيکمرغه يې د پښتو انډول دی او بايد وي خبره اوس په نيکمرغه او خوښحال کې ده.
خوشحال د نيکمرغه سيونونوم، ځکه نه دی، چې خوشحال فارسي او نيکمرغه پښتو دی.
فکر وکړ، خو دا نه شم ويلی بخت فارسي او پښتو دی، که ما د الماني ګلوک ته د بختور څنګه؟ .

په ليدلو دې خوښ شوم با :يو څوک چې خپل نږدې ملګری وګوري، نو ورته وايي نيکمرغه يم، چې ومې ليدلې.

دالته زما په اند دا خوښ د نيکمرغه سونونوم دی.

دلی، زما په اند انډول يې موږ د خوشحال له پاره، چې خوشال يې بولو انډول نه دی مېنځ همدا نيکمرغه بايد وي، خو دلته د اندونو ګډول هرومرو اړيين دي.

بله خبره د يوه نوم يا خوې په مخامخوالي کې ده، لکه چې موږ د نيک له پاره مخامخ داسې کيدی شي، چې يو څوک نيک نه وي، خو داسړی کېدی شي بد هم .يې بد کاروو سره ښه نه نه وي يعنې يو څوک د چا

زما په اند د نيک مخامخ که نه نيک او د بد مخامخ نه بد وي، .کوي، خو بد هم نه کوي څنګه به وي؟

دا سړی بد نه دی او همداسې دا سړی ښه نه دی :وايو.

يو څوک چې نيکمرغه نه وي، نو کېدی شي دا بدمرغه هم نه وي، نو له دې امله ووايو څنګه به وي؟ نيکرغه نه نيکمرغه يا نيکمرغه نه که

.... ۱۱۰ ږږږږ........

د يو څه نه والی که په ،، نه ،، وکړو، نو څه فکر کوئ.

که ستړي کړي مې وئ، بخښنه دې وي، خکه چې ليکنې مې د نورو ليکنو سره مخامخ دي او کورونا او زړښت دی.

ميړی شينواری ډاکتر ماخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړ کال تر ټولو

پوهیږم، چې یوه نامنئوړ دنده مې په برخه شوې، خو بله لار هم نه لرم، چې ځان ترې وژغورم.

کله کله د داسې لیکنو سره مخامخ کیږو، چې پوهیږو د دې سره لیکونکی څه لیکي، څه اخلي، خو بیا هم غواړي ولیکي او موخه ترې څه ده، لوستونکي به همدا موخه ورڅخه و دا لیکنه په خټه کې څه نه وایي او که پام ورته وشي، وبه بوهیږو، چې نه پرې پوهیږو

سړکال تر ټولو ډېر ژورنالستان وژل شوي،، یا ،،سړ کال تر ،، :زه چې په لیکنو کې لولم زموږ په دې لیکنو کې دا ،، تر .ټولو ډیر انګور شوي او همداسې نورې پرتلییزې ویناوې بې موخې دي، چې زه به دا په لاندې توګه وڅیړم ،،...ټولو ډېر.

په دې غونډالو کې وینو، چې دا ،،تر،، د پرتله کونې له پاره راغلی او دا سوچ :لومړی په دې هکله مې یوه لیکنه هم د تاند په درنه خپرونه کې خوره شوې .ناسم دی.

سره ناسمه ده ،،دا به همدلته هم وګورو، چې برتله کونه د ،، تر

دوه څه ته ګوته نیسو:

یا د نسبت .دی (... لرې، لوي)جلال اباد له کابل څخه ښکلی :وایو، چې :پرتله کونه :یو (نسبت) جلال اباد :وایو .دی (... ته ښکلی، چاغ، جګ او ... و ... ،، ورته. سره، چې زه ...و کابل ته ښکلی دی

...و .. (نسبت) څخه او ...په اند په ناسم ډول خو د له موږ دا پورته غونډالي همهغسې زما ته سره پرتله کوو یا لیکو:

.... ۱۱۱ ....

شوي .. ته ډېر ..سړ کال له ټولو کلونو ډېر غنم شوي یا سړ کال و ټولو

دي.

دا خپله غونډاله هم سم څه نه وایي :دویم.

،،ډېر غنم شوي (؟) سړ کال تر ټولو ،، :که ولیکو چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سږ کال تر ټولو، نورو :که نوکانو ته وګورو دلته هم هرو مرو څه باید راشي، ياني ګورو، چې دلته د پرتله .ډېرغنم شوي دي (مياشتو ، وربشو، انګورو او داسې نور)ورځو . ..اره ډېر څه منځ ته راوځي يا راتللى شيکوني له پ

ګورو، چې دا پر تله کونه سمه نه ده.

که څه هم د وينا له مخې –دا هم .سږ کال له ټولو کلونو څخه ډېر غنم شوي :که وليکو خو د موخې له مخې سمه نه ده، ځکه، چې دلته به بيا د ټولو کلونو غنم سره -سمه ده هم دا سږ کال غنم نه شي ډېرېدلی يوځای کيږي، چې له هغې.

راځی، چې اوس يې سم وليکو:

که وليکو، چې ،، سږکال ډېر غنم شوي، بسيا به وکړي، خو راځئ دا ،،ټول کلونه،، ورسره وليکو

ګورئ دا د هر تير کال .سږ کال د ټولو تيرو کلونو له هر يوه کال څخه ډېر انګور شوي څخه ډېر دي او يا

..و هر کال ته ډېر غنم شوي (نسبت) لو تيرو کلونوسږ کال د ټو

په دې لاندې خو زه پوه نه شوم او تاسو؟

د هيواد د توليدې بريښنا کچه تر تولو لوړ حد ته ورسېده

تازه په غزني د غره خوېدو په خبر کې ليکي:

.... افغانستان کې تر ډېره داسې پېښې د ژمي په موسم کې رامنځته کېږي، چې

.ه کې د ،، تر،، راوړنه هم ناسمه ده او ترډېره خو هېڅ ترې پو هېدنه نه لريپه پورت

سم يې

.... ۱۱۲ ....

.... ډېرې داسې ....

يا

....................ډېر وخت داسې پېښې ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ لیکوالان کله کله چې غواړي یو څه ډېر ادبي او په خوند ولیکي، نو بیا د هغې بلدې لارې اوړي او له

دې امله د ناسمون سره مخامخ کیږي.

د نړۍ تر ټولو هسکه څوکه څومره لوړه ده؟

او یا د بل دڅه شي هسکه څوکه؟ د نړۍ د غرونو، د نړۍ له کورونو یا د نړۍ د غونډیو څه.

ښه فکر وکړئ، چې دا ناسمونونه به موږ ولې لیکو؟

هیله ده چې راته برګ به نه شئ، خو په دې لاندې کې په ،،باب،، او همداسې په ،، محموله،، نه پوهېږم، چې دا به نو څه شی وي .

،،دوه بابه ښونځي ،،

،،.... مرستو یوه بله محموله،،.

وایي، نه پوهېږم، خو دا غونډاله بې له ،، بابه،، هم پوهوږ ده او دا چې ،،باب،، څه ته محموله به له غونډالې داسې وپوهېږو، چې یو شی باید بار وي چې یوړل شي، خو د دې له پاره د عربي ژبې زده کړه هم بده نه، چې دا حمل که وي، دا څنګه محموله کیږي او که

څنګه؟

میرزی شینواری ډاکتر ماخان

د پښتو او سنسکریټ د شخصي نومځرو پرتله ،، ته ،،

:(له هر څه د مخه :سم یې .دا مې له مخه لیکلی وو، خو ناسم دئ) د هر څه له مخه

پرته له - لیکي، نو په هغې به ته چې څه :له ټولو څوانو لیکوالانو او ژبپوهانو څخه دا هیله په دې لیکنو نور لوستونکي هم وپوهولی او باوري کړی شي - تا.

ناسم ویونه څنګه پیژنو؟

:زما د پخوانیو لیکنو څخه لنډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – هغه ویېنې یا وینا وې ، چې ټولیزې نه وي، ناسمې دي.

۲ – هغه کره پېژندلرونکي څه، چې په نورو ژبو کې سم یا ناسم وي په پښتو کې هم همهغسې باور لري.

۳ – هغه څه چې د پیداښت سره په مخامخوالي کې وي ناسم دي.

اوس راځم د لیکنې موخې ته.

زموږ د ځوان لیکوال او ژبپوه ښاغلي اربازخان ساپی لیکنه مې ، چې د تاند په منلې شخصي نومځرو کې د ،، د پښتو او سنسکرېټ د ۲۰۲۰ م-۱۵ خپرونه کې د ،، مارچ په پرتله ،، سرلیک لاندې خوره شوې وه، ولوستله او پوره خوښ شوم، چې زموږ ځوان له هر څه د مخه ورته د ډېرو برياو هیله لرم .ادیبان او ژبپوهان دومره هڅاند دي.

زما هیله چې منلی اربازخان ساپی څخه يې لرم دا ده، چې زما لیکنه ځانیزه ونه نیسي، دا ي لیکنه ده، چې یواځې او یواځې موخه ترې زموږ د ژبې سمون او یو له د یوه سپینګیر بل سره مرسته کول دي او بس.

زه هم چې له ډېره وخته مې د ژبې سره داسې لږ څه ځان بوخت کړی، غواړم، چې دا خپل اند له تاسو سره د دې لیکنې په هکله ګډ کړم، خو له دې د مخه یو څو یادونې:

یوې په هکله زما یوه لیکنه د تاند په درنه خپرونه کې خوره شوې او د نومځاینډ :لومړی هلته يې ډولونه هم روښانه شوي، چې په هغې هم مشوره سره کیدی شي.

یو څه چې ټولیز :د لته د نومځاینیوو او د هرې پوهنې او پوهنیز څه په هکله ټولیز :دویم باوري نه وي، هغه سم نه دي.

هم داسې نه کیږي، چې یو څه دې د دریم کس له پاره باوري، د د نومځای نیوي په هکله لومړي او دویم له پاره دې بیا باوري نه وي.

د دې لیکنې په هکله مې پرته له پروفیسور رشید صیب څخه د بل چا څه ونه :دریم لوستل، چې د هغې په هکله څه د ویلو نه لرم، ځکه چې نه پرې پوهیږم.

چې په دې لیکنه کې ډېر نوښتونه شته، چې باید ژبپوهانو ورته پام ،له بلې لور به وګورو کړی وی او دا نوښتونه يې سم بللي وی په دلایلو او یا يې باید رد کړي وی، په پوهنیزو دا چې دا کار نه دئ شوی، خواشینوونکی دی .دلایلو.

.... ۱۱۴ ....

ژبه د ټولو .هیله ده، چې لږ ترلږه زما لیکنه ولولي او دا هم راته سمه کړئ او یا يې ومني ده او مسئولیت هم د ټولو دئ.

:له دې څخه به دا لاندې وپوهیږو

دا چې یا هر څه سم دي او یا :الف

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې په مخامخ د ليکلو څه نه لرو او يا -ب

.ي يې باوري نه يو يا راته غوره نه برېښي‌په غوره والـ -پ

.زمونږ دژبې وده هم په ګډ اند او ګډ کار کې ده

.په هر ډول چې وي، زه مو ګډ کار ته رابولم

د منلي ساپي صيب په ليکنه کې نومځاينيوی پوښتنه کې راغلی، چې ګوندې يواځې د دريم .کس له پاره باوري دئ

:د منلي ساپي صيب په ليکنه کې لولو د نومځانيوي له پېژند وروسته مونږ

چې يوازې په درېيم .د پورتنيو پېژندو پر اساس، نومځری تل د نوم پرځای راځي ،، ،،.کې دا خبره تطبيق وړ دی او بس (غايب)شخص

.دا پورته نو زما د دوېمې يادونې له مخې ناسمه ده، ځکه چې ټوليزه نه ده

:منلی ساپي صيب بيا ليکي

:دينيو بېلګو کې يې ګوروپه لاندې ،،

وی دلته د کوم نوم ”زه“نو دلته پوښتنه پيدا شي چې دا د .”زه احمد يم“ :که ووايو پرځای راغلی او د کوم نوم له بياځلي راتګ څخه يې مخنيوی کړی؟ نو دلته د نومځرو په ،،.اړه د دوی تعريف يوځه د تعامل وړ ښکاري

له بلې خوا د ،، دا دتعامل وړ ښکاري،، د سمون يا دا چې دا د تعامل وړ ښکاري، ولې او نه سمون له پاره د باور وړ يا پوهنيزه ويېنه ده، په پوهنه کې د ،، تعامل وړ يا نه وړ،، په دې هکله زما د سم اند کتاب کتلی).داسې دئ او يا نه (يو څه) يا دا .څه ځای نه لري .(شئ

يو .ا نارښتيا لري ياني وينا يا رښتيا ده او يا نا رښتيايوه وينا يو رښتيا ارزښت رښتيا يـ :لنډ .(زما د سم اند کتاب).دريم حالت نه شته

:او همداسې دا لاندې ليکي

؛ دلته بيا پوښتنه پيدا کېږي چې دلته ”.زه زمری يم“يا بله بېلګه، که ووايو چې ،، چې د لومړي شخص د وي او واياست به ”زه“نومځری څه دی؟ نو طبعاً ستاسو ځواب به پرځای نوم راوړو؛ نو ايا دا غونډله به معنا ولري؟ ”زه“که مونږ د .نوم پرځای راغلی دی

،،.ځواب منفي دی

.نه .دا هم په دې مانا چې د نومځاينيوي پېژند بيا ټوليز نه شو او له دې امله ناسم بايد وي .ناسم دی

:ګران ليکونکی بيا ليکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته چې نوم د نومځري پرځای کارېدلی، ''.احمد زمری یم'' :د دې بېلګې پر اساس ،،
،،.جملې خپله معنا او مفهوم له لاسه ورکړی او هېڅ معنا نه ورکوي

یو څه باندې چې پوهنیز قضاوت کوو، باید و .دلته خو دا نه دی ښوول شوی، چې ولې ښوول شي.

:ا لولوبېږ

پرځای نوم وکاروو، نو دا ښه ''زه''او دلته د ''.زه کور ته ځم''یا که ووایو ,,
,,.''احمد کور ته ځم'' خپلوي

دا یوه وینا ده او یو رښتیا ارزښت رښیا یا نارښتیا .نه پوهېږم، چې دا دې ولې ناسمه وي
.دلته هم پوهنیز دلیل نه شته .لري

:لولو

که په دې غونډله کې موږ بیا هم د پورتني جملې په څېر د ''.ته زمری یې'' :بله بېلګه ،،
''.ته زمری یې''له .نومځري پرځای نوم وکاروو نو بیا هم هماغه نتیجه په لاس راځي
،،.جوړېږي چې هېڅ معنا او مفهوم نه لري ''.محمود زمری یې ''څخه

.ىدلته هم د پورته په څېر څه روښانه شوي نه دي او ناسموالی یې ناسم د

:بیا لږلږ

موږ په ګرامرونو کې ویلي چې نومځری د نوم پرځای راځي او د نوم له بیا راتګ څخه ،،
لکه په .کې د تطبیق وړ ده (غایب)مخنیوی کوي، چې دغه قاعده یوازې په درېیم شخص
نومځری د درېیم یوګړي پرځای ''دی/هغه''دلته ''.دی زمری دی/هغه''دې جمله کې،
احمد زمری '' :پرځای نوم وکاروو؛ نو جمله داسې ښه خپلوي ''هغه'' دلته که د .راغلی
،،.چې دا جمله معنا هم لري او مفهوم هم ''دی

.دا بیا له ټولیزوالي لرې کیږي، چې باید وینا ناسمه وي

:لولو

زموږ په ګرامرونو کې د نومځري په اړه راغلی تعریفونه یوازې په درېیم ګړي کې د ،،
لومړي او دویم شخص په مورد کې دا تعریفونه هېڅ د تطبیق وړ د .تطبیق وړ دی او بس
.،،نه دي

.

دا ،، زه،، ، .دا نومځاینیوی، نو نومځاینیوی یا نومځری نه شو :پورته ټولو ته لنډه یادونه
په نو څه وي؟ ... ،، ته ،،

:لولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومځری هغه کلمه ده چې د نوم پرځای راتلای او "که نومځری داسې تعریف کړو چې ،،
".د نوم له بیا ځلي تکراره مخنیوی کولی شي

بیا نو نومځاینیوی نه شو، نو څه یې باید وبولو؟

:بیا هم لولو

دی ،چې د نوم پرځای د نومځري د (فعل)هغه کړ "کولی شي"پورتني تعریف کې ،،
مطلب دا چې نومځری کېدای شي هم د نوم پر .اټک احتمال ښکاره کوي‌راټک یا نه ر
،،.ځای راشي ،هم رانه شي

..راشي، هم رانه شي ،، .داپوهنیزه لیکنه نه ده

اوس نو راځی، چې دا پورته رد شوې ویېنې وڅیرو، سمون او ناسمون یې په دلایلو
:روښانه کړو

:دا به داسې لنډ وڅیړم .م، چې سمې دي او ولې‌اوس د دې پورته ناسم بللو غونډالو ته راځ

."زه احمد یم"که ووایو، چې

دی کړی شي ووای، چې زه؟ احمد، .دلته خو په روښانه توګه ،، زه ،، احمد له پاره راځي
او یا که .یا وایي احمد، احمد یم .داسې خو موږ په ورځنیو خبرو که هم وایو .احمد یم
ته څوک یې؟ :ه دا پوښتنه کوي وایي، چې‌څوک یې وانه وري یا له پیلځ

،،زه احمد یم ،:نو هغه بیا ورته وایي، چې

،،زه احمد یم ،، :ته څوک یې،، هغه ورته وای ،،:یا له پیل څخه یو له احمد پوښتي، چې

.په پورته کې د ،، ته ،، په ځواب کې ،، زه،، او ،، څوک،، په ځواب کې ،، احد،، دی
.اینیوي له پاره ،، زه ،، نومځاینیوی راغلی‌یاني د ،، ته ،، نومځ

دا چې .احمد، احمد یم،، هم سمه ده ،، :که دی په پوښتنه کې، چې ،، ته څوک یې،، ووایي
،، :داسې هم ویلی شي .احمد همغه وی دی، نو د بې‌لې‌دونې یا کامه له لارې سره بیلیږي
.زه، احمد یم،،د زه پسې داسې لړ دمه هم ناشونې نه ده

ته څوک یې ؟ :ابیږ

.احمد یم، احمد :داسې هم ویلی شي .یا احمد، احمد یم .زه احمد یم

زه څوک یم؟

.یا احمد یې، احمد یا احمد، احمد یې .ته احمد یې

هغه څوک دئ؟

.هغه احمد دئ

.احمد، احمد دئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

.احمد دئ .هغه؟ احمد

څوک یې؟

:،،زه یم،، او هم ،،احمد یم،،یا هم ،، زه احمد یم،،

:یا داسې پوښتنې او ځوابونه

.،،څوک یې؟ ،،، زه یم،، یا ،، احمد یم – ۱

.او داسې نور هم .....،،ـ ،، ته څوک یې ؟ ،، زه احمد یم،، یا ،، ته څوک یې؟، ،، احمد ۲

.مې دې خبرو ته هم را پاروليې وې دې باندې نور نه غږېږم، هیله ده، چې ستاسو مینه

:بله یادونه مې چې لروده، هغه د درانه ساپې صیب دا لا ندې لیکنه ده

پښتو ژبه کې نومځری یا ضمیر د عدد، جنس او حالت له مخې گردانېږي، چې په ،،
.سنسکرېټ کې هم همدا شان دی

عدد: له عدد څخه مراد دا دی، چې یو نوم په ژبه کې مفرد دی که
،،.معج
عدد، گڼ یعنې هغه څه، چې د یوه څه :په پښتو ژبه کې موږ د عربې انډول داسې لرو
.څووالی او څومره والی ورسره گڼل کیږي یا که غواړئ څرگندیږي
دلته دا کسان گڼ .د ډېروالي یا متعدد له پاره هم گڼ په پښتو کې کارول کیږي .متعدد یا گڼ
.ولاړ دي یا دا ونې گڼې کښینول شوي
.تعداد گڼون، چې موږ یې دا اوس څومره والی هم بولو
دلته په دې لیکنه کې د لیکونکي موخه عدد څخه تعداد یا گڼون یا څومره والی دئ، چې د
.یوه یا ډېرو له پاره کارولکیږي
په دې هکله مې گومان دئ، چې د تاند په درنه خپرونه کې یوه لیکنه خوره شوې او که
لیکنه به هم وکړم، چې د گڼونو سره څنگه سر او کار لرو او څنگه یې وشو، نو یوه بله
.لولو
:په لیکنه کې راغلي
،،پارهساه څیزونو او حیواناتو لهبیا د بې «مخنث»نومځري هم لري، او منځگړی...،،

.موږ دې منځگړي یا مخنث ته نربنځی وایو او داسې انسانان هم شته

او لیکوالان دا هم ولې په پښتو نه لیکي؟ زه نه پوهېږم، چې زموږ لیکونکي

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبه کې د تعجب یا حیرانتیا نومځري،، ته،،

د ښاغلي تمهید سیلاني لیکنې ته
:نو لیکوالانو څخه‌زما هیله د ځوا

ځېرنیز څه یواځې هلته سم راتلی شي، چې د نورو ژبوپه بنسټ وي، انګرېزي، روسي،
که هر پېژند او هره پرېکړه په یو څه کوي، نو هغه باید ښه روښانه .فرانسوي او یا الماني
.وي، چې یواځې او یواځې د یوې پورته یادو ژبه په بنسټ یې کولی شو

پوهنې او په ځانګړې توګه د پښتو پوهنې په هکله لیکنې کوي او ګرانو زموږ ځوانان د
لوستونکو ته یې وړاندې کړي، چې دا یې کله کله له ستونځو سره مخامخ کيږي، چې لامل
.یې د دوي هڅاندوالی نه دی، لامل یې هغه څه دي، چې زه یې په هکله دا لیکنه کوم

په لیکنه څه ولیکل   او ژبپوه ښاغلي اربازخان ساپی لما څو ورځې د مخه د ځوان ادیب او لیکوا
چې دی هم ځوان ،تمهید سیلانی لیکوال او اوس په دې همغه یا ور نږدې موضوع ښاغلي
دی، څه لیکلي، چې بل چا یې په هکله څه نه دي لیکلي، چې له دې امله زه دې اوږدې
.لیکنې ته اړ شوم

زما موخه یواځې او یواځې .لې تجربې غږېږمزه چې یو زوړ سړی یم، تاسو سره له خپ
ستاسو د ښه پوهنې او زده کړې له پاره دي، دا داسې مه ګڼئ، چې زه ګوندې پوهېږم، تل
په زده کړې یم او په یو څه چې غواړم پوه شم، نو د الماني پانو ته ځم، چې پوره زیاتې
ه وپوهیږئ، همغې تاسو هم دا کار وکړئ، چې څه غواړئ زده کړئ او یا په څ .دي
.ستاسو زده دباندنۍ ژبې ته لاړ شئ ، بله لار نه شته

ما په خپلو لیکنو کې کوم نومونه له ځانه نه دي ټاکلي، زه هڅېدلی یم، چې له الماني په
.راپیدا کړم –چې لري یې - هر نوم یا وي ته چې پیداېښتي وي، په پښتو انډول

.څېړنې مواد، چې له دې امله هم دا لیکنه چې موږ یې نه لرو او هغه د پوهنې د

له ځانه هیڅکله قضاوت یا پرېکړه مه کوئ، چې ښه ترې ډاډه نه اوسئ او یا مو د یوه
په پوهنه کې ګومان مې دئ یا زما په فکر، پوهنیز دلیل .باوري څه څخه نه وي رانیولي
دا نه شته، چې هغه یا په پوهنه کې .نه دی، یا هغه ویلي نو سم دئ او یا شاید داسې وي
.دغه ویلي یا دا سې دئ او داسې هم دی، نو باید سم وي

.   ... ۱۱۹ ....

په دې وخت کې د هرې پوهنې په هر اړخ کې زموږ د اړتیاو له پاره هرڅه شته، کړئ
.شو چې راویې باسو یا یې را وژباړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ن يو، چې له ډېرې مودې، يعني له څلوېښتو کالو ډېر وخت مو په جنګ کې موږ هغه کسا تير کړی او د نورو ځنګ کې دپوهنيزو ودو هم بې برخې پاتې يو او دا راته تل زموږ هغه ځوان هيوادول چې څه ليکي او هغه بيا خوروي هم يو ستر کار .څرګنديږي دی.

ژبې د سمون او ودې له پاره دي، خدای دې که زه په دې هکله څه ليکم، نو دا هم زموږ د ماته دا ټول هڅاند .نه کړي، چې زه به خپلو ځوانانو ته په درنه سترګه ونه ګورم کسان ډېر ګران دي او دا هڅه د ودې يوائنۍ لار ده، خو سره له دې هم زه دا زوږ يخ سړی دې ځوانان ته يو څو د زړه له کومې د تجربې له مخې مشورې ورکوم او ه ځانيز څه په کې نه لرم.

دا څه غواړم چې د ځان په هکله هم په ګوته کړم، چې له ډلې يې له پنځه دېرش زيات په کې خواره شوي کتابونه دي ketabton.com:

ما دشميرپوهنې په څلوېښت ليکلو او ژباړلوکتابونو کې شميرپوهنه په پښتو ليکلې، خو - ۱ نه دی کارولی کوم وی مې له ځپله ځانه په کې.

په پښتو ليکلې، په دې مانا، چې هغه عربي نومونه مې په پښتو انډول ليکلي لکه د :يادونه بيا ما له خپله ځانه څه نه دي پيداکړي او نه يې کړی شم .کړې انډول چې غونډوسکه ده. هيڅ څوک يې نه شي کولی، دا پيداښت دی.

ژباړلي له فزيک مې هم درې وړې ليکنې په پښتو – ۲.

هغه څه چې پښتو ته ناسم راننباسل شوي، د هغې نږدې د ټولوپه هکله مې پوره ډېرې – ۳ ليکنې کړي، چې د تاند له منلي خپروني خپرې شوي او همداسې هم فلسفه او ګرامر کې.

سره خپلې ناخوالې يا مشورې ګډې -د پښتو هڅاندو ليکوالانو -اوس راځم، چې له تاسو کړم:

کړې تږې يو، نو دا تنده څنګه ماته کړو؟-زده موږ د - ۱

ايا داسې څه شته، چې نورې ژبې يې لري او موږ يې نه لرو؟ – ۲

ايا دا سې څه شته چې زموږ په ژبه کې شته او بله کې نه شته؟ – ۳

ايا د په پښتو راته نه شته بربښېدونکي ويونه په نورو ژبو کې شته، چې پښتو يې بايد -۴ کړو؟

ه ويونه، چې ګوندې زموږ پښتوپوهانو پښتو کړي، څنګه دي او موږ دا لار مخ ته هغ – ۵ بوزو او که نه؟

څنګه پوهيږو، چې يو څه سم يا ناسم دي؟ - ۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس راځو د پوښتنو ځوابونو ته؛

ه ژبه کې د ژبې د ودې له پاره څه نه لرو، دا په دې مانا، چې موږ مو په دا خپله : ته - ۱
.متآسفانه هغه لومړی زده کړې مو هم پوره نیمګړې دي، دا که په هره ریښه کې وي

که غواړو نور څه زیات زده کړو او یا څه څیړنې هم ولرو، نو موږ د هغه اړیېنې زده
دا بله .ه پوهه پرې غنې او سمه کړوکړي برسیره باید یوه دباندنۍ ژبه زده کړو او خپله
.ژبه که انګرېزي، روسي، فراسوي او یا الماني وي

دا یادونه دې همدلته وي، چې زما وتونژبه الماني ده او هرڅه چې لیکم هغه د الماني په
.بنسټ دي

پوښتنه که موږ دا رانیونې له نورو ژبو کوو، نو ایا دا مو د خپلې ژبې سره سر لګوي؟

ژبې تولې غبرګې پیدا دي او کړی شو خپله موخه له نورو ژبو لاس ته راولو، که د نړۍ
داسې ونه کړو، نو څه به وکړو، بله لار نه لرو، ځکه چې خپل څه نه لرو او نړۍ زموږ د
.اړتیاو له پاره هم دا ستونځې را هوارې کړې دي

اړیین یو خپل اند هم چې څه لیکو نو څه وکړو، چې د سمون په هکله یې پوښتنې لرو، خو
څرګند کړو؟

موږ د پوهنو په هکله خپل اند نه شو څرګندولی، ځکه چې خپل اند خو باید په یوه څه اباد
کړی شو او موږ مو ژبه لا دې ځای ته نه ده رارسولې

هغه ویونه او نومونه ې په پیداېښتي توګه په نورو ژبو کې شته، زموږ په :ته – ۳ او – ۲
.چې داسې ډېرې لږ بېلګې به یې ځانګړنې ولري ،ژبه کې هم شته

زموږ ژبپوهانو فکر کاوه او لا به یې کوي، چې د،، مایع،، له :زه به یوه بېلګه راوړم
دا کار یې وکړ او بې له دې، چې د اوبلن په پېژند پوه شوي .،پاره باید پښتو نوم پیدا کې
اوبه نه لیکم، -یو خوي دی 2H2O د .وي، نو ، مایع،، یې اوبلن وباله، چې سم ناسم دی
ځکه چې اوبه اوبلنې نه دي اوبه مایع دي او واووره، چې لږ اوبه په کې زیاتې وي، لا
دکلکو

ماوادو له تولګې دي، دا به دې مانا چې مایع د موادو یو تولګی جوړوي، لکه اوبه،
.شړومبې او نور

اوبلنیږي یواځې واورې اوبه هم د ،موږ پوهیږو، چې شیدې او یا شړومبې نه اوبلنیږي
د .پیژند له مخې اوبلنې نه دي، اوبل لا اوبه نه دي، خو واورې، چې ډېرې اوبه ولري
.تنونو دا تولې ګډې نخښې لري، چې بهیږي

دا د چا د خوښې کار نه دی، دا پیداېښت دی او څوک یې داسې او .داسې نومونه داسې دي
و وی پیداشو، چې پښتو کیدی نه شو، نو بیا ښه دی یا هغسې نه شي بللی، خو که کوم ي
.اړیین دی، چې همهغسې پرېښوول شي، په همهغه پردۍ ژبه او یا عربي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښتنه مو د مخه ځواب کړه، چې که پښتو انډول يې نه پيداکيده، په همغې :ته ـ ۴
.يعني عربي يې پرېږدو ژبې

ټول هغه نومونه چې زموږ پوهانو په پښتو کړې، ناسم دي، چې په دې هکله مې :ته ـ ۵
پوره ليکنې کړي او له هغې ډلې همدا اوبلن دی، چې ټول يې د تاند په درنه خپرونه کې
.کتلی شی

حې په نورې بيلګې يې هم شته، چې زيات د معيار په ځای کچه کاروي او همداسې د سط
موږ د معيار له پاره پښتو نوم نه لرو .ځای هم کچه کاروي او داسې نور، چې دا ناسم دي
.او بايد همداسې يې وليکو، خو که دسطحې له پاره هواره ليکو، دا يې انډول دی

په ناسم ويونو پوهيدل :ته ـ ۶

:په دې هکله مې هم ليکنې کړي، خو لنډ او ناسم

.په مخامخوالي کې وي چې د پيداښت سره :الف

.چې ټوليز باور ونه لري ـب

.چې دژبلارې وتلی وي ـپ

:اوس يې راځو ځوابونو ته

ټوليز باور :الف ته

دلته به يوه بېلګه راوړم، چې ډېروخت د مخه مې يوه ليکنه پرې کړې وه او هغه ، دا چې
.ئ،، په پښتو تپل شوې ،،

:د دې په هکله د استادانو ځوابونه

له هغوي څخه خو به يو .دا چې زموږ پخوانيو استادانو داسې ليکلي، نو بايد سم وي ـ يو
.په دې فکر راغلی وی

.دا ځواب پوهنيز نه دی

دا چې په ،، د غلامی کړی ماتې کړی،، په کړ کې توپير راشي، نو دا د يوې ،، يې :دوه
.ل يې ليکلېو ډول غږ يو ډو .دا هم ژبلار نه ده .دوه ډوله ليکل دي ،،

دا خو نو د سره سم ځکه نه دی، چې دا په هيح يوه .او دا يوه کړياله او دا بله يې نوميالله ده
دا ورزياتوم، چې د توري له مخې نه شو کولی، چې .ژبه کې نه شته، موخه مې دا لار ده
ده دا لار په نورو ژبو کې نه .له بلې خوا دا ټوليزه هم نه ده .وټاکو (کړنه)نوم او کړ
ولې ولې ولې، دلته خو بيخي يوډولوال شته خو يې‌ګانې يې يي نه :رامنځ ته شوې، لکه
.دي بدلې شوي

دلته بله بېلګه راوړم، چې زموږ ليکونکي بې له کومې پوهنيزې .له ژبلارې وتلی :ب ته
.لکه دېرش سلنه، چې سم يې دېرش سلمه ده .لارې ډېر ناسم سلمې ته سلنه وايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

.تردې ځايه مې ستړي کړی، خو اوس به خپلې د ليکنې موخې ته راشم

هغه وی دی، :نيوی، چې زموږ ليکوالان او ژبپوهان يې نومځری بولې- نومځای ناستی يا دا همداسې دی او .نه شته په دې کې نور څه د ورزياتولو او کمولو .چې د نوم ځاينيوی وي .بس

دا ډېر ډولونه لري، د هغو څخه يې يو پوښتننومځاينيوی دي لکه څوک، څه، يا څه شی، .چيرته، څنګه او داسې نور

:را لنډوم يې او ليکونکی ليکي

د پېژندنې بله برخه يې داده، چې د نوم ځای ناستی وي او لهٔ تکرار څخه يې مخنيوی ،، ې پهٔ ځواب کې بايد ووايم چې نومځری تل د نوم ځای ناستي نه کوي، د لومړی برخ .کوي هغه لا تنکی .شفيق کرونا ناروغی نيولی : لکه .بلکې ځينې وخت د نوم ځای ناستي کوي خو دا چاره پهٔ ټولو نومځرو کې نه پلي کيږي او تل د ځايناستي کار نه ترسره .ځوان دی کې بيا د پوښتنې لهٔ پاره کارول کيږي او پهٔ پهٔ دغه جمله ...احمد څنګه دی؟ :لکه.کوي کله نا کله خبر د تکرار شوه، دا کار هم .پورتني تعريف د بطلان کرښه را اوباسي پېښيږي، ډېری داسې پېښيږي چې نومځری نه د نوم ځای ناستی وي، نه هم د تکرار دې ته کوي؟ هغه احمد دی؟ څه : لکه .مخنيوونکی وي او نه هم استازيتوب يې کوي ،،...ورته ډېرې بېلګې شته

زه به نور نه ورزياتوم او ليکم، چې يو نومځاينيوی يو نومځاينيوی دی يانومځاينيوي نه زماپه تاند کې .دی، دا چې داسې دي او داسې هم نه دي، داسې څه په پوهنه کې نه وي .خپره تيره ليکنه دې ولوستل شي او همداسې د نومځاينيوي په هکله مې ليکنه

:ليکونکی ليکي

پهٔ ټوليزه توګه د نړۍ پهٔ ټولو ژبو کې د بنې لهٔ مخې نومځري دوه ډولونه لري، ،، پهٔ لومړيو کې ژبپوهانو دا انګېرلهٔ چې يوازې .خپلواک يا منفصل او ناخپلواک يا متصل خپلواک نومځري پهٔ ژبه کې رغنده او کارېدونکي نومځري دي او بنسټيز رول لوبوي، خو د ژبپوهانو وروستۍ .ومځري فرعي او رغنده رول نه شي لوبولیبرعکس متصل ن څېړونو دا پهٔ ډاګه کړه چې پهٔ ټولو ژبو کې دا قاعده د پلي کېدو وړ نه ده، بلکې پهٔ ځينو ژبو کې منفصل يا خپلواک نومځري يوازې د تاکيد او تقابل لهٔپاره کارول کيږي، خو .لري برعکس متصل نومځري رغنده او جوړښتيزې بنې

يادې موضو ته مې ځکهٔ نغوته وکړه چې د نومځرو پهٔ پېژندنه کې د ابهام ټکی د ،،.لوستونکو لهٔذهنه لرې شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

باور وکړئ، چې زه په دې متصل او منفصل او همداسې په ، تقابل او ابهام، خو ښه پوره د .شوم، خو په هر صورت بیا دا نومځای نیوي دي، که فرعي او یا بل ډول وي پوه نه دې له پاره بیلګې هم نه دي راوړل شوي.

دا دې ورزیاته وي، چې نومځاینیوي په څو ډوله دي، چې زما لیکنه کې پوره څیړلې وبه شوي او دا دئ تاسو ته یې یوه برخه مخ ته ږدم، چې له الماني څخه مې رانیولي او ګورو، چې د پښتو له پاره هم باوري دي، داسې لړ څه توپیر سره.

د الماني لاندې پرونومونه یا نومځاینیوي د بیلګې په توګه څیړو:

Personalpronomen,Possessivpronomen,Reflexivpronomen,Relativpronomen او Interrogativpronomen.

ځانیز یا شخصي نومځاینیوي **Personalpronomen**

ځانیز یا شخصي نومځاینیوي دي: هغه، ته، زه(ن او ښ)، تاسو، موږ(ن،ښ)، او د هغوي هغوي بدلیدونکي بڼې دي.

ي وي، چې دا به ګومان مې دئ، چې پښتو کې پرته له پورته دا لاندې هم ځانیز نومځاینیو ما، موږ، تا، تاسو، هغه، هغې، :یې لړترلږه د الماني او فارسي سره توپیروي
دا پورته په یاد راوړو، چې نومځاینیوي ځایونه سره بدلوي یا سره بدلیږي .(ن،ښ)هغوي

یادونه: دلته هرومروزموږ د ژبپوهانو لیکنو ته پوره اړتیا ده، زه خو به داسې لړ سرسري ژوره لیکنه بیا په ډېره بخښنه زه هم ژبپوهانو ته پریږدم ،مخ ته ځم.

موږ ځانیز نومځاینیوي کړی شو دا د بلل شوي نومونو په ځای ولیکو، په خپل ځان خبرې وکړو همداسې له نورو کسانوسره څه ووایو یا خبرې وکړو.

خودلته داړیینه یادونه: دا یادونه هم نه ده،دا دموضوع اړونده برخه جوړوي، چې په دري، الماني او پښتوکې یې غونډلې څنګه جوړیږي او کوم نومځانیوي ورته راوړل کیږي:

په الماني کې وایو :بیلګې

Ich habe*eine Katze*.*Sie*ist schwarz.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یوه پیشو لرم، هغه توره ده

من یک پشک دارم،او سیاه است

او،، من،، راځي او یواځې Ich الماني او درې ژبو کې د هر وخت له پاره همدا په کړونی بدلیږي یا بڼه بدلیږي، خو په پښتوکې داسې نه ده، چې لاندې یې راوړو:

بدلیږي او نومځاینیوي هم بدلیږي-په پښتو کې کړوني هم بڼه.

من یک پشک دارم = زه یوه پیشولرم

من یک پیشک خواهیم داشت، خو = زه به یوه پیشو ولرم

من یک پیشک داشتم = ما یوه پیشو لرله

بله بیلګه :

(ورسره یا مل) دا زما بکس دئ
(په بدل کې) دا زما دئ
او که

ا ځښتنوالي نومځاینیوي - خاوندوالي **Possessivpronomen**

اړوندوالی یا خاوندوالی یعني ملکیت (خوندیوالي نومځاینیوي)دا پوسسیسیو نومځاینیوي په ګوته کوي، موږدا دوه سره توپیرو و د مل په څیر او د نومځاینیوي په څیر د په ځای په بڼه یا په ځی

یلګهب

دا زما بکس دئ

دا زما دئ.

موږ ځایونه لرو یا قومونه، چې هغوي د ،، زما .بې په هکلهد پښتو ژ :یوه غوره یادونه او ستا،، په ځای ،، دما او دتا،، وایي، نو که ،، د ،، د ملکیت مورفیم وي، باید د ،، زما دا یوه یوه اړیینه د خبرو دنده ده، چې زموږ ادیبان .او ستا،، په ځای ،، دما او د تا،، راشي په اند به دا ،، د ،، سره سمه وي‌پرې سر وخوږوي، خو بیا هم زمـ.ا

راګرځېدونې نومځاینیوي **Reflexivpronomen**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان) راګرځېدنې یا بیرته راګرځیدنې سره یا راګرځیدونې نومځاینیوي موږ د -رفلکسیو
ځان) او رامات کړنو ((غلطیدل؟)غلتیدل)تیرباسل یا ځان تیروتل، ځان ناسمیدل
سره کاروو (پیژندل

بېلګه:

(خبره په ما اوزه کې ده) ما ځان تیرباسه یا زه تیروتلم
موږسره پیژنو

اسې فارسي بل ډول دي‌که پام وکړو، نودلته هم هرومروپښتو او الماني،همد.

نسبتي نومځای نیوي **Relativpronomen**

ه کووسره موږ نسبتي غونډالې په ګوتډ (...،هغه، دا، کوم) د نسبتي نومځاینیوو.

بیلګه:

وهلی چې بانک (هغه)پولیس سرړی لټوی، کوم.

یا پوښتنیز نومځاینیوي -پوښتنوییز **Interrogativpronomen**

په پوښتنغونډاله کې د نوم په خاي (څوک، څه شی، چاته، د چا) پوښتنیزنومځاینیوي
موږ پوښتنه کوو راځي، د هغه پسې یا د کوم چې.

بیلګه:

د درې سره به لږ ستونځې ولرم، خوزه پوهیږم، چې تاسوله ما ښه پوهیږئ.

دا به څوک ووايي؟

دا څوک وايي

دا چا وویل؟

دا چا ویلي وو؟

درې سره یې پوره توپیر شته .دلته ګوره له،، څوک،، څخه ،،چا ته،،لاړه :یادونه.

. دا،هغه ، کوم چې :پام راګرځوني نومځاینیوي دي **Demonstrativpronomen**.
راوباسو یا (د نورو له ډلې) موږ پام راګرځووني نومځای نیوي هلته کاروو، چې یو څه
غوره کوو یا د پاموړ ګرځوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلګې:

تاسو دا کمیس غواړې یا هغه؟

ناټاکلي نومځاینیوي **Indefinitpronomen**.

دې ناټاکلو نومځاینیوو پورې د بېلګې په توګه اړه لرې یوڅه، نه،سړی، یوڅوک، هر موړ. دا کاروو، کله چې موړ یوشی ټولیزکوو

لیکونکی لیکي:

زۀ نومځری مطلق نوم یا اسم نه ګنم او نه ورته کلمه وایم همدارنګه نه یې خپواک ،، نحوي واحد ګنم.

،،.یوازې خپلواک نومځري خپلواک ژبني توګي ګنم بلکي

چې نومځانیوی وي، خو .زه خو باور وکړی، چې په دې پورته غونډالو سم پوه نه شوم بیا هرومرو نوم نه دی او خپلواک نحوي واحد یعني څه؟ خپلواک یو څه ګڼي او بلواک نه هغه چې نومځای نیوی وي، خو بیا نومځاینیوی دی.

خبروه نه اوړدوم، ګومان مې دی، چې نور به داستونځې اوبی شوې وي زه نوره دا.

هرڅه چې غواړی روښانه او ښه وښایی، نو د دباندنیو یادو ژبو څخه ګټه :بیا زما وړاندیز پورته کړی.

زموږ د ژبې پوهنیز توان غورازورېدلی، هیله ده، چې تاسو ځوانان دا د نورو ژبو پهمټو اځنی لار دهتوانمند کړی، چې دا یو.

دا وړاندیز زما د پښتو ډاکترئ او ماستری زده کړو او استادانو ته هم دی، چې د یو څه لیکلو په ځای دې دوي یو څه وژباړي، چې کلهیې خپل ادونه د همغه لیکنو په بنسټ په کې ځای کړي وي.

لیکونکی لیکي:

،،.نشو ګڼلی نو اوس ویلی شو چې نومځری دنوم یوه برخه ده، بلکې نوم یې،،

چې د نوم برخه شوه، خو نوم شو، خو هغه ټولوالی یې له نوم څخه باید کم وي، نو بیا یې ولې نوم نه شي ګڼلی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تيرې د کابل د تيرو برخه ده، خو د کابل تيرې :د برخې په هکله په ډېره، ډېره بخښنه نه دي.

نومځاينيوي د نوم يوه برخه ده، دا روښانه کوي، چې د اصلي برخې په څير د نوم برخه، د برخې په).نور نومونه هم شته، چې هغه نومځري نه دي، خو نومځري نومونه دي (پېژند بايد وپوهيږو، چې څه مانا او بيا يې وکاروو.

:ليکونکی ليکي

نومځری د نوم يوه :داسې تعريفولی شو د بحث پهٔ پای کې پهٔ ټوليزه توګه نومځری،، نه شتون کې د هغهٔ ځينې چارې پر مخ وړي او ځانته جلا دندې برخه ده، چې د نوم پهٔ ،،.لري

:ليکونکی ليکي د سرليک په توګه

،،تعجبي يا د حيرانتيا نومځري،،

.مه شول‌داسې نومځاينيوي خو ماپيدا نه کړل، موخه مې په الماني ده، او په پښتو کې د کو

:ليکونکی ليکي

د حيرانيتا پيغام وړاندې کوي او د پوښتنيز ((څومره)) دلته هم !څومره ښکلی بڼ دی،، .نومځري پرځای ورته د حيرانتيا نوم ورکو

.څومره خواږه دي ! به به

. څومره ښکلې منظره ده !اووو

کې هم تر سترګو (واو نور ...انګليسي، الماني، فرانسوي، ترکي)دا نومځري پهٔ نورو ژبو ،،(...wow،hey، what) :کيږي، لکه

خلک په ځنو پېښو يا خبرو خپل هکپکوالی څرګندوي، خو هغه غږونه بيا د کومو ويونو په ډله کې نه شو راوستلی او نه کوم ويونه دي.

که داسې شي، نو بيا به به به، په په ، پوهو، هاها، يېيېيې او همداسې به يې پسې .ه دې کې د فکر کولو څه او ځنې نور نومونه ورته ټاکل کومه ژبلار نه دهزياتوو، نو پ

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که غواړو، چې پوه شو، چې چیرته، څوک، څه شی، نو بیا د ګرامر په کومه ډله کې راځي؟

.ېدا نومځاینیوي دي او پوښتنومځاینیوي بلل کیږ

زما وړاندیز بیا تکراروم او په دې هیله، چې موږ دې خپلې ژبې ته پخپله څه نه راوړو، دا د دې له پاره موږ باید دپرمختللو ژبو څخه ګټه .کار مو د ناسمونونو سره مخامخ کوي واخلو او د ناپیژندو او یا په پښتو کې پرې نه پوهیدلو ویونو له پاره په پښتو کې انډول پیدا .او یا همغه دباندني وی وکاروو کړو

که زموږ ګرانویونکي غواړې راته ښه برګ شي او یا سره خبرې وکړو، چې یوه ګډه .راته له کرونا څخه هم په امن راووځی.لاس ته راوړنه ولرو، نو برېښنا پته مې دا ده

smakhan1946@gmail.com

.

ډاکټر ماخان میړی شینواری

د تل له پاره، تل، ترتله او تل ترتله

ما څوکاله د مخه د تاند درنې خپرونې کې د یوه ډېردرانه او راته ګران استاد یوه لیکنه ولوستله، چې له تاسو سره یې د شریکولو له پاره له هغې دا لاندې را اخلم او په دوه برخو یې وېشم:

یادونه: پخوا مې په دې یوه اوږده لیکنه کړې وه،خواوس مې دا نوې ولیکله، چې د لیکنې ډول یې هم بدل غوندې دی.

لومړی: د تل له پاره:

،، (د تل لپاره) په ګرامري لحاظ قیدي عبارت دی. دغه قید د پښتو په پخوانو کتابونو کې نه مومو، په غالب ګومان په شلمه پیړۍ کې پښتو ته راغلی دی او د انګلیسي ژبې د FOR EVER ترجمه ښکاري.،،

---- ،،که څوک د متوفي په اړه ولیکي چې : هغه له موږ د تل لپاره لاړ ؛ دلته یې نه (تل) او نه هغه د کلاسیکو اثارو عبارتونه معادل دي. ځینې خلک (د تل په مخه) عبارت استعمالوي چې شاید (د تل لپاره) تر ګردو نږدې معادل وي. موږ ویلای شو چې : هغه له موږ د تل په مخه لاړ.،،

دویم: تل، ترتله اوتل ترتله:

(c) ketabton.com: The Digital Library

،،(تل) ډېره لنډه، يوه سيلابي کلمه ده خو د ابديت لويه معنا پکي نغښتي ده. په همدې وجه ډېر ځله ليکونکي د هغي ترمعنوي اثر لاندې راشي او يو څه نور توري ورسره زيات کړي چي په صورت کي يې هم د محتوا قوت پيدا شي. پخوانو چې (تر تله) جمع کړی او (تر تلو) يې بللی دی، يا يې د (تر تله) په ځای (تل تر تله) راوړی دی، وجه يې همدا د ټينګار غوښتنه ده.،،

ګرانو لوستونکو!

زه په دې ليکني نور څه نه ليکم، خو دې د ،، تل له پاره، تر، ترتله ،، له پاره غواړم يواځې يوڅو غونډالې له تاسوسره شريکې کړم او په تل ترتله لړ تم شم :

له دې د مخه، چې په دې موخه څه ليکو اړيين بولم، چې د سم اند(منطق) څخه روښانه ونه وکړم.

يو: منطق

راځی، چي له هرڅه د مخه لومړی د سم اند يا منطق په بنسټ ،،وينا،، تعريف کړو:

پيژند (دا پيژند د شمير پوهني سم اند څخه دی): وينا د ويونو يا کلمو موخه وره څنګ په څنګ ايښوونه ده، چې يو ،،ريښتيا ارزښت،، رښتيا يا نا رښتيا ولري.

که ووايو، چې:

نن د کابل دښار د هوا حالات.

دا وينا نه ده، ځکه موخه وره نه ده، ځکه چې ،،رښتيا ارزښت،، رښتيا يا نارښتيا نه لري.

که ووايو، چې:

نن کابل کې ورينګي (ورښت.) وريږي.

دا وينا ده، ځکه موخه وره ده او يو رښتيا ارزښت لري، يعني يا به ورينګي وريږي(باران نه وريږي، باران ميبارد)، چې رښتيا ارزښت يې رښتيا دی او يا به ورينګي نه وريږي، چې رښتيا ارزښت يې نارښتيا دی.

پورته جمله ويلای شو:

نن په کابل کې ورينګي ريږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې نن ورينګي وريږي.

ورينګي وريږي نن په کابل کې.

د سم اند له مخې دا ويناوې دي . ويونه موخه ور سره ځاي په ځاى شوي، خو دا چې ژبه يې څه ډول ليکنه غواړي، دا بيا بله خبره ده.

جمله يا بهتره وينا لرو: ،، استبدادي نظام د تل لپاره نسکور شو،،. دا ويناده، ځکه چې ،،رښتيا ارزښت،، رښتيا يا نا رښتيا لري.

دا چې دا ،، استبدادي حکومت،، به بيا راځي او که نه ، د دې سره يې موږ سر او کار نه لرو. دا د يوه کس اند دی او څرګند يې کړ.

دوه: له پخوانيو کتابونو څخه ګڼه اخستنه اړينه ده، خو دې ته بايد ګوته ونيسو، چې موږ له پخوا څخه ډېر څه نه لرو، موږ همدا اوس خپلې ژبې ته وده ورکوو او دا – د لوي څښتن په برکت- په وده کې پوره چټکه ده. زموږ هر شاعر او هر اديب د هغه وخت له اد يبه او شاعره ښه پوهيږي او دا بايد همداسې وي، ځکه چې دا يوه طبيعي پروسه ده.

اوس راځوخپلې اړي ليکنې ته:

لومړي ته:

دوه برخې دي.

١ – د دباندنۍ ژبې اغيز:

دا سمه خبره ده، کيدی شي دا وي، ځکه موږاړيوچې هر څه يا ټولې پوهنې – ژبه هم – د د باندنيو ژبو په مرسته مخ ته بوځو، نو اغيزبه يې هرومرو وي، خو ايا دا اغيزيې د ژبلارو او د موخه ورتيا سره سم دی؟

دې ته بايد تل پوره پام وي.

اوس راځو د ،، تل له پاره،، ته

دې ته بايد پام وکړو، چې دا د FOR EVER انډول دی اوکه نه؟ يعنې موخه وردی، که نه؟

يا زموږژبلار به دا وي، که نه؟
پوښتنه: ټاکسي دې (د) څه وخت (له پاره) راغوښتی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هرڅه دمخه باید دې پوښتنې ته پام وکړو یا پام راوګرځوو، چې زموږ پېښتو همداسې ده او که نه؟
که پوښتنه سمه وي، نولاندې ځوابونه یې هم هرومروسم دي.
-- د سبا له پاره مې په یوولسوبجو تاکسي راغوښتی دی.
-- د ... له پاره مې په یوولسو بجو تاکسي راغوښتی دی.
-- ... ته مې....
-- ... په یوولسو بجو مې تاکسي راغوښتی دی.

د سبا په ځای چې درې ټکي ځای په ځای شوې، هر مهال (د ژبدود اوسم اند سره سم) لیکل کیدی شي.
داسې هم ویلی شي، چې:
-- د تل(د درې ورځو، د یوې اونی، د راتلونکوڅوورځو، د هرې ورځې) له پاره مې په یوولسو بجو تاکسي راغوښتی دی.
دا غونډالې ،،رښتیا ارزښت،، رښتیا یا نارښتیا لرودی شي، خو موږ یې دلته د رښتیا ارزښت سره سر اوکار نه لرو
دویم ته: ، تل، ترتله، تل تر تله

پوښتنه ۱: ته څومره (وخت) دلته پاتیږي؟

زه څلور ورځې(یو کال، تل)دلته پاتی کیږم.

پوښتنه ۲: ته د څه وخته پورې دلته یې؟

زه دلته د څلور ورځو(یوکال، تل) پورې دلته یم.

دلته هم ګوره همغه د ،،تل له پاره،، په څیر څه شته، چې رښتیا ارزښت لري. دا به یا رښتیا وي یا نارښتیا

پوښتنه۳ : ته له څه وخت تر څه وخت دلته یې؟

زه د ۵- م تر ۱۰ – م د حمل دلته یم.

بنسټیزه پوښتنه ۴ :

ایا تل ترتله د ترتله لپاره ټینګار دی؟

بیا لنډ:

څومره وخت ؟ تل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څه وخت له پاره؟ د تل له پاره.

تر څه وخته؟ تر تله.

مور. به دې تل تر تله ته لر. تم شو.

ایا هر څه چې شته وي، هغه پیل اوپای لري؟

و به وایو،چې هو.

هر څه چې پیدا کیږي،هغه پیل اوپای لري.

یو څو بیلګې:

په مړستون کې د مړي په خښځای داسې لیکي: ۶. ۵ .۱۹۷۸ – ۳ . ۸ . ۲۰۱۸

په تورويي لیکو: شپږم د پنځې ۱۹۷۸ تر ۳ د اتمې ۲۰۱۸

دا په دې مانا چې: له .... تر ....

اوس نوپوښتنه دا ده، چې شته وي، خوپيدا نه وي؟

ایا داسې څه شته؟ هو اوهغه زمور. رب دئ.

رب تر تله برقرار دئ اوپیل یې هم له تله برقرار دئ، نو

دلته به هغه د رحمان بابا د شعر د یوه نیمبیتي راوړو،چې دا درانه استاد هم په خپله لیکنه کې راوړې:

،،تل تر تله برقواردئ رب زما،،

دا د رب له پاره داسې لیکو: تل تر تله

دا په دې مانا چې له تل څخه تر تله پورې. یعنې دا لومړی ،، تل،، د ،، ترتله،، له پاره ټینګار نه دئ.

.

.

ډاکتر ماخان میرزی شینواری

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه وکړو؟

له څه وخت را په دې خوا زما څه ليکنې د تاند په درنه خپرونه کې ګرانو لوستونکوته وړاندې شوې، چې په کې زموږ ناسمونونو ته ګوته نيولشوې وه.

کومان مې دی، چې زما يا زموږ ستونځې لا اوږدې دي، چې زما ناسمونونه(؟) هم په کې د څيړنې دي اوله دې امله مرسته.

زما ګوناه: ژبپوه نه يم، په ګرامري لار د پښتو څه نه لرم، زه هم د پښتو کتابونه نه رانيسم، نو که دا زما د ليکنې په هکله څيړنې شوې وي او زه ترې نه يم خبر ملامته يم، بخښنه دې وي، خو بيا هم په يو څه ډېرې ليکنې کيږي اودا هم د ژبې د ودې سره مرسته ده.

راځم خپلې موخې ته:

لومړی:

ما په خپله تيره ليکنه کې، چې د تاند د درنې خپرونې څخه خپرې شوې، دا سې د انګرېزي انډول په پښتو ليکلي وو.

له (د) ... څخه from

د (له)... سره with

يعني د انګرېزي اوستربلونه د پښتو سرکومپوزېشنونه (غيرکې نيووني) دي، خودا لکه تيروتنه وي.

ولې؟

خبره به نه اوږدوم،خپلې موخې ته به راشم:

۱ - د هغه کتاب

۲ - د هغه سره کتاب

۳ - د هغه څخه کتاب.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: دا ،،د،، د هغه اړوند یا د ،، هغه،، سره تړلی دئ او که څنګه؟

په ۱ – کې خودا مورفیم د خاوندتوب دئ، خودا نوبیا په ۲ – او۳ – کې څنګه دئ؟

که هلته ،، د ،، د ،،هغه،، پورې اړوند وي، خوبیا نو،،له...څخه،، او ،، له ...سره،، نه شته دا به بیا یواځې ،،څخه،، او،،سره،، اوستربلونه وي او که ،،د،، د ،،هغه،، اړوند نه وي، نو بیا دا ،، له(د)...څخه(سره)،، غیر کې نیوني یا یا سنترپوزېشنونه دي.

زما په اند د یوې ځیرنې ارزښت به ولري.

دویم:

بله پوښتنه د ،،پر،، ، ،، باندې،، او ،، پر...باندې،، کې ده:

موږ لر:

۱ - پر میز

۲ - میز باندې

۳ – پرمیزباندې

په دې پورته کې نوکوم یو سم دئ؟

او ولې؟

بله پوښتنه په ،، پر،، او،،په ،، کې هم شته، خودا چې د خای اړوند ویونوپوښتنه ده، کاربه پرې نه لرو.

همدا رنګه:

-- ورباندې کیږده (ترې لاندې، ورڅخه لاندې)

-- ورلاندې کیږده(ترې لاندې، ورڅخه لاندې)

داسې نور هم زیات شته، که نوره ځیرنه پرې وشي،هم بده به نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څوک، چې د یو څه سره سر او کار ولري، د هغه څه سره یې مینه هم پیدا کیږي. زه ګوره اوس د زړه له کومې د پښتو زده کوونکی شوم، که ژوند وو، داسې نورڅه به، چې زه یې زده کوم، له تاسو سره ګډوم.

که دا لیکنې بیا د تاد درنې خپرونې خورې کړې، نوزه به یې بیا هم لا ډېر منندوی یم.

که مرسته کوی، نو smakhan1946@gmail.con

د ،،په،، او ،،پر،، کارونه

دا دواړه ویونه ځای اړوندوالي له امله په ځنو ځایونو کې دا ،،په،، د دواړو له پارهکارول کیږي او په ځنو ځایونو ي بیا د په ا پر منځ (دلته د منځ سره په یا پر او همداسې تر نه لیکم، چې تر خو بیخې ناسم راځې) کې توپیر راولې.

اوس هر یو ځانله څېړو:

دا نو که یو څه په یو څه کې دننه وي، نو دلته ،، په ،، کاروو، لکه د سرک په منځکړښه کې بوټې درول شوی.

د مېز په کوټه کی (کوټګی) کې مې کتابچه ایښوولې.

او ،، پر ،، په هغه ځایونو کې کارول کیږي، چې یو څه د یو بل څه د پاسه ایښول شوي وي.

ډاکټر ماخان میړی شینواری

لیونی یم !نه .ناروغ یم

دا په .لیونی یم، چې ټول په پښتو ژبه لیکنه کې په یوه لار ځي او زه یې ورسره نه منم خپله خټه کې لیونتوب دی، خو تاسو راسره مرسته وکړی

رځي او لومړنی لیونی یم، چې داسي لیونی یم، چې دا لاندې ناسمونونو ته مې هم پام را ګ .ناسمونونه سملاسي وینم، دا چې لومړنی او اخرنی به وم، دا نو د راتلونکي خبره ده .خبره په همدې لومړني کې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواک عمومي قوماندان امريکا کې لومړنی تورپوستی د هوايي ،، ،، په خبرونو کې لولم
شو،،.

په دې غونډالي کې دوه ستونځې دي:

دا لومړنی تورپوستی نه دی، چې په دې کار ګومارل کیږي، خو وګورو، چې دا :لومړی
لومړی به ورسره جوړ شي که نه؟

روښانونه يې لاندې راځي.

بيا :لول چې :دويم

،، ومي قوماندان شوامريکا کې لومړنی تورپوستی د هوايي ځواک عم ،،

دا چې دی په امريکا کې لومړنی تورپوستی نه دی.

که په پورته غونډاله کې د لومړني په ځای لومړی ځای په ځای کړو، نو بيابه څنګه وي؟

پوښتنه

دا به نو په څه شي کې لومړی تورپوستی وي، چې دا دنده ورته سپارل کیږي؟

ګورو چې غونډاله موخه وره نه ده،

ستر جنرال چارلس برون لمړنی تورپوستی ،،، ،، :خو بيا پسې بله غونډاله کې لولو
ر.....جنرال دی، چې د امريکا په تاريخ کې

پوهيږو، چې دی لومړنی تورپوستی جنرال نه دی، دده له مخه به هم ډېر وي.

په پورته غونډاله کې که د لومړني په ځای لومړی وليکو، نو دابه سمه شي يعنې

ستر جنرال چارلس برون لمړی تورپوستی جنرال دی، چې د امريکا په تاريخ ،،،
ر.....کې

خبره دلته دا ،،چې،، سموي ..... لومړی تورپوستی جنرال دی، چې ...

اوس نو چارلس برون د امريکا هوايي قواو قوماند دی.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارلس برون لومړنی تورپوستی قوماندان دی، چې دا دنده ..... :کړی شو ولیکو
.. ورسپارل شوې

دی په دې دنده کې اوس لومړنی تورپوستی قوماندان هم دی، ځکه چې له ده څخه د مخه
. دا دنداه بل تورپوستې نه لرله

په دې مانا چې لومړنی او لومړی کټمټ نه خبره په لومړي او لومړني کې ده، دا :یادونه
د بېلګې په توګه په ځغاستسیالس کې یو څوک لومړی کیږي، خو لومړني ته یې باید .دي
که د افغنستان کوم یو ځغاستي دا .پام وي، چې لومړنی دی او له ده د مخه بل څوم وو
زما ناسمون چې) ځغاستسیالي وګټله، نو دابه بیا لومړنی افغان وي، ځکه د ده له مخه
دا لوبه (د مخه دی (څخه) له ده :: داناسم دی او سم یې .همدلته یې سموم ځکه دده له مخه
کچه نه لیکم ناسمه ده او) بل افغان نه ده کټلې، خو د نړی په سویه یا سطحه یا هواره
هوارې ته مه هکپک کېږی، ځکه سطحه او هواره همغه څه دي، خو دا یو یې زموږ د
.به دی لومړی وي او نه لومړنی (بې نابلد او دا بل عربي بلد دیژ

پېټ سړی کور ته نه ځي

ګومان مې دی، چې لږ نابلده به وي، خو په .دسم اند له مخې د وی او ویونو ځای بدلون
:هرډول په یوه لیکنه کې مې ولوستل چې

،، .پېټ سړی کور ته نه ځي،،

،،او سړی کور ته پېټ نه ځي .سړی پېټ کور ته نه ځي

درانه لیکونکي په دې هکله پوره او په زړه پورې لیکنه کړې وه، خو زه همغې لیکنې
باندې خبرې نه کوم، یواځې دې ټکي ته غواړم د ګرانو لوستونکو پام راړوم، چې، دا
ا غونډالې دي یا همغه ویناوې غونډالې یا ویناوې په لومړي لید یو ډول یاني د همغې ماند
لیکوال .،،دي، خو که ورته په ځیر شو دا دریواړه غونډالې سره بیلې بیلې ښکاري
.موضوع ښه څیړلې

ما هم وغوښتل چې په دې هکله دا یوه لیکنه د ګرانو لوستونکو سره د سماند په
لونه بنسټ ګډه لوست ته وړاندې کړم، چې داسې لیکنې نو نور څه د لیکنې ډو
لري ، ولې دا سره ورته یا همغه غونډالې دي او یا هم سره ورته نه یا د همغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې ځرنګوالی به لږ پوره وڅیړو او وبه ګورو، .ترې پوهیدنې غونډالې نه دي چې ستونځې نو په څه کې دي.

مخه چې په دې هکله خبرې کوم، لنډ د سم اند له مخې له دې د

د وینا پېژند راوړو او :لومړی

د یوې وینا د لیکنې ډولونه د ویونو د ځای بدلیدنې له مخې غواړو وپیژنو، چې -دویم ځومره دا ویونه په غونډاله کې سره ځای بیلیدلی شي، د همغې ترې پوهېدنې سره.

وخه وره څنګ په څنګ ایښوونه ده، چې یو رښتیاارزښت رښتیاوینا د ویونو م -لومړي ته

یا نارښتیا ولري، دا په دې مانا چې دا وینا به رښتیا یا نارښتیا وي.

یوه غونډاله یا ښه یې یوه وینا د څو ویونو څخه جوړه وي، نو د دې غونډالې -دویم ته برابر دی د فاکولتیت سره (تعداد) ډولونه د ویونو ځاییدلیدنې له مخې د ویونو د ګڼون.

له دې د مخه د ا یادونه اړیینه بولم، چې دا وینا د سم اند له مخې ده، دا چې زموږ د ادیبانو د اند سره به وي او که نه یا به دا ویناوې ښکلې او که څنګه وي، ایا دا د پښتو ژبلار سره ه مې یوائې او یوائې د سرلګوي او که نه، زه یې له دې سره سراو کار نه لرم، موخ ویونو موخه ور یوځای ایښوونه ده او بس..

دا نو څه مانا؟

که پنځه ګڼونه ولرو، نو د دې فاکولتېت برابره ده له

Fakultät

5!=1.2.3.4.5= 120

دا په دې مانا چې د پنځه ویونو څخه یوه وینا په یوسل او شل ډوله د ویونو ځاي .سره دا را سره ومنی یا یې و ازمایې او زموږ بیلګه کې به یې د .یريېدلون له مخې لیکل ک وینا څخه، چې له درې او څلورو ویونو څخه جوړه ده روښانه کړو.

راځئ، چې پیل وکړو او دا وینا وې داسې ولیکو:

سړی کورته لاړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا له درې ويونو جوړه .پورته وينا کې ويونه ،،سړی،، ، ،،کورته،، او ،،لاړ،، دي په ګران لوستونکي دا پخپله ليکلی شي، چې ځان باوري کړي .وينا په شپږ ډوله ليکلی شو

اوس راځو خپلې ليکنې ته او همدا ويونه کاروو:

.سړی کورته لاړ

.لاړ سړی کورته

.کورته سړی لاړ

د له مخې همغه موخه لرونکې وينا ده، چې يواځې د ويونو ځای په کې بدل دی، دا د سم اند چې د نورو درېواره ليکلو څخه يې تيرېږم، ګران لوستونکي دې ځان پرې باوري کړي.

که وليکو چې:

لاړ سړی پېټ کور ته لاړ، سړی کورته پېټ لاړ او سړی کورته .پېټ سړی کور ته لاړ پېټ، نو دا به سره همغه موخه ورې غونډالې يا وينا وې وي او که نه؟

خبره را لنډوم:

پټسړی همداسې پټکور ، دا په دې ترې پوهيدنه چې :په پورته هره وينا کې که وليکو .سړی پېټ دئ او کور هم پټ دی، يواځې پېټ لاړ، چې موخه ترې داسړی په پټه لاړ

اوس نو وينا لرو:

(دا خوي دئ او ګومان مې دی، ګډ به ليکل کيږي، لکه سپينغر، او نور)پټسړی -يو دا وينا له درې ويونو، پټسړی، کور ته او لاړ جوړه ده نو له دې امله په شپږ .کورته لاړ ډوله ليکل کيږي:

.کور ته لاړ، کورته پټسړی لاړ او لاړ کورته ټتسړی سړیپېټ

سړی .بدلون له مخې په شپږ ډوله ليکل کيږي دا هم د ويځای .سړی پټکور ته لاړ –دوه .پټکورته سړی لار او پټکور ته لاړ سړی .پټکور ته لاړ

په دې وينا کې ګورو، چې سړی ګوندې کورته په .سړی کورته پېټ لاړ :که ولرو -دريمه دا وينا بيا له څلورو ويونو پېټ، سړی، کورته او لاړ جوړه ده، چې له دې امله يې .پټه ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنه هم د ځای بدلون له مخې په دولس ډوله ده، دلته دې پام وي، چې دا پېټ دې د په پټه لاړ (یعني په پټه)په ځای وي لکه چې لیکلي مو وو، پېټ لاړ.

دلته لیکلی شو:

سړی کور ته پېټ لاړ.

. ه لاړسړی پېټ کور ت

پېټ سړی کورته لاړ.

سړی کورته لاړ پېټ.

د دې نور اته ډولونه د ویونو ځای بدلون سره نه لیکم، خو دا دې په ګوته وي، چې په پورته کې دا ،، پېټ،، د

سړي او همداسې د کور سره نه دی تړلی یانې داسړی پېټ نه دی دا په دې مانا، چې دا پټسړی نه دی.

پرونې منلو خېړوونکو او ډېرو ګرانو لوستونکو څخه زیاته بخښنه زه د تاند د درنې ځ غواړم، چې یوه تیروتنه راڅخه شوې، چې باید نه وی شوې، چې شپې خوب کې ورته هغه وینا چې له څلورو ویونو جوړه وي، لیکنډولونه یې :هغه دا چې .یامو، خو ناوخته وو ځکه چې .سډ ویونو د بدلون له امله څلرویشت دي، نه دولځ

$4! = 1.2.3.4 = 24$

بیا هم بخښنه راته وکړئ.

ډاکتر ماخان میړی شینواری

د پښتو سره دنوروژبو زده-کوونکوستونځې:

ګرانو لوستونکو!

که ما دا لیکنه یو ساعت د مخه سرته رسولې وی، بل ډول به وی، خوداسې بیا د خوب ته تګ وروسته یا بیا خوب ته د تګ وخت کې ورته هکپک هم شوم او د لیکنې بنې یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندیونې هم بنه بدله کړه. زه دې کار ته لږ هکپک هم شوم، چې پښتوربتیا په څنو برخو کې د نوروژبو سره پوره توپیرلري او غزېدلي ده، چې له دې امله د نوروژبو ویونکو له پاره یې زده-کړه لږستونځمنه ده.

زما دې خوب ته تګ کې فکر شو، چې زموږد پښتو غونډالو د کړنو د ډول سره څنګه نومځاینیوي بدلیږي؟

دا اوس لږروښانه کوو:

دلته به له سره داسې یوڅه هم راوړو، چې زموږد نورو ژبو یاپه ځانګړې توګه درې ژبې افغانان ولې اوڅنګه له پښتو سره ستونځې لري اودا څنګه روښانه کولی شو، چې دا ستونځې اوبی کړو؟

زما دې ته پخوا فکرنه وو، ما غوښتل، چې په نومځاینیوو څه ولیکم، نو دې ته مې راپام شو.

په نورو ژبو یا لږترلږه په درې اوالماني کې د کړوني له پاره په رول کې د راتلونکي-، تلوني- لنډ – او اوږد تیر وخت له پاره بدلونه راځي، خوپه پښتوکې دابل ډول دی، چې دلته لږرنا په اچوو.

درې بیلګې به راوړو، بیا به خبرې پرې وکړ.

لومړۍ بیلګه: تلل

زه ځم.

زه به لاړ شم

زه لاړم.

زه تللم

زه تللی وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې بیلګه کړنه وخت-اړوند بدلیږي او کړونی نه بدلیږي.

د دا ډول کړنو ډولونه او کومولی باید وځیرل شي اوروښانه شي، چې کوم او څنګه بدلیږي (ګردانیږي).

پوښتنه: په تلنه اوتک کې به څه توپیروي؟

دویمه بیلګه: لیدل، کتل، که دا سره په ګډه بڼه بدل کړو.

زه ګورم.......... زه وینم

زه به وګورم.... زه به ووینم

ما کتل .... ما لیدل

ما وکتل........ما ولیدل

ما کتلي وو.... ما لیدلي وو

دا بڼی او کین د دویمي لیکي وروسته سره بدلیدلی هم شي.

په پورته کړنو ،، لیدل،، او هم ،،کتل،، کې ګورو، چې دا د نورو کړنو غوندې بلدې ګرامري لارې نه لري، چې له لیدل څخه ګورم او کتل راځي. موږباید نورداسي بیلارې کړنو ویونه هم پیدا کړو او هغه ځانګړي وځیرو.

پوښتنه: داسي ویونه په نوروژبوکي هم شته، خوهلته یې موخه سره بیلیدلی شي. پوښتنه دا ده، چې ایا ،، لیدل،، او ،،کتل،، همغه څه یا کتمت دي اوکه څه توپیر سره لري؟

د دې روښانه-ونه راته لږ اړیینه بریښي او بیا دا لټول یا پلټل سره څومره نږدېدي؟

دریمه بیلګه: غونډالي د کړنې، کړوني او (پرې) په کړوني سره.

 بخښنه دې وي، چې د وهلوبیلګه راوړم، دا وهل موږه ذهن کې داسي کلک ناست دی، دا وهل او ...، خو اوس مې لیکلي اوبیایې سمون راته لږ ستونځمن بریښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم الف- د لومړي کس له پاره:

۱ - زه تا وهم Ich schlage dich

۲ - زه به تا ووهم،خو , Ich werde dich schlagen

۳ - ما ته ووهلې Ich habe dich geschlagen

۴ – ما ته وهلې Ich schlagte dich

۴ – ما ته وهلی وې Ich hatte dich geschlagen

د پورته او لاندې دري تاسووليکي، د وړانديزونو سره

دريم ب – ددويم کس له پاره
ته ما وهې.

ته به ما ووهې.

تا زه وهلم.

تا زه ووهلم.

تا زه وهلی وم.

دلته نو کومه ژبلارده، چې لومړي کې يوائې کړنه بدليږي او نومځاينيوی نه بدليږي اوپه دې نوروکې بيا وخت-اړوند نومځاينيوي او کړنه دواړه بدليږي؟ خبره څه کې يا چيرته ده؟

دا د نومځاينيووبدليدنې له پاره هم کړنه ونده لري يا د کړنې په غاړه دی.

موږ دا بدلون د دې ډول کړنو په بنسټ کوو:

لومړی: کړنې، چې هغه يوڅه ته اړنه وي، دا په دې مانا، چې دا کړنې پرې کيږي، که ووايو، چې خپلواکي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم: هغه کړنې دي، چې هغه یوبل څه ته یا د یوبل څه له امله دي.

لومړي ته: د دې کړنوبیلګې دي. تلل، بیدېدل، پاڅیدل. دلته یواځې کړونی دئ اود هغه کړنه.

دویم ته: د دې کړنو بیلګې دي: لیدل،وهل، اورېدل. دلته کړنی دي او د کړنو سره مل یو بل څه ونډه لري، که یاد یې شوی وي یا نه، په دې مانا، چې یوڅه به ګورې، یوڅه به اورې، یوڅه به وهې، که یو په -کړونی وي اوکه نه.

د هرې بلې ژبې کسان، چې پښتوزده-کوي،ستونځې یې په څه کې دي؟

دا خبره مو پورته ځواب کړه، چې په پښتو کې ګړن-اړوند نومځاینیوي هم بدلیږي.

په پورته کې ګورو، چې د پښتو د نومځای نیوي کاروني سره پوره توپیر لري.

داسې لږ څه ګډې وډې به راشي:

ګورو چې د الماني نومځاینیوو کې بدلون نه دئ راغلی یا نه رځي، خو په پښتو کې

ګورو، چې په راتلونکې او تلن وخت کې د کړوني اوپرېکړوني رول د لنډ - - اواوږد تیر وخت سره توپیر لري اوپه نوروژبو یا لږتر لږه الماني اودري کې داسې نه ده.

دا هم باید په ګوته شي، چې د کومو کړنوله پاره.

د هرڅه د مخه باید په یاد ولرو، چې هرد بلې ژبې زده-کوونکی(ردکوونی) خپله لومړئ ژبه په دویمه ژبه ژباړي. هغه غونډالي، چې دوی په دویمه ژبه وایي، د هغې له پاره دا غونډاله په خپله ژبه لږترلږه په فکر کې وایي اوبیا یې په دویمه ژبه اړوي. دا کار تر هغه وخته کیږي، چې دویمه ژبه هم ښه زده شي اوپه ژبلار یې هم ښه وپوهیږي یا د غونډالو جوړولو په لار.

تل په فکرپسې فکر راځي: کړل کیدل دي او که کیدل؟؟؟ یوه کړنه ده، چې کړونی یې نا څرګند دئ او په یو چا څه کیږي. ایا دا په-کړونی دئ اوکه څنګه؟ ووهلم؟ دلته زه وهلکیږم دلته وهل کیدل اووهل، دا هم بیا بله لار ده، چې یوه څه کیږي او یو څه کیدل کیږي، دې ته هم باید په کړنو کې پام وشي........

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه لیدل کیږم. ته لیدل کیږي. زه لیدل شوی یم. دلته بیا ټاکلی کړونی نه شته.

یادونه: دا ما ته نه دهروښانه چې زه دلته په کړونی دئ اوکنه.

نوایا دې ته اړیو،چې په پښتوکې د لیدلو او کړلوتوپیر هموکړو،که څنګه؟

ایا دا کړنه او کیدنه په نوروژبو او پښتو کې څنګه دي؟

په الماني او همداسې په فارسي کې دوي باید داسې ووایي. دوي فکرکوي، چې ګوندې په ټولوغونډالډولونو کې د کړوني له پاره د درې ،، ما،، له پاره زه راځي، خو داسې،

۳ –م یو : زه تاته وهم

۴ – م یو : زه تاته وهلی یم

دا ځکه چې دوي دا څه له خپلې ژبې پښتوته را اړوي.

د پښتو پوهانودنده: دوي باید دا روښانه کړی شي او لارې چارې یې سمې روښانه کړی شي. دې تغیرته باید دوي له پیله پام وکړي او دا د پښتو زده کوونکو ته له ښوونځي روښانه کړي.

ګران لوستونکي به راته دا بخښنه کوي، چې زه ددې لیکلو څه یادونه کوم. دا به یا د مخه روښانه او لیکل شویوي او که نه، نو ما لږ ترلږه دا لاروړته پرنیسته.

دا هره موضوع د یوه پوهنیز کار لیکنه ده، چې پوره روښانتیا ته اړتیا لري او دا هم ښه روښانه شي، چې دا د بلې ژبې کسان دا څنګه اسانه او ښه زده-کولی شي.

یادونه: دا بدلونونه باید دښوونځي نصاب کې راشي او د نورو ژبورده-کوونکوله پاره باید له پیله دا بدلونونه په ګوته شي، چې هغو همغه له پیلهورته پام اوبلد شي، خو:

دا باید له پیله ټول وخیرل شي او ژبلارې ته د ژبلارې له یوې لارې برابرشي، چې د خپلې پوهې برسیره، نورهم ښه پرې وپوهول شي.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه شی دئ؟ (،،جوړښت، بڼه ،،) یو مورفیم

څه شی دئ؟ سیلاب یا سیلبې چې ،د دې له پاره باید وپوهیږو

سیلبې :پیژندSil•be
د ویونو د غږ دې په دننه کې د یوه یا ډېرو غږونوجوړشوی کوچنی یوون دئ یا يې د یوه و
.یوون ته سیلبې وايي کوچني
دا له دې امله، چې موږ دا له درې را اخستی .زموږپه ادبیاتوکې ورته سیلاب وايي :یادونه
.اوپه درې ژبه کې سیلبې نه شي ویل کیدی

؟مورفیم څه شی دئ :پیژند
ټولګي دي، چې دوي یو یعنې یو سیلبې تورو کوچني یا (غږونو)اوازونو مورفیمونه د
.خپله مانا یا غوره والی ولري
دا د بیلګې په توګه په ،، لویوالي ،، ، ،،لویان،، کې .لوي ،، وی یو مورفیم دئ ،، :بیلګه
.کارولکیږي
داسې دئ، لکه دا وی، په کوم دا په دې مانا، چې یو شی .والی،، هم یومورفیم دئ - ،،
دا د بیلګې په توګه په ،، لویوالي،، ، ،،ښکلیوالي،، ، ،، لټوالي،، .پورې چې دی ترلکیږي
.کې کارولکیږي
څنګ کې کارول کیږي، چې وښايي، چې (؟په) دا د نورو.ان،، یو مورفیم دئ–همداسې ،،
.،،چرګان،، ، ،،یو څه زیات په بر کې نیسي، د بیلګې په توګه ،،لویان
زیات ویونه له ډېرو مورفیمونو جوړ دي، که سړی مورفیمونه وپیژني، نو سړی کړی
.شي د وی په مانا ساده وپوهیږي
ژوند،، له ،، .مورفیمونه اوژبسیلبې زیات وخت همغه یا یو شی دي، مګرتل نه
-م،، کول،، او-مګر سړی وايي،، ژوند .ژوندکولو،، ، او ،، مګر،، هم مورفیمونه دي،،
.،،ګر
یا
مورفیم
دئ، کوم چې په بیلابیلو ژبنیز یا غږیووالی یا غږیوون -مورفیم خورا کوچنی اواز
.اړوندوالي سره همغه مانا لري
د (فقط)سړی د خپلواک او تړلي یا بلواک مورفیمونوپه منځ کې توپیروي، چې دا یواځې
.ویونوپه دننه کې رامنځ ته کیږي
بیلابیل ۱۶ ،وکړو، نو په هغې کې دربزره لیکسیکي مورفیمونه که الماني ژبې ته پام
.ویجوړونکي مورفیمونه شته۱۰۰ګرامري مورفیمونه او
: نااړوند یا خپلواک مورفیمونه
میز، ټوکه، سر :لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه : ترلي یا بلواک مورفیمونه
□کوچنیونه یا کوچنیکونه + بنسټ ، ګی -کب
□زیاتوالیپای + لویان، بنسټ
ډېرې لیکنې پرې شوي اوهر چا د خپلې خوښې سره ،وریګ که تاسوپه نورو ژبو کې دا همغه ده –چې خورا واړه ژبیونونه دی –پیژندونه ورکړي، خوموخه.
پښتو ،، له - "morphe" له یوناني ، "morphème"مورفیم،، له فرانسوي راځي،، ،،جوړښت، بڼه
یو وی کیدی شي ټوټه کیدونکی وي او له دې امله د ډېرو مورفیمونو جوړوي، خو یو نه ټوټه کیدونکی وی سملاسي یواځې یو مورفیم انځوروي.

وی:
د یوه غږ یا سېلبې سره .دی (یووالی یا یا ناسم یې واحد)یو وی یو خپلواک ژبنی یوون یو .تي ژبه کې پرته له غږ یا سېلبې یوه خپلواکه مانا هم لريپه مخامخوالي دا په پیداښت دا موضوع ډېره اوږده .ټولیز باوري پېژند د دې له پاره نه شته او ستونځمن هم دی ځېړل شوې، ما یې یواځې هغه لنډ پېژند له تاسو سره بیا ګډ کړ.

نیو د پرمختتلو ژبو په بیا د غږونو ډولونه او نورې ځانګړتیاوي هم شته، چې هغه په دباند ادبیاتو کې هرو مرو شته او په ښه توګه.

ډاکتر ماخان میرزی شینواری

کابل د ۲۰۱۹ ز ک د جون ۲۰-م

ګڼونه په ګڼونو او په تورو لیکل.

داسې یوه لنډه ننوتنه.

ما دا اوس هم پرته له سلنې، چې ناسمه ده، د لیکوالانو زیاتو لیکنو کې د ګڼونو لیکلو سره یو ډول نه یو ډول ستونځې ولیدلې، چې له امله یې غواړم د یوه مسلکي په څېر دا روښانه کړم.

ې د ګڼونو که رښتیا درته ووایم، زه پهدې درجو او طبقو نه پوهیږم، خو موږ، چ :یادونه ځومره والی غواړو راته څرګند کړو، نو د هغې کورونو ره سر او کارلرو، چې دا یویز، لسیز، سلیز ، زریز او اداسې نور دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ په شميرپوهنه کې د دوه ډوله شمېرنيزو کارونو سره سر او کار لرو. ګڼل او شميرل.

يادونه: موږ د ګڼلو کارونه له پام غورځولې او دې ګڼلو ته شميرل وايو، چې دا به په همدې ليکنه روښانه کوو.

پيل:

۱ – ګڼل: د ګڼلو د وي سره موږ له همغه کلې بلد يو، وايو چې دا خلک و ګڼه چې څو دي يا

دا پيسې وګڼه!

د ګڼلو سره موږ دوه څه روښانه کوو:

الف: د يوې لويې څومره – يا څومبالی

د ګڼلو دنده: .... څو منه، ـمتره، ـساعته

لومړی: د څه ټاکلو غوښتونو شيانو د څووالي، څوومبالي او څومره والي ټاکل دي

دا په څه کيږي. په دې کې شيان ګڼل کيږي او دا په ګڼونو کيږي.

پېژند: هغه څه چې د يوې لويې څومرهوالی يا څومبالی په ټاکو ګڼونه دي. دا په ټولو ژبو کې همداسې ده.

ګڼونه (پيداښتي -):۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ....۱۰۰ ...

لوستل: يو، دوه(دوې)، درې، څلور، پنځه، ....

لومړی الف: لکه په يوه لوښي کې د منو ګڼل (شميرل نه ليکو، وروسته يې روښانه کوو)، چې څو منې دي.لومړی ب: د شيانو څوومبالی: لکه په يوه ليکه کې ولاړ کسانو يو ځانګړی سړی د بېلګې په توګه سپين څوم سړی دی، چې له ګڼلو وروسته روښانيږي، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بېلګې په توګه سلم سړی دي يا سلم ځای لري يعني سلم دی (هيله ده، چې د سلم په ځای د سلن ناسمون به مو اوس سم کړی وي).

په ترتيب داسې ليکو:

۱ – م، ۲ – م، ۳ – م ، ۴ – م، ۵ – م ، ....، ۱۰۰ – م (نه ۱۰۰ - ن)

يوم(لومړی) ، دوهم (دويم)، دريم، څلورم،پنځم، ....، سلم(نه سلن)

يادونه: په پورته کې که دوه وي، نودوهم اوکه دوې وي،نودويم دی. دريم سم دی. زموږ ځنې ليکوالان يې په دوه اوځنې يې ان په درې بيګانو ليکي،چې ناسم دی.

ګڼل. د يو څه څووالي اوڅومره والي له پاره هغه څه ګڼو، چې کړنه يې ګڼل دي او هغه څه چې پرې ګڼو يې هغه ګڼونه (يو يې ګڼ) بلل کيږي.

شمیرل:

ګڼونه چې د کړنو يا د نښلوننخښو له لارې سره ونښلي يا وتړلشي، لکه زياتون(جمع)، کمون، ځل اونور، دې ته شميرل ويل کيږي.

موږ د ګڼونويا عددونود ليکلو له پاره کورونه (کوټه ګی يا ځايونه) لرو، چې هغه څنګه لولو بيايې همهغسې ليکنه هم ده.

دا چې يو ګڼ څومرهلوي دی يا څو دی، څنګه ځان ته روښانه کوو؟

موږ د ګڼونو له پاره (ارزښت) کورونه يا ځايونه لرو، چې لومړی کور يا ځای کې له صفر تر نهه وليکل کيږي او له دې امله دا ځای يويز بلل کيږي. دويم (ځای ارزښت) کور يا ځای لسيز بلل کيږي، چې په هغه کې، که نور ګڼونه پسې را نه شي يا بل ځای ونه لري، نو ۱ څخه تر نهه(۱ – ۹) په کې ليکل کيږي او لس، شل، ...،نوي ځايارزښت لري، نوله دې امله د ځای ارزښت له مخې دا داسې ګڼو:

يويز، لسيز، سليز، زريز او ... کورونه لرو چې ارزښتځايونه هم ورته ويلی شو

بيلګه: ۶۱۸ دا شپږ سوه اتلس لولو، چې همدا يې ليکنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته کې د سليز کور کې شپږ،د لسيز کور کې يو او د يويز کور کې اته دي.

مات يا کسر:

که ولرو: ۸/۳ لولو:درې پر(په) اته، يعني له اتوبرخوڅخه درې برخې يا د يوه يوون يا يووالي (واحد نهليکو، ځکه چې ناسم دئ) څخه چې په اته برخو ټوټه شي، درې برخې واخلو. دا داسې لولو: درې پر اته،چې همدا يې ليکنه يا ليکښه هم ده.

که د چا پيسې زياتيږي، نووايي، چې پيسې مې دوه برابر يا يونيم برابره يا درې برابره شوې. دا چې څوک يې ناسم وايي، د هغې ناسم ويلو يا بللو له پاره، نو موږپه ژبه کې کومه لار نه لرو او نه برابروو.

لسميز يا عشاريه: که ولرو: ۳.۰۸۲ (۳،۰۸۲) نو دا داسې لولو: درې لسميز (عشاريه) صفر، اته دوه او همدا يې ليکنه هم ده.

دلته ګورو، چې په لسميز ځای کې صفر، پهسلميز ځای کې اته او په زرميز ځای کې دوه دي.

بيا: دلته له کيڼ و ښي لور ته کميږي، چې لومړی ځا ځای يې لسميز دا پهدې مانا، چې له يوه يا ښهښنه يې يو يووالس په لسو برخو ټوټه کيږي او که هغې څخه بيا څه اخستل کيږي.

موږ په تورو د ګڼونو د ليکلوسره ستونځې نه شو لرلی، دا يوه پيداښتي پروسه ده اودا زموږ په ژبه کې هم لرو.

که ولرو: ۶۳۵.۸۰۴ نو دا په سليز کورکې شپږ، په لسيزکور کې درې په يويز کور کې پنځه لري او په لسميز کور اته په سلميز کور کې صفر اوپه زرميزکورکې څلورلري اوداسې يې په تورو ليکو: شپږسوه پنځه دېرش لسميز اته، صفر، څلور. ګورو چې په کوم ځای کې په تورود ليکلو سره ستونځې نه لرو.

په سلنه مې يوه ليکنه کړې، چې ناسمه ده او سمه يې سلمه ده.

لنډ بيا د پام وړ: موږ هر ګڼ بې له کوموستونځو په تورو يا د .

توروسره ليکلی شو. څنګه چې يو ګڼ دی، نو همهغسې يې ليکو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران لیکونکي دې پوره پام وکړي، چې د پیداښت سره په خپلو لیکنو کې ځان د مخامخوالي سره مخامخ نه کړي. زه دلته درې ګڼونه په ګوته کوم، چې له پیداښته څنګه دي، نو ولې یې بیا بدلوو؟ موږ ل دي امله دژبې سره بوخت نه یو، چې یو څه نویوالی مو راوستی وي. ژبه هغ په خپل پیداښتي جوړښت کې نویوالي ته اړتیا نه لري او هغه څه چې د نویوالي اړتیا لري، هغه بیا پیداښتي د ګڼونو اړوند څه نه دي، هغه بیا چې نوي څه ګڼونو کې راځي هغه دی او باید سره بدل وي.

بیا: دریم په دوه یا درې یې ګانو یعنې دریيم او یا دریيیم، لیکل همداسې ناسم دي، لکه چې د سلم له پاره د سلن لیکل.

ستونځې لرو او دا هره ژبه، خو د هغو ستونځو سره موږ له پیداښته بلد یو او دا بیا بلدې ستونځې دي او وي به او موږ به همداسې ورسره بلد پاتې شو.

،.دا پورته لیکنه مې دې لادې لیکلي خوندیونې په هکله لیکلې دئ

،، په متن کې شمېرې څنګه ولیکو؟/ پوهنمل اسدالله وحیدي،،

ډاکتر ماخان میرې شینواری

نه دئ، نه کوم، له خوا اوکه ندئ،نکوم... څنګه لیکو؟

انجنیر صیب ستانه میر زهیر شینوری چې په م ک کې هم خورا هڅاند دئ او زیات وخت پوښتنې رامنځ ته کوي، چې سرې یې و ځوابونو یا نوره هم ښه څېړنو ته را هڅوي.

پوښتنه نږدې داسې وه، چې: له خوا، نه دئ، نه کوم، سره بیل بیل او که ګډ لیکل کیږي.

زه نه پوهیږم، چې په داسې موضواتو به خبرې شوې وي اوکه نه، خوپه هرصورت، دا د ټولوکاردئ اوزه دا خپل اند له تاسوسره شریکوم.

راځئ چې دا موضوع داسې ساده ونه نیسو او لږ یې سره وشاربو. وایي، چې له خبرو خبرې راوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم دې پوښتنې دې ته راوهڅولم، چې فکر په وکړم.

له دې د مخه (ما ليکلي وو: د دې له مخه، خوزر مې ورته پام شو، چې دا ناسم دئ، نو سم يې له دې(څخه) د مخه دئ) چې د خپلې ليکنې موخې ته راځم، يو دوه وړانديزونه:

۱ ـ کله چې موږ د داسې پوښتنو سره مخامخ کيږو او څه په ليکو، نو په هغه بايد وپوهيږو.

۲ – داسې دلايل نه راوړو، چې ګوندې هغه يې ليکي اوکوم ليکوال يا پوه يې داسې ليکي يا هغسې، بې د هغه له دليله، چې د موضوع د سمون له پاره يې راوړی وي، يعنې ولې ګډ يا ولې بيل. دا څرنګه ليکل يې هرومرو يو ژبنيز لامل يا ژبنيزه لار بايد ولري، چې د هغې په بنسټ موږ اړ يو، چې هغه راوسپړو.

اوس خپلې موخې ته راځو:

بايد و پوهيږو، چې دا څه شی دئ او موږ يې د ځواب يا څېړنې په هکله څنګه مخ ته ځو؟

موږدا موضوع په دوه برخووېشو:

لومړی: نه دئ (ندئ)، نه کوم(نکوم)

دويم: دا له خوا او که لخوا دئ.

لومړي ته:

موږ د لته اړ يوچې دې لومړي ته دوه برخې ورکړو يا په دوه برخو و وېشو:

لومړی الف: نه والی، چې په نه سره ښوول – يا ليکل کيږي

لومړی ب : مخامخوالی يا که غواړئ تضاد، چې به نا سره ليکل کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي الف ته: ،، نه ،، د يوڅه يا يو وی نه والی ښايي لکه: ځم، نه ځم، دا هغه سړی دی، --- نه دی، هغه غلا کوي، --- نه کوي، زه هم غلا نه کوم.

دويم ب ته: موږ په ډېرو ويونو او په ځانګړي توګه خويونو مخامخويونه په نا سره ليکو او دا نا د هغه څه سره يوځای ليکل کيږي، لکه: هغه وي سره په نوکانو کې يې هغه مخامخ وی ليکو، لکه: سم (ناسم)، روغ (ناروغ) جوړه (ناجوړه) [جوړه اوناجوړه ته: هغه ګڼونه، چې په دوه پوره وېشل کيږي،جوړه ګڼونه دي او هغه،، چې پاتې يې ۱ راځي، هغه ناجوړه ګڼونه دي] جوړه ګڼونه لکه: ۴ ، ۱۲ ، ۱۸، ۵۰ اونور او ناجوړه ګڼوندې، لکه: ۱۱ ، ۱۵ ، ۲۱، ۱۲۳ او نور. نورې بيلګې:ارام(ناارام)، رښتيا(نارښتيا).

يادونه: دې ته بايد په ګډه فکروکړو، چې نارښتيا اودروغ سره توپير لري اوکه نه؟

څوک چې نارښتيا وايي ايا هغه هرو مرو دروغ دي؟

بله پوښتنه:

ايا نه روغ اوناروغ يوڅه دي؟

داسې هم لرو: دا نه سړی دی او دا سړی نه دی، چې ترې پوهيدنه يې سره ډېر توپير لري.

دويم ته:

راځئ چې وګورو، چې ،،له خوا،، څنګه په خبرو کې کارول کيږي. زما، ستا (په دې کې هم د خبرو څهشته، چې زما، ستا او که دما او دتا) دی.،د هغه، ... يا د يو څه له خوا يو څه کيږي يا يوڅه سرته رسيږي. که زير شو، نو د لته د يوڅه څخه يوڅه بيليږي، چې دلته خوا ده، يعني د يو څه يا يو چا له خوا.

دا ،، خوا،، ادورب دی يعني يو څه يا يوشي څرګند يا ذهني ښايي يا په ګوته کوي. که ،، له،، ورسره مل شي، نوداسې د ويونوپرلپسې ترې لاس ته راځي، لکه د دولت له خوا...

که زما (دما) له خوا يا د دولت له خوا يا د بل څه له خوا وويل شي، نودا وينا نه ده اوڅه نه په ګوته کوي، خو که ووايو چې:

زما له خوا داسې وويل شو او يا د دولت له خوا داسې قوانين ايښول يا ليکل شوي، نو دلته يوه وينا بشپړه شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته د وینا څڅه هم روښانه ده،چې دا ،،له(څخه) دئ اودا یواړیکوی یا په دې حالت کې ،،څیرکومپوزېشن،، دئ. د اړیکوي له پاره په تاند کې زما لیکنه شته،هغه کتل کیدی شي. دا نوپه ختّه داسې دي.

غونډالي داسي جوړيږي: زما له خوا څخه تا ته کتاب درکړل شو. د دولت له خوا څخه لارې جوړيږي.

ما د ،، له... څخه،، له پاره هم یوه لیکنه کړې اوهغه په تاند کې خپره شوې.

دې ته باید زړه تنګ نه کړو، چې ګوندې دا موضوع څومره وزېده.

هیله ده، چې په داسې څه به ګران لوستونکې هم خپل اند روښانه اوروښانه دلایل راوړي. ژبه همداسې پوره کېږي او همداسې وده کوي.

هِه لیکنې چې زما په لیکنو شوي:
د ښاغلي کریمزي صیب لیکنې ته

دا چې زما د .خوښ یم تاسو سره په دې هکله خبرې کوم باور وکړه !منلی کریمزی صیب لیکنو سره هم انده نه یې او په دې هکله دې ګوتڅنډنه هرڅومره تیزه وي او په پوهنیزه زه پوهیږم، چې زما .ډول یې ردونه که تونده وي هم زه به هیڅ وخت زړه بدی نه شم نو که څوک راته هر .لانو مخامخ دي‌ډ ټولو پښتنو لیکوا -دا باید په خواشینی ووایم- لیکنې اوبلن، چې وایو، نو :لنډ .څومره برګ شي حق ورکوم، خو هر څه به په دلیل ردوو او منو غوره یې هر څه .اوبه نه دي، دویم شیدې یا شودې او شړومبې نه اوبلنیږی یا شودلنیږي دا د .لنه دهواوره، چې لا اوبه نه دي او نرمه شي هغه اوبډ .چې بهیږي بهیدونکي دي واورې یو حالت دی، چې د اوبو په لور روان دئ یانې واورې وېلې کیږي، چې ویلط یا اوره د یخ په څېړ زر و .بیا واره نرمیږي او بیا اوبه کیږي یانې .ولې شوې، نو اوبه شي بله .هر څه چې بهیږي بهیدونکي دي او هر څه ته مې دلیل راوړی :بیا .نه اوبه کیږي داده، چې ته نه شي ویلی، چې په پیداېښتې ژبه کې دا له دې یا هغې ژبې غوره خبره بل موږ هم وایو، چې .په هره ژبه کې همهغسې انډول شته .رانیول شوی یا رانیول شوی بیا که .روانو اوبو ته خوب وایه دا په دې مانا، چې دې بهیدنو ته کله کله روانیدل هم وایو شودې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ډېره مننه او د سرې سینې دې هم مننه، خو که څه .اوبلنې کیږي، خو بیا نو سمه ده بیا .سره یوځای څیړو، همغه موصوع باید راواخلو او په هر دلیل به سره خبرې وکړو دا د څه نومونه چې پیدابښتي وي موږ لرو، چې ،موږ یو څه ته نومونه باید پیدا نه کړو بیا هم مننه او خوښیږم، چې خبرې مو .باید را ویې سپړو، که تراوسه دا کار نه وي شوی .سره زیاتې هم شي

ما په دې ټولو ګډو خبرو کې ګډون درلوده، چې نصاب کې دا اوبلن د :یوه اخرنی یادونه و ما یې هلته هم مخامخوالی کړی، خو زور مې بهیدنو په ځای کارونې ته را منځ ته شو ا تاسو څومره ځوان یاستی، خو په هر پوهیږم نه دئ رسېدلی، زه خو زوړ یم او نه .بریالی دې وې .صورت زما د چا د زړه بدولو هیڅ وخت غوښتنه نه ده

نورم:

ټولیز منل شوی نه لیکلي لار یا قانون دئ، چې باید د هغې پسې سمه تلنه وشي یا سړی ځان د هغې پسې چمتو کړي..

،، نورمونه کره کړئ یا نورمونه کیږدئ،،.

دا یا هغه چې ټولیز ورځنی یا پیژندل شوی وي.

،، د هغې لویه د نورم څخه قوي تغیر ده.،،

ډېر درونډ پاچا صیب هاشمي.

.هیله ده، چې زما سلامونه اونیکې هیلې به ومنې

ویاړ راوباښه، لوي څښتن دې یې تاسوته اجرونه ما ته مو ستاسود لیکنې سره ډېر .درکړي

:زه ستاسو د ډاډ له پاره دا څو یادښتونه لیکم

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړي: د مخه کاله له شپیته اوزما دی ګران ډېر پوره راته صیب زیار چې ،باوروکړی ورته درناوی لرم او هغه کار چې پوهاند صیب زیار پښتو ته استادوو، چې له همغه وخته کړی، هغه ډېر ستر کار دی، چې زه یې ستاینې اړوند څه لیکلو ته ځان عاجز بولم.

دویم: څه اړیین دا ،اخستی لاس لیکلواوژباړلو له نورمې چې ،ده هنه شمیرپو مې ریښه مې په پښتو لیکلي اوژباړلي، بسیا کوي.

دریم: د هغه ښه چې ،یم ولاړ په هم اوس او راګرځیدلی پام هسې مې ته ناسمونونو پښتو پوره مې په دلایلو روښانه کړي.

څلورم: استاد له خوزما بیا او لرم نه ګندې کې زړه په چاسره د زه چې ،باوروکړی تاسو سره.

پنځم: مخامخوالي د سره چا اود لیکم نه املە له چا خود لیکنی زما(تضاد) املا له خوسوچ ه بوچ دا کار نه کوم.

زما خونوره بوختیا نه شته، نو له دې املە کله د ژبې او کله د فلسې څه له الماني راټولوم، چې د تاند درنې خپرونې څخه یې د خپرولو ډېره ډېره مننه کوم او له دې هم، چې ما همداسې هڅاند ساتي.

زما د برپښناپته: smakhan1946@gmail.com

سره موزما په لیکنوکې مرسته کوله ډېر به ورته خوښشم که له ما.

ستاسوماخان .بیا هم ډېره مننه اوماته مو ډېرویاړراوباښه.

یوه پای راوړنه

هر څوک په خپله لیکنه کې یوه موخه لري، خو هغه موخه باید سپیڅلې وي او د

پوهنیزې موخې په چوپړکې وي. زه هم خپله موخه لرم، چې کله کله بیا بیا په راګرځم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې بله لارنه لرم، خوزه درته دا لوړه کوم، چې پرته له پښتوسمون او ځان روغساتنې څخه بله موخه نه لرم.

که زما په هکله یا ځما د لیکنې په هکله څوک هر څه ولیکي، نه پرې زړه بدی کیږم، پوهنه او په پوهنه لیکنه کې ستونځې شته او هرڅوک په کې په ناسمون کوته لک کیدی شي، خو د هر چا د لیکنو ردونې په لایلو باید ودانوي.

د پښتوسمون له پاره دا تاند د منلیځیروني څخه ځوخپروني خپرې شوې، چې زما په اند داسي په پوره دلایلویې رد

یوبل سره باید خبرې اترې شوني شي، زه یو څه لیکم اویوبل څوک څه پرې لیکي، سمه خبره ده، خو دا به بیا د تاند خپرونه ونه مني، چې دا د هغې لارې سرته ورسوو.د دپکارله پاره باید یو ه اړیکه د ن ج څخه د بربښناپتې له لارې ولرودی شو اوخپل اندونه سره مدلل شریک کړواوپه هغه سره چې وممنل یوانده شو.دا کیدیشي، په ګډه بیا خواره شي. ځنې به ووایي،چې دا کار خود پوهنیزه مؤسسو دی، چې زه یې هم په اند یم، خو موږ.هلته هم ستونځې لرو اودا به یومخامخ د څه جوړول نه وي،بلکه د هغې ملاتړ به وي. د هر څه لومړی دې راته ګران لوستونکي ډېره بخښنه وکړي، چې داسي څه لیکم، خوباوروکړی، چې د ځانپالنې اوځانښوونې له امله یې نه لیکم اویواځې موخه مې د سمو او تولیزباورې لیکنو له امله ده. بیا هم په بخښنه. اوس راځم خپلې لیکنې ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیلګې په توګه به زه هغه څه ولیکم، چې موږ پخپله ورسره مخامخ یو

هرڅوک یا نوره هم ښه هر لیکوال او په ځانګړې توګه هغه لیکوالان چې پوهنیز څه لیکي، له هغو څخه په ډېر درنښت هیله ده، چې:

لومړی: د لیکنې موخه ځانپالنه اوځانښوونه نه وي، دا په دې مانا چې لیکنه اوپه ځانګړې توګه پوهنیزه لیکنه یواځې د لیکنې په موخه او پوهنې له امله وي، یعنې د ټولیزه ګټو له پاره او بس.

دویم: هرکله چې یو لیکوال د یوه بل چا په لیکنه څه لیکي، نود هغه لیکنه باید منځریښتیني بیرته ورکړي.

دریم : لیکونکی پرته له ژباړي-په داسې حالت کې، چې ژباړه منځریښتیني بیرته ورکړشوې وي – د هرې بلې خپلې لیکنې له پاره د سمون او ریښتینوالي جوګه دئ.

څلورم: هرڅوک د هرڅه د لیکلو له پاره خپلواک دئ، که د بل چا د لیکنې سره د کوتوهنې یا تخریب په موخه نه وي.

پنځم: که هرچا په یوه ټاکلي موضوع کتاب لیکلی یا ژباړلی وي، دا په دې مانا نه دئ، چې بل څوک دې بیا داسې کتاب نه ژباړي یا په دې موضوع څه نه لیکي، خود بل چا لیکنه بې له اجازې او یا نوم نهلیکلو رااخستل پوهنیزه غلا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم: هر پوهنیز څه چې لیکو، هغه باید پوهنیز ښوول شوې وي، په کره دلایلو اودلایل بایدپوهنیزد منلوړ وي.

د ،، ژبپوهان ګوابنبه،، سرلیک لاندې

لیکنه د ډېر منلي او ستر ژبپوه پوهاند ډاکتر صیب زیار لیکنه ده، چې زما په لیکنو یې کړې. زه ترې ډېر همننه کوم، چې زما لیکنې یا ځنې لیکنې یې لوستلي. زهپهې لیکنه څه نه وایم او همداسې، چې ده، تاسو ته یې وړاندې کوم.

ژبپوهانو ګوابنبې| پوهاند دوکتور م.ا، زیار

اکسفورډ ۲۲می ۱۹

د نوي ژبني ساینس او نوې پښتوژبپوهنې په مورچل کې:

ستر حمزه شینواری وایي:

څو یې راټول پریو مرکز نه کړمه

هرې تېپې ته له جرګوسره ځم

خو زه بیا تاډاکتر ماخان مېړي شینواري) ته وایم چې ترڅو یې زه دژبې (ربړې-ابښتنې پوښتنې او د هواري لارې چارې) پر (یوه- یوازېنې ژبپوهنیز) مرکز راټولې نه کړم، له اسلام کلا تر اسلام اباده، او له بولانه تر واخانه ټولو پرګنو او لیکلو ستوالو او رسنوالو، لیکوالو او تاغوندې پښتومینو پوهانو ته له جرګوسره ځم-لکه وار له مخه چې تللی هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

يم .که هغه مرکز (زه) اوسم ،يا تر ما کوم بل پک ورک، له لا لوړ ژبپوهنيز لاسونداو نيم پېړييز تدريس او له رېکاردي بنسټيزو تيوريکو او پر کتيکو اثارو سره!

په تاند ووبپاڼه کې ستاد تېرو ليکنو او اوسنۍ (۵ی گانې)، (سلمه او سلنه)، کچه...) ليکنو او بيا د علمي-فرهنگي نومَونپوهنو (ترمينالو جيو).ربړې... او ښاغلي عزت اله نورزي د (تر) (۲۰نوېمبر۱۸)سربل په تړاو ليکلي ليدتوگې دې دغو (گيلو مانېو) ته را وڅکولم:

(۱)هغه هم په دې چې له خپښې خپلوۍ او دوستۍ سره سره-دچا خبره تر ډېوې لاندې تياره ده-د ړو مبي او روستي پښتانه استازي په توگه زما پنځو سکلنې ژبپوهنيزې او ژبښوونيزې او بيا دنوې پښتو ژبپوهنې بنسټيزنښيرونه اوزرگونه ليکنې، څېړنې،کره کتنې،غبرگونونه او لارښودونه دې له پامه نه راځي، لکه: پښويه (گرامر)، ويپپوهنه او وييرغاونه (لېکزيکولوگي او وورت بيلدونگ)، د (يوې- کره ليکنې) پښتوليکلارښود،د سربلونو انگرېزي- پښتوسيندگي، په تېره تر ټولو غټ ياني د پوره سيند (قاموس) پر کچ د علمي-فر هنگي نو يزونو (نيولو جېزمونو) پېنځژبيز هغه، همداراز اپتېمولوجيک سيندگي او يوشمېر نور سيندگي؛ گړنې-څرگندنې (ايديوماتيکس)،سبکپوهنه، مانا پوهنه سېمانتيکس ، پښتو بدلمېچ يا ميزان الشعر د غرپوهنې په رڼاکې، پښتواو پښتا نه د ژبپو هنې په رڼا کې...او له الماني اوانگرېزي ژبوگڼې څانگپو هيزې (تخصصي، مسلکي) ژباړې په رسنيزاو کتابي کچ او د (افغا نستان ژبپوهنې اطلس) پروژې دننه د گڼو افغا نې ژبو څه له پاسه سل گړ دودي څېړنې؛ چې دا دی، زه يې د پاتې تخنيکي او چاپي چارو د بشپړتيا لپاره داکادمۍ د ژبپوهنې د سلاکار په توگه له جگپوړي پلاوي سره د فرا نسې د يونسکو دو تر او د سوېس برن پوهنتون د آريا نپوهنې ژمنې څا نگې درانگونې په موخه له کابله تر اکسفورډه را رسېدلی يم

(۲) تاته به هم پته لگېدلې وې چې لوېديز اروپايي زدکړيز سېستم، په تېره د بشري پوهنو په تړاو د (ختيز- اروپايي (د پخواني شوروي او اوسني رو سي)او بيا امريکا يي هغه پرخلاف ډېر ارت وبيرت دی، د بېلگې په توگه ما شپږ کاله دسوېس په برن پوهنتون کې په اوبلېگاتوري توگه : ټوليز ژبنی سا ينس بيا سراسري-هندواروپايي، گرما نېستيک او ورپسې هندو آرياني سېنکرونيکي او دايکرو نيکي (تشريحي (سپېيزې) او تار يخي) څانگې خرا نگې پر څېړمه هغې (توکمپوهنې)، سربېره، له ايم فېل) ماسترۍ او B– ډاکترۍ سره سرته رسولې _او په فاکولتاتيفي توگه: ادبي تيوري، فلسفي ژبپوهنه اواتنولنگو ښتيکي، سوسيولنگو ښتيکي... شپېنې کورسونه لا پرځای پرېږده!

په دې ډول يې له همتا شمېرپوه ډاکتره ځکه را پيلوم چې گيله له خپلواو دو ستانو کېږي، نه له پردو،او ان له پېښوري شينواري هم نه، چې د نورو تر څنگ پر نړيوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

كچ منل شوي سلكلنه غرېزه پښتوابېځي اوداطلس د ۲۸۴ ګړدودو او د اكاد مئ د تشريحي

‌‌‌،،،،،،،،،،،،،، ۱۶۱ ....

قا موسونو لپاره پرکاراچول شوي، په خپله سپسته را ننګوي، او ستاغوندي د يوې ټا كلي پوهني ځانګوال هم نه دى چي هسي بېځايه ور سره سرخوږ‌کړم؛ له تاسره خومي بې له هغي هم دشمېرپوهني نښير د ژبنی كره كتني راهيسي ګوتي ماتي شوي. چي د سراسري پښتو فرهنګي ټولني ګران مشر زرين انځور راته تر چاپ مخكې له كولنه اكسفورډ ته راستولی وو،او ماهم د كابل پوهنتون له اړوندي ترمينالوجی سره سم د(هندسي) لپاره د(شمېرپوهني) پرځای،د (geometry) يا (Lehre von den Formen) سهي اندول (مېچپوهنه) دروړانديز كړي وو او شمېرپوهنه د (علم الحساب (Lehre von der Zahlen) لپاره چي يوه مياشت هومره وخت يې را لوټ كړ او ان د چاپ پركال (۲۰۱۰) مي پرې درسره د دانش په كابل دوتر كې هسي يوه يادونه هومره وكړه!

(۳) له يوې- كره ليكنی پښتو نيولي، تر ليكدود، وييونو او وييرغاوني (نيو لوجېزم) پورې د ګړدو ربړو (مسألو) هواری زماغوندې د نوي ژبني سا ينس او نوې پښتو ژبپوهني په يوازېني ځا نګيوه (متخصص) اړه لري، نه په بل ځانګيوه او يا اما تور؛مانا يي دا چي د ټولنپوهنو،لكه تاريخپوهني،لرغونپوهني، متنپو هني،يادوديزي ادبپوهني (اد بي فنونو) په توپير په هسي مشق او رياضت، بي اكادميكې- سېستماتيكې زدكړې راخپلېدای نه شي،كټ مټ، لكه ستا ريا ضي(مېچپوهنه+شمېرپوهنه)، سره له دې چي (ژب-شمېرپوهنه) هم له ښايسته ډېر را هيسي پر نورو ژبپوهنيزو ځانګو راسرباري شوې ده او په مانا پوهنه كې ځني كاراخېستی دی!

(۴) بيا هم په ټينګار سره خپلي څرګندني راغبرګوم چي له مورنی پښتو سره ستا اونورو ليكوالو او پو هانو مينه اولېوالتيا د ستايني او درناوي وړ دي، خوله دې علمي دود ودستور) سره چي ربړې او اښتني پوښتني يې سم له لاسه له ماسره د يوازېني ځانګيوه په توګه شريكې كړې، كټ مټ هماغسي چي ډېر ښاغلي او اغلي طبي-روغتيايي دا زما له همزولي نومهالي طبي ډاكټر حبيب الرحمان سباو ون سره شريكوي. د لايزر او كمپيوټري طب په څېړ،نوې (پسرغښتي ژبپوهنه د (←ساينس ژور نال، نومبر۲۰۰۳) په لاسوند نوره له ټولنپوهنو رابېله شوې او په جوتپوهنو (مثبتو ياساينتيفيكو پو هنو) يې اړه پيدا كړې،او په دې توګه د دود يزو ګرامرپوهانو غو ندې په ژبنيو ربړو مسألو كې، خپلسري او اماتوري لاسو هني نور ځای نه لريّ!

(۵) داچي ته يې مني يا نه مني، د نورو پښتنو ليكو الو غوندې كومي پښتو ليكدودي، ګرامري يا ترمينالوجيكي ربړې او اښتني پوښتني چي په تېره د كابل (نصاب) پروژې راهيسي تاد تاند او يا نو رو ووېيانو له لارې خپرې كړې او لا يې خپروې ، ما دا نيمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېړۍ پرې د ښووني (تدريس) تر څنګ په سوونو ليکني څېړني خپرې کړې او بيا پر
کتابي کچ د پېنسويي او بيا ليکلارې په پر لپسي څو غځېدلو چاپونو کې را نغښتي دي،د
سربلونو-وستر بلونو او غبرګبلو نو ځوسوه چارتونه او جدولونه خو مې تر
پېښور ،برلين،

اکسفورډ او لندن پو هنتونونو پو رې لاس پرلاس وېشلي او ور شنلي دي. که ته دغه
کتابونه له کابل و پېښوره را غوښتای يا راوړای نه شې، لږ تر لږه يې خو دهمدغي تاند
ووېيا نې په خونديځ (آرشيف) کې تر يوه ځغلنده سترګليده تېرولای شې، او هله يې د
پېژندني او کار ونې په تړاو خپلو او نورو مينه والو تېروتنو ته ور ځيرکېدلای شې!

رښتيا هم که لا همدلته دې پرخپل خپل وخت ترسترګو تېرکړی وای، دغه سر خوږی مې
نه پرځان لوراوه او نه پرتا چې ښايي ډېرو مينه والو ته سل په سل کې نوې خبرې نه وې!
[

(۶) همداراز په هماغه آرشيف کې]۶ ياوې-درې واوه او درې هاوې[ليکنه هم موندلای
شې او په ترڅ کې يې د←(ی ګانو) ډولونه چې په دغه لړ کې ښاغلي خبيب علي د
دوديزې کړوالي (ئ) دفاع کړې او مايي درواېتي يا سکولاستيکي: دک و دليل پرځای
(پېنسوييز مانيز) سپيناوی کړی دی:

دوې خپلواکې(واوېلي)، لکه: (اوړده -ې او لنډه-ې)؛ يوه نيمواکه ی/y/ له ګڼو ديفتانګي
ځېلونو سره، لکه: (نو موالـه ی) او (کړوالـه ئ)، او ياهم په جلا(-ی) بڼه په خوی، دوی،
ځای، خدای کې چې دغلته پېښوريان يو نارين ګوډی الف (ء) هم پر سر وراچوي_
کړواله (-ئ) له نوموالي (-ی) سره تو پيرول ځکه اړين دي، چې تر منځ يې پښوييز او
مانيز ټکر پېښېږي، هغه هم د نوموالي(-ی) پروړاندې د په نابشپړوسمهالو ډېرګړو
کړونو بېلګو کې کړوالي،لکه: لړی (سلسله) او لړئ (شور ميدهيد!)، اوکری (د جولا
تنستي اوزار) او کرئ (ميکاريد!)، کنی (ګوشهٔ کُرد زمين) او کنئ (می ګنيد!)،شړی
(شال) او شړئ (می رانيد!)، منی (پرهيزګاره) او منئ (می پذيريد!)، پېری (جن) او
پېرئ (ميخريد!)؛

همداراز همجوليزې بېلګې يې خو لا پريمانه دي،لکه رسی (رسن) او رسئ، لړی
(غاړه) او غړئ (می تابيد) (ميرسيد!)،(خوری (همشيره-پرستاره) او خورئ (ميخوريد
يا بخوريد!)، وړی (پشم) او وړئ (ميبريد)...چې که بشپړ غړپو هيز او پښوييز يا مانيز
ټکر هم ونه لري، جوليز دا خو هم په اوسني پېرياني ليک او ليکدود کې پوره ستونزې او
ګډو ډی رامخته کوي او له لوستو نکي لارلو دن ور کوي،استاد خادم بيا دواړې (ئ)
ليکلي، هغه هم په دې پلمه چې پښتانه (لکی نه لري)؛ پر سترګو هم دومره ډېرې لکی ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه لګي، هرګوره نیمواکه او زوروالۍ (ی) یوازې د څېړې او ویي پایته له نورو ځېلو نو توپیرېدای شي، لکه (یا،یو- بیا-بیاتي)، او زور والۍ،لکه سړی، لرګی،ځای، پای)، نه په سراو منځ کې، د ښاغلي خبیب له خوا کندهاري (یوګړې نرینه ئ)، په راغلئ-ولاړئ، دئ دئ (= دی دی) د اړوندې ګړدودي ډلې د یوه٠ځانتنی خپلواکونج او خجپوهنې زېړنه ده او د نورو درو واړو ډلو پر وړاندې، کره او معیاري بلل کېدای نه شي (پښتو

.... ۱۶۳ ....

لیکلاربنود). وینګ له مخې ۶ دی، اولاکه اردو ډوله پېښوری ناکره (نرینه تأنیثیه) یا پرته هغه (ے) پرې ورسرباري کړو، نو ۸ ته رسي!

(۷) (.زه پر ګرامر نه پوهېږم،ګومان کوم چې په ژبه پوهېږم او...) خبره به درسره ومنم چې ته په خپلو هاندوهڅو او ازمايښتو تر ډېرو لیکوالو او مینه والو،پر پښتو پښو يې(ګرامر) ښه پوهېږې او که زما یا الما نې داځانته مخبېلګه کړې، زموږ تر دودیزو استادانو به یې لا ښه ولیکي، خو نومهالی دا، ستا تر شمېرپوهنې هم ډېر پېچلی او ورځ تر بلې پرلپسې پېچلی کېږي:

زه د دې منښته (اعتراف)کوم چې له دومره څانګپوهیزو زدکړو او نیم پېړییزو ښو ونو او پرلپسې غځونو، کرونو او چاپَونو سره بیاهم خپله پښتو پښویه نیمګړې بولم او هغه هم له دې لامله چې پرلپسې نوې نوې ژبپوهنیزې او بیا پښوییزې را منځته کېدونکې تیورۍ او لیدتوګې مخې ته راځي. یوه پرلپسې پراخېدونکې دا سېمانتیکي او ادراکي تیوري ده، په دې ډول چې ژبنې غږیز سېمبولونه له ګردو رغانیزو او ګرامري دویو او دویونو (قواعدو او قوانینو سره)- د پوره وبله پوهاوي (افهام و تفهیم) وړتیا نه لري، په نورو ټکو، دګړېد ونکي یا لیکونکي موخه او پیغام کټ مټ او سل په سل کې اورېدونکی یالو ستونکی ترلاسه کولای نه شي، او پر دې سربېره چې خبره یا متن په دومره کچه وي چې اړونده سکالو یا منځپانګه پکې در سته راځای شوې وي او همداراز اورېدونکی هم پرخپل وار پرذهني وړتیا سربېره د ویونکي اړوند ټولنیز او طبیعي چاپېریال هم له پامه ونه غورځوي او ورسره ورسره یې نغوتې اشارې او پژني خوځښتونه (باډي لنګوېج) هم؛ هرګوره، لیکنه او لوستنه هم بایدله هره پلوه کره او معیاري اوسي!

له دې کبله زه هم دېته اړوځم چې خپله پښویه او ورسره تړلې مانا پوهنه نېټه تانده کړم او په دې توګه يې. تر روستۍ سلګۍ پرپېیلی چاپ نوی کړم . له نوي ځوان پښتني پښته او بیا سیده او ناسیده شاګردانو څخه مې داتمه نه کېږي، تر شل دېرشو کلونو پورې د پښتو ژبپوهنې پاتوړې (میر اث) مې پرمخ یوسې او پرلپسې يې وغځوي او تاند نېټه (update) کاندې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زاړه شاګردان   مې د بورسونو په تمه تمه همداسي پښه پرځای او کورناستی ته سترګي پرلار پاتي دي او همدا زما لوستکتابونهشاګردانو ته ور دېکتي کوي؛ يونيم چې دېخوا را کډوال شوی، د راتګ پوروونو او ترشاپرېښو کورنيو له غمه پژني(بدني) کارونه کسبونه کوي.

(۸) (سلمه) يو پورشمېر (عدد رتبی) دی او (فيصدی) لپاره يي پرکار اچول هسي بېځايه دي، ولي توپير نه شي، پورشمېر پارسي او نوري نژدې خپلواني ژبې هم لري، خو

.... ۱۶۴ ....

(فيصدي) کاروي، نه صدم يا صدمين؛ همداسي د اروپايي خپلوانو له (پرسېنت) او (پروسېنت) درواخله!

(۹) (کچه) تا پخپله سويه،سطح، اومعيار) ماناکړې او (اندازه) مانا دی پر (معيار) بدله کړې او هسي دی په ناسيده ډول (کچول- په کچه کول=پيمايش کردن، اندازه کردن) ور زيات کړي دي؛ د (معيار، ستاندرد) په مانا نه په بره او نه په لره کي څوک کاروي او نه په کوم سيند سيندګي راغلي ده؟

داچي تا (کچه)د يوه هندسي ترم (اصطلاح) په توګه پر بېلابېلو ډولونو شنلي ده، د ژبې له ورځنی دودي کاروني سره اړخ نه لګوي، داسي چې د بېلابېلو پوهنو او پو هنڅانګو له مخي يو درجن نوري ماناوې هم درلودای شي: موږ دېنوونځي له تولګيوالو به سره په توکي کولي: (سوډيم کلورايد) دی خوړلي يا (H2O) دی څښلي دي؛ مورفولوجي لږ تر لږه د درو پو هنو(ژبپو هني- څمکپېژندني او درملپو هني) ترمنځ شريکه نومونه ده، خو ما ناوې يې سره يوراز نه دي؟

د رغښتي ژبپو هني (structural languistics) نوموتلي امريکايي ژبپوهاند (ليو ناردبلومفيلد1887-1949) پر ژبنی او ګرامري جوله (فورم و ساختار) دومره زور اچولی وو چي د ژبې آره دنده (مانا او مفهوم) يا (افهام و تفهيم) بېخي چليپا کړي ول، د بېلګې په توګه يې په (the Meaning of meaning) کتاب کې کښلي ول: د (مالګې) رښتينه مانا (سوډيم کلورايډ) ده او دغه کيميايي توکي او ترېنتي چار يې بايدړومبی وپېژندل شي ، نودابه غوره وي، پر وييونو (لفظو نو)او پښوييز چار يې بسنه وکړو!

تردي چي تر مړيني يې لس کاله روسته ځوان نووام چومسکي چي اوس تر نويو رسېدلی، پر ضد راپورته شو په خپل بېساري نښير (ژبپوهنه ، ماهيت، منشأ او کارونګ) يې د پسرغښتي (Post-structural)انقلاب بنسټ کېښووه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما په (کره پښتو لیکلارښود) کې له دوو لیکدودو او دوه ماناوو سره کره زباد کړی: د (مقدار،اندازه) په مانا (کچه)، لکه (هند ته په ډېره کچه مېوه لېږدي یا صادربږي او د (سطح-سویه) له مانا سره، لکه (پر هېوادني- سیمییز- او جهاني یانړیوال کچ) او په دې لړکې(د کابل پر کچ یاسطح-سویه) هم سم سهي راځي (معیاریا ستاندرد او یا نورم)ماناوې ترې ډېرې لوړې او هراړخیزې دي!

(۱۰) تا د اروابناد دوست پر اخځ چې په تاریخي ژبپوهنه کې له ماستري بر یلیک سره له نیم درجن شوروي(نوماندو ډاکترانو) یا (کاندید نووکانو) څخه میدان وړی او له تاسره مې ږومبی پلاړ۴-۳لسیزې پخوا همهاغه کره مخامخ لیدلي ول) ستاینومیزې پوړی (ښه- ډېر

.... ۱۶۵ ږږږږ..........

ښه- خورابنه) په یوه غونډله او لا په اړ وندمتني یا وینابیز چاپېریال کې دننه سم راځي، خو را بهرنه، د بېلګې په تو ګه، که پارسي غونډله (شهر کابل یک پرنفوس ترین شهراست)، نه شي کولای (کابل ښار یو خورا ګڼ مېشتی ښار دی) راوژ باړې، یاني دغلته(خورا) د ستاینو میز تینګار توک (اینتنزیفا یر) په توګه د ماناپوهني له مخې د(- ترین) رو ستاړي انډول کېدای نه شي،بلکې پر ځای یې (کابل ترټولو ګڼمېشتی ښار دی) سهي او کره راځي، یایې هم ((یوازینی)) ستاینوم ځای وړډکولای شي- ما پخپله (تر- ترین) له پارسي راپور کړي او دود کړي دي، ځکه ۲۵٪پړدی پانګه راپوږولای شو!

(۱۱) ښاغلي عزت اله نورزی پر دې سربېره چې له (تر) سربل سره یې پاسنی (ترټولو) سوپرلاتیف انډول هېرکړی ،نورې تېروتنې یې هم کړې دي، ده ته هم په کاروه، زما اخځونو ته یې مخه کړې وای. سربلونه او وستربلونه یا په یوه نامه (غبرګبلونه Ambi-positions)کتې مټ، لکه (ستاینومونه،شمېرنومونه او نو مځري) د ځیزنوم (اسم) په ټاکندویانو کې راځي چې بېلابېل پېرونه (حالتونه) ور ښیي، لکه الماني یا انګرېزي داتیف، اکوزاتیف، لوکاتیف، ووکاتیف... او رو سي او نورې سلاوي ژبو بیا لرغو نې اته واړه هندواروپایي پدېژونه ساتلي دي او پښتو له دوه درو پرته نور د سر بلونو په مرسته راڅرګندوي (←زما هماغه اخځونه)؛ په (تر-ټولو) کې (ټول)، په (تر- سره) کې (سر)، په (تر-پایه...) کې (-پای) هم ناخپلواک نه، بلکې خپلواک مورفیمونه، وییونه او بیا (ځیزنومونه) او یا یې ځایناستي دي!

د پښتو غبرګبلو یوه ځانګړتیا یا ځانګړنه (نه خوی؟) داده چې د سربل او وستربل ترمنځ یوه ټاکلې همغږي تیکاو لري، یاني (د- سره)، نه بلکې (له-سره) یا (په- با ندې) نه،بلکې (پر-باندې) سم راځي او داسې نور!

(۱۲) د علمي-فرهنګي نویزونو (نیولوجېزمونو) یاپارسي (دانشواه ها) په تړاو ستا وړاندیز مونږ د (یوې- کره لیکنۍ پښتو)غورځنګ له هماغو لومړیو څخه راپیل کړی چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرلپسې غځېدونکی پېنځژبيز سيند يې دوه ځله چاپ شوی او د ځوان کمپيوټري پښت نوې رغاونو تر کرونې روسته نوي چاپ ته چمتو کېد ونکې دي. کرونې يې په دې اړينې دي چې ډېری ښاغلي او اغلې زما لاربنودونه په واک کې نه لري،که.هغه پر رسنيز او يا کتابي کچ رامنځته کوي: لومړی بېلګې يې زياتره کمپيو ټري-انټر نېټي هغه دي او بيا بېلابېلې، لکه د اونيزو ورځو نو مونه، زمونږ تر کرونې روسته: (پيلنی-يونی-دونی-درنی-څلنی- پنځنی او اونی) رادود شوې_ پر کتابي کچ خو د اغلې ډاکترې سيما ابراهيم خېلې، طبي، د دوو بياباني ورونو ډاکتر نجيب بياباني اناتومي او د مجيب ورور يې اقتصا دي هغه او داسې نورې نومونې خو را سره په کمپيو ټرکې خوندي دي چې د يوځا يي چاپ لپاره مو ساتلې دي. – او که ستا اجازه وه، شمېرپوهنه به پکې هم راو نغاړو او د يوه لوی سمندر په بڼه به يې د علوموا کادمی له خوا چاپ ته وسپارو؟

.... ۱۶۶ ....

(۱۳) ستا له دې څرګندونې (پښتو لکه بله هره ژبه له ځانه پوره ده) هم دامانا اخلم چې پښتو د بلې هرې ژبې په څېر يو ناپايه پټتوان (بالقوه ظرفيت) يا (پو تنسيال) لري، يانې د هر راز نويو جاجونو (مفاهيمو) لپاره يې د تيارو ولسي مخبېلګو له مخې بالقوه يا پټه زېرمه د نيولو جېزم له لارې راسپړلای او هر راز نوي انډولونه (وييونه رامنځته کولای شو. لکه څنګه مو چې له اماني پېر د (پښتومرکې او بيا پښتو ټولنې راهيسې) دا نوي کالله لږوډېرې رارغولې دي: د مېږتون پر بېلګه
(روغتون،درملتون،زېږنتون،مرستون،پوهنتون...)، د (اجلځی، رغځی ...) پر بنسټ (ښوونځی، پوهنځی، پالنځيړ تمځی...) او له لمريزوڅلو ښتونو کلونو را هيسې د ادبياتو پښتو څانګې په چوکاټ يا اډانه کې د نوې ژبپوهنې د ماسټرانو (الهام، ياري، شاکر) له خوا له نويو وييرغاونيزو آرونو (اصولو) سره سم رامنځته شوي (ژبپوهنه، غږپوهنه، وتوځی، زېږځی، ژبيز، غاښيز، شونډيز، تالوييز، ستو نيز، چنغړکيز... غږو نه) او په لا ښه ترا مېتوديک او سېستماتيک ډول د پنځمې لسيزې له پيلامې سره زمونږ د غورځنګ او رابهر ستا غوندې د نورو مينه والو او څانګپوهانو له خوا يې خبره زرګونو تو ته رسېدلې او مخ پر بره درومي!

(۱۵) پاسنی خبرې بيا رانچوړم چې اوسني ژبني ساينس دا رازباده کړې چې هره ژبه ناپايه پټتوان (پوتنشيال) لري او زمونږ پښتو له امير کروړه تر اميرحمزه ښايي،مټې (ايله) ۹۹٪۹۹ پر کاراچولې وي، نوکه ما او د(يوې-کره ليکنی پښتو) غورځنګ نورو پليونو، او ان داوسني ځوان کمپيوټري پښت نوښتګرو په ګډون، د همدغه ژبني ساينس په مټ په دې نيمه پېړی کې تر ۰۰٪۹۹ ورزياته کړې اوسي ،خولی به اسمان ته واچوو؛ له لاس برلستونې تربرې پارسی سره علمي-فرهنګي سيالي بې له هغې ناشونې ده، خو څه چې شونې او اړينه ده، هغه د يوې- يوازېنی کره ليکنی پښتو) سمبالونه او د پټتوان رابرسېرونه او دودونه ده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا يې داچې اوسني ژبني ساينس دا رازباده کړې چې هره ژبه ناپايه پټتوان (پوتنشيال) لري او زموږ پښتو ښايي،له اميرکروړه تر اميرحمزه متې (ايله) ۹۹٪۹۹ پر کاراچولې وي، نوکه ما او د(يوې-کره ليکنۍ پښتو) غورځنګ نورو پليونو، او ان داوسني ځوان کمپيوټري پښت نوښتګرو په ګډون، د همدغه ژبني ساينس په مټ په دې نيمه پېړۍ کې تر ۹۹٪۰۰ ورزياته کړې اوسي ،خولۍ به اسمان ته واچوو

(۱۶) پر ۲۰۰۵ ز کال د مخابراتو وزارت د کمپيټر ساينس د پازوال د ښاغلي منصور انصاري په تخنيکي لارښوونه ما او استاد آصف صميم د مايکرو سافټ کمپنۍ له سپارښتني سره له شپږ لکو ۲۶زرو نومَونو څخه متې درې زره نومونې ورغولې، اکر داچې د کمپنۍ له خوا له اړوند لس ژبيز ګروپ (انګرېزي، روسي، عربي...او پارسي) هغو ګردو بشپړې کړې وې. هغه هم، پخپله وزارت دود نه کړې او پښتنو

ځوانانو هم په ايراني کمپيوټري کورسونو کې د (کړکۍ، دوتنې... او سولګر) پرځاى (پنجره، پرونده...او رايانر) زده کړل- ايران له نژدې يوې پېړۍ را هيسې علمي-فر هنګي او تخنيکي (دانشواژه ها) لپاره ټوليز سرکاري (فر هنګيستان) او بيا هرڅا نګپوه د خپلي ځانګۍ هغه د ژبپوهانو په همغږۍ سره رغوي او د هوکړې او دودېد نې لپاره ورته سرکاري پشتوانه ټيکاو لري!

(۱۴) لکه پاس چې ورته نغوته وشوه،زموږ غورځنګ له ۱۳۵۲ل. راهيسې د کابل پوهنتون د بېلابېلو پوهنځيو اواړو ندو بشري پوهنو،هنرونو او ساينسي- انجينري نومونپوهنې راپيل کړې وې چې لس-دولس کاله روسته ورته دوکتور نجيب اله د دري-پارسي هغې په را نغښتنه رسمي بڼه ورکړه او لاسباړه (حق الزحمه) يې هم ور هوکې کړې وه چې له بده مرغه دهغه سترانسان له راپرځېدنې سره، مو هرڅه توري غدۍ تالا ترغۍ کړل!

(۱۶) د ژبپوهانو او ژبه ټولنپوهانو ګواښنې(warnings) لا څه کوې چې وايي:

[پرلپسې په بشري نړۍ کې د نويو نويو مفاهيمو يو توپان رابهاند دی او هماغه معيا ري ليکنۍ ژبې ترې بچې‌دای شي چې پر وړاندې يې خپله درېګونې پانګه هم پرکار وا چوي ، اوکه اړونده لغوي پانګه يې يومخيزه راپور کاندې، پايښت (بقأ) يې له پوښتنې سره مخامخېږي!]

په دې مانا چې د نړۍ هرې سيالې او دوديالې علمي-فرهنګي ژبې وييپانګه څلور برخې رانغاړي ۲۵٪ګړويزونه (دايلکټېزمونه)، ۲۵٪ زړويزونه (ارکاييزمونه) ۲۵ ٪ نويز ونه (نيولوجېزمونه) او۲۵ ٪ پورويزونه (فارنېزمونه)!.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هسي ولولي او احساسات دي چي له دغي غبرگي لنگوېستيکي تشي سره سره،له پارسي ژبې سره د يوبرابر ملي-رسمي سيالۍ او کاروني رښتې (حق) داوې دنگلي کوو!

څکه پښتو لا يوې-يوازېنۍ کره ليکنۍ ژبې) ته لوړتيا نه ده موندلې:

نه پښوييزې- رغاونيزې رنگارنگۍ (ور سېد- ورسېدو- ورسېدلو-ورسېدئ-سېدلئ-أورسېدو...) يورنگۍ ته لوړ تيا موندلې او نه يې پارسي هومره پټه ويېپانگه رابرسېره شوې او رادود کړ شوې چي تر ټولو مخکي ورسره پخپله پښتانه ناباندې دي، نو د ستر خوشال خبره لا هغسي پرځای پاتي ده:

. ... ۱۶۸ ....

چاپې پلو له مخ وانه خېست

پښتو لاهسې بکره پرته ده

په ټوله پښتني- افغاني او بيا علمي- فرهنگي مينه او مننه

ستاسې د گردو پوهيالو او فرهنگيالوسپينږيری خواخوږی زيار

ليکنې ژباړې او شينواري مېړې د ډاکتر ماخان:

<u>1988 Vienna (Austria):</u>

<u>لومړی:</u>

H.K. Kaiser , M. Shinwari : Aproximation compact topological algebra : contributions to general algebra 6 ; Page 117 – 122

<u>1987 Vienna (Austria):</u>

<u>دويم:</u>

لومړی-Interpolation und Aproximation durch Polynime in Universalen Algebren . Diss . Uni. Wien

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم-*Interpolation and Aproximation by Polynome in universal Algebras, Dissertation at the University of Vienna/Austria*

توري ودي تولنه،،له لرپوهني پښتوټول کتابونه په المان کې د ،، افغانستان کيلاندې د شم خوا چاپ شوي دي

2000 Bonn (Germany):

.... ۱۶۹ ....

نري، فزيک او اقتصاد لپاره جره د انيوهني برسرپيد شم : رپوهني ستر کتابيد شم :دريم مخونو کې چاپ او دا نوې ۹۰۰ دا کتاب په) کوونکو لپاره همداسې د ښوونکو او زده ، (ځنو ځايونو غزېدلي او ځنې ځايونه ترې لرې شوي دي ليکنه به يې

2003 Bonn (Germany):

رنه ياو کتې د کتې شم –کتې رنه، ديزرو کې شم ،په سلو ، (هندسه)ځمککچپوهنه :څلورم کوي د اختمالوالي شمېرنه کتاب د ښوونځي تولي اړتياوې پوره ،

2003 Bonn (Germany):

(ته پورته شوی ketabton:com) (د الجبر بنسټونه دي) الجبرونه :پنځم

2003 Bonn (Germany):

(ته پورته شوی ketabton:com).پښتو ډکشنري –رپوهني انګرېزي يد شم :شپږم

2003 Bonn (Germany):

ته پورته شوی) ketabton:com) او پښتو الماني ډکشنري -رپوهني الماني - پښتويد شم :اووم

Mathematical dictionary German/ Pashto and Pashto/German

2003 Bonn (Germany):

(c) ketabton.com: The Digital Library

((شوی دی، ساده لیکل یو پیل دا کتاب په دې ځانګه کې) دفرنخیال برابرون :اتم (ته پورته شوی ketabton:com)

Differential equation Translation; An Introduction

Bonn (Germany): 2003

ر پوهنې فرمولونو ټولګه‌ید شم :نهم

.... ۱۷۰ ....

Mathematical Formulas

2003 Bonn (Germany):

رپوهنه له عربي په پښتویشم :لسم

1997 Bonn (Germany):

په المان کې :د افغانستان په هکله سپيني خبري :یوولسم

د افغانستان روغي او بيا ابادولو ټولنه،، له خوا،،

.

دولو د افغانستان روغي او بيا ابا،، د کال دمخه ډاکتر ماخان شینواري ۲۰۰۰ له :یادونه مجلي هم را وستلي سیاسي له خوا دري ،،ټولنه.

:او نوري لیکنې ژباړې

Prof. Brinkmann. (From Brinkmann.du.de) :

دا کتابونه د ښوونځي .لاندي د برینکمن لیکني چي له برینکمن ن ج ځخه ژباړل شوي دي له پاره او همداسي د کانکور ازمویښني له پاره ګټور دي.

(ته پورته شوی ketabton:com) شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره لومړی ټوک - دولسم

(ته پورته شوی ketabton:com)شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دويم ټوک – دیارلسم

(ته پورته شوی ketabton:com)شمیرپوهنه د ښوونځي لپاره دریم ټوک – څوارلسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته پورته ketabton.com)د ښوونځي لپاره   د احتمالوالي شمیرنه - پنځلسم
(شوی

.... ۱۷۱ ....

ته پورته ketabton.com)احصایه یا ستاتیستیک   دښوونځي لپاره – شپاړسم
(شوی

خه چي د شتوتګارت پوهنتونلاندي کتابونه د شتوتګارت د پوهنتون د استادانو د لکچرونو څ
.ن ج څخه خپاره شوي را ژباړل شوي

(ته پورته شوی ketabton.com) ۱   انالیزی – اولسم

(ته پورته شوی ketabton.com)۲ انالیزي – اتلسم

(ته پورته شوی ketabton.com)   کرښیز الجبر – نولسم

(پورته شوی ته ketabton.com) د شمیرپوهني بنسټونه - شلم

(ته پورته شوی ketabton.com)د فرمولونو ټولګه - یوویشتم

(ته پورته شوی ketabton.com)فنکشنل انالیز – دوه ویشتم

(ته پورته شوی ketabton.com) وکتور شمیرنه – درویشتم

نوري ژباړي

کرښیز الجبر:څخه .grundstudium.info/linearealgebra/www له – څلرویشتم۱۳
(ته پورته شوی ketabton.com)

ketabton.com)کمبونیوهنه یا د اعدادو تیوري Georg Gutenbrunner – پنځویشتم
(ته پورته شوی

زما لیکني

Bonn (Germany):

دا : د پوره تغیراتو سره :لومړیبرخه دویم چاپ ریوهني ستر کتابید شم - شپږویشتم
نري، فزیک او اقتصاد لپاره ، همداسي د ښوونکو جنا ره دیبرسبرخي ریوهنيید شم کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

) په کتاب کي د اړتيا سره زياتونه او کونه راغلي .پوره کټور دی او زدهکوونکو لپاره (ته پورته شوی ketabton:com

.... ۱۷۲ پرړ................

(ته پورته شوی ketabton:com) دويمه برخه ريوهني ستر کتابـيد شم -اوه ويشتم

ته ketabton:com) دويم چاپ د پوره تغيراتو سره (هندسه) څمککچپوهنه - اته ويشتم (پورته شوی

(ته پورته شوی ketabton:com) الجبر بنسټونه دويم چاپ له تغيراتو سره – نه ويشتم

(ته پورته شوی ketabton:com) ډېرۍ پوهنه يا سټ تيوري - دېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com) (منطق رياضي) د شميرپوهني سم اند – يودېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com)د يو څو شميرپوهانو ژوندليک - دوه دېرشم

د شمير پوهني ګډې وډې ليکني – دريدېرشم

د مشتق او :شوی داهم ژباړه ده، خو ليکونکی يي متآسفانه راڅخه نابلد -څلوردېرشم (ته پورته شوی ketabton:com)انتيګرال شميرنو ته تمرينونه او اوبيوني يا حلونه يي

دري ډکشنري + د شميرپوهني انګريزي پښتو او عربي – پنځه دېرشم

(ته پورته شوی ketabton:com)د شميرپوهني پښتو انګرېزي ډکشنري – شپږدېرشم

)ډکشنري د شميرپوهنيزو وييونو په پښتو روښانه ونه د شميرپوهني پښتو – اوه دېرشم (ته پورته شوی ketabton:com

دا هغه ليکني دي، چي څني يي په نړيول جالونو کي خپري)د زړه له کومي - اته دېرشم .شوي دي)

د افغانستان په هکله سپيني خبرې، چي وبه غزيږي – نه دېرشم.

خو لا پوره نه دي ،نوري ليکني، چي په ژباړه يي پيل شوی

د شتوتکارت پوهنتون لکچرنوټونو څخه ، چي د شتوتکارت پوهنتون ن ج څخه –څلوېښتم (ته پورته شوی ketabton:com)د ګروپونو تيوري :خپريږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښوونځي لپاره فزیک د برینکمن لیکنه -

دا چي زما دویم مسلک فزیک) ولکي ښخه تر اووم ټولګي پورې ژباړل شوی‌له پنځم ټ -د شمیرپوهني په څیر- دا هم د دي لیکوال یوه ډېره ښه لیکنه ده، چي .دی، دا لیکني ژباړم او (دلته هم زیات تمرینونه د حل یا اوبیوني سره په کې راغلي او ماته زیات ګټور برېښي ژباړلي‌دالاندي د برینکن ښخه را

(ته پورته شوی ketabton:com) فزیک لومړی‌برخه - یوځلوېشتم

ته پورته ketabton:com) .همدا کتاب .برېښنا پوهنه .فزیک دویمه برخه – دوه څلوېښتم (شوی)

دي .د پوهني وزارت له خوا چاپ د ښوونځي شمیرپوهني کتابونو ته کتنه – درېځلوېښتم هر کتاب یوې برخي ناسمونونو ته ګوته نیول شوې او کتاب کې د دښوونځي کتابونو د (ته پورته شوی ketabton:com).ناسمونونه بیا سم شوي هم دي

(ته پورته شوی ketabton:com)د فزیک کوچنی ویونو دکشنري –څلورڅلوېښتم

(ته پورته شوی ketabton:com).یا اړیکویونه پرېپوزېشن – پنځه ځلوېشتم

(پښتو کي ناسم راننوتي ویونه، چي سم شوي دي)ن‌ژبسمو = شپږ.ځلوېشتم

۲۰۲۰ پښتو ژبلار یا ګرامر –اوه څلوېښتم

له پخوانی لیکني ښخه نوی شوی : (که غواړې دویم غزېدلي لیکنه) ژبسنوم –اته څلوېشتم .۲۰۲۰ او پوره غزېدلي

په توګه له درې تازه لیکلي خو تراوسه کتابتون ته نه دي پورته شوي او دا د ځانله لیکنو کاله را په دیخوا د تاند او په دا ورسته کې د دعوت او همداسي د نورو د ج ښخه خوريږي په دي کتاب کې د پښتو ناسم ننوتي ویونه څېړل شوي ناسمونونو ته .او خواره شوي دي نه ګوته نیول شوي او په دلایلو روښانه شوي، چي ژبمینوالو لهپارهیي لوسته او ګوتنیونه اړیید ده.

۲۰۲۰ داسي څه له فلسفي –نهه څلوېښتم

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰۲۰ ژبې مرې او نورې ليکنې –پنځوسم

:ډا کټر شينواری ليکې

زما د غزيز او ان د Ketabton.com کتابونه په کتابتون ټکې کوم نه دېر ۳۹ زما نږدې ونځې له وخت ملګري، خو له ما پوره ځوان ستانه مير زهير شينواري ځوي زما د ښو ګران ځوان وراره ګل شمشاد زهير شينواري له خوا خواره شوي او هيله ده، چې دا نور به هم زر تزره راته خواره کړي، چې ډېره مننه ترې کوم.

:د ډاکتر شينواري د پوهنيزو هلو ځلو له امله ستاينليکونه

جرمني .د افغانستان کلتوري ودې ټولنه – ۱

د افغانستان کلتوري ټولمه کولن ميشنيش – ۲

د ښوونځي نهم ټولګي شميرپوهنې کتاب کې مې نوم ليکل شوی، خو ما په :اړيينه يادونه کې څه نه دي ليکلي.

امه چاپ شو د دولسم ټولګي له پاره يې پښتو او دري کتابونه ليکلي وو، چې هغه بيا په بل ن او پوره ناسمونونه يې درلودل، پرته له هغو پوښتنو يا نور جملو اوبيونو يا حلونو څخه، چې د پوهنې .هغه همغه د ډاکتر شينواري د ليکنې په کې پاتې وو او د ده نوم هم په کې نه وو وزارت او تر جمهورريس پورې يې ليکنې ولېږلې، خو د نصاب استادانو په غوښتنه يې د نورو کارونو څخه ډېه وکړه، وايي، چې څه مې بې له دې هم نه شو کولی

.

.

.

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډاکتر ماخان میرې شینواري ژوند ته یوه لنډه کتنه

په لومړي ځل یې نوم ،،میرې،، وو، چې د رحمابابا) ماخان :نوم
(لیسه کې نوملیکلو وروسته ماخان باندې بدل شو

شینواری : د کورنۍ نوم

اروابناد نورالرحمان :نوم د پلار

اروابناده پستو :د مور نوم

اروابناد حسن خان :د نیکه نوم

اروابناده صبربي بي :د نیا نوم

۱۵ د سپتمبر په ز ک ۱۹۴۶ د ډاکتر ماخان شینواری :دزیږېدو کال
۱۳۲۲ سمه نیټه یې .دا خو هغه رسمي ز ک دئ) زیږېدلی دئ نېټه
ه ک ۱۳۲۰ خو تره مې وایي ،وي ش ه کلونو منځ کې باید ۱۳۲۰ او
(دئ

ننګرهار د شینوارو د هسکې مېنې ولسولي په :د زیږېدو ځای
.مورګې کلي کې زیږېدلی

قرانکریم تر له د مورګۍ غارخلي کلي کې د لمنځتون استادانو څخه
پنجکتاب، خلاصه، مونیه، ګلستان پورې، چې دا مو بیا په ښوونځي
.يدې چې پوره پرې پوه ش هم لوستل، لوستلي، خو بې له

د هسکې مېنې پورې ۱۹۵۴ تر ۱۹۵۱ له :کلیوالي ښونځي
چې دی یې هم د لومړنیو زوکوونکو له ډلې ،مورګۍ لومړني ښونځي
.څخه وو

ټولګې پورې له ۱۲ له لومړي او بیا له دریم تر : د رحمان بابا لېسه
.پورې ۱۹۶۵تر ۱۹۵۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولګي پورې د خپل ټولګي ۱۲ تر دی د رحمان بابا ليسه کې له دريم
.پاتې شوی اولنمره

ز ک د کابل پوهنتون دطب پوهنځي په همدې کال کې ۱۹۶۶

ز ک د سپتمبر مياشت د ښوونځي برس له لارې اتريش ويانا ۱۹۶۶
.ته تګ

کال پورې ويانا اړوند مودلينګ کې د الماني يا ښه ۱۹۶۷ تر ۱۹۶۶
.وستېې اتريشي ژبې او د ديارلسم ټولګي لهٔ

د وينا پوهنتون کې نومليکنه، چې د پوره زياتو ۱۹۶۷ اکتوبر
)ز ک کال کې د ډاکترۍ په اخستلو بريالی شو ۱۹۸۹ ستونځو سره په
.(دا نو پوره ستونځې دي

.د فبروري تر پای د دباندنيو چارو وزارت کې مامور ز ک ۱۹۸۸ ک تر ز ۱۹۸۷له

کې د افغانستان جمهوريت بون جرمني جون پورې په ۱۹۹۲ مارچ څخه تر ۱۹۸۸ د
.تر نوم لاندې (صفر نه وو)شارژد افير کې د سفير دندې د سفارت

.له هغې وروسته په جرمني کې سياسي پناه

ز ک جنوري پورې د کابل علومو اکادمي د پيدابښتي ۲۰۰۵ ز ک جون څخه د ۲۰۰۴ د
.پوهنو څانګه کې دنده

دسمبر پورې د رياضي څانګه کې د پوهنې زک ۲۰۰۹ د مارچ څخه ز ک د ۲۰۰۸ له
.کې دنده نصاب وزارت درسي

څخه همدا د کتابونو ليکلو او د ۱۹ ۹۷ ماخان شينواري بې کاره نه دی او لږ تر لږه له
.ژباړې دنده په غاړه اخستې، چې خپل فکر تر شونې پولې پورې تازه وساتي

ميرمن ښاپيرۍ سره واده شوی، چې د واده خبر ورته کې له لرې د ۱۹۷۲ ماخان ميږي په
.ورغلی ته ويانا اتريش

(c) ketabton.com: The Digital Library

ز ک کي کوزده کړې وه ۱۹۶۳ ده د میرمن ښاپیرۍ سره په.

ز ک دوه بچیان وبخښل، چې ۱۹۷۹ دوي ته لوي ځښتن په اتریش ویانا کې د مای په شلم همکاره وه او د حقوقو ډاکتره ځانګه په المان کې د پوهنتون علمي .ځانګه او اباسین نومیږي ده او اباسین ملي اقتصاد او ټولنیزه سایکولوژي لوستلې.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library